

Božični koncert ZCPZ Trst

Foto damij@

TRST Tradicionalni koncert ZCPZ v stolnici sv. Justa Božične melodije so segle do dna duše

Doba božičnih koncertov se na Tržaškem konča s tradicionalnim pevskim srečanjem v tržaški stolnici svetega Justa v priredbi Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki božično uglašene koncerte prireja vse od začetka šestdesetih let prejšnjega stoletja. Letos se je v nedeljo, 14. t. m., s tem koncertom, ki sta ga oblikovala MePZ Lipa iz Bazovice, ki ga vodi Tamara Ražem Locatelli, in MePZ Adoramus iz Logatca, ki ga vodi Marjan Grdadolnik, dejansko končal tudi niz skupno 150 božičnih koncertov v sklopu deželne pobude Nativitas.

Nova predsednica Zveze cerkvenih pevskih zborov Rossana Paliaga je v uvodnem pozdravnem nagovoru dejala, da si želi, da bi cerkveni zbori "vedno našli pravo motivacijo in ljubezen za delovanje in da bi bilo to delovanje njim in poslušalcem v največje veselje". Obenem je povedala, da bo ZCPZ z velikim spoštovanjem nadaljevala delo svojih ustanoviteljev.

Občinstvo, ki je tudi letos napolnilo prostorne cerkvene ladje, je prisluhnilo lepo oblikovanemu in izvedenemu sporedu, ki ga je z izbranimi mislimi povezovala Majda Cibic. MePZ Lipa iz Bazovice se je s posrečeno zamisljivo poklonil skladateljem, ki so živeli ali delovali v Bazovici. Tako sta znameniti Vrabčevi *Bila je noč* na besedilo Vinka Beličiča sledili še dve Vrabčevi priredbi ljudskih pesmi, in sicer *Eno novo pošto* in *Poslušajte vsi ljudje*. Osrednje mesto je imela *Svetovečerna* bazovskega skladatelja Aleksandra Vodopivca, medtem ko je

bazovski zbor svoj del sklenil s pesmima *Le spavaj, sladko Detece* in *Božična noč*, ki ju je uglašil Zorko Harej, ki je več let tudi vodil zbor v Bazovici. Nekatere pesmi MePZ Lipa je na elektronske orgle spremljal David Lenisa. Božično misel je nato z izbranimi besedami podala prof. Tatjana Rojc, ki je izrecno poudarila, da je pesem prav posebna molitev, ker ima melodija moč evokacije sporočila in iskanja smisla v labirintu sedanjega časa. Božične pesmi pa so s svojim sporočilom upanja posebno spodbudne in dajejo človeku novo moč, saj božična pesem uči prav upanja v nove čase, v novo življenjsko veselje in torej v prenovo družbe v duhu vrednot, ki jim pravimo drobota, pravica in človečanstvo.

Drugi del nedeljskega koncerta je oblikoval mešani zbor Adoramus iz Logatca, ki je pel pod vodstvom svojega ustanovitelja Marjana Grdadolnika. Mlade pevke in pevci s svežimi glasovi so v glavnem predstavili program izbranih božičnih skladb slovenskih skladateljev. Uvodoma je sicer ubrano zadelo Rahmaninova *Bogorodice Djevo, radujsja*, kar nas je tudi opozorilo na skorajšnji začetek tedna molitve za krščansko edinstvo. Slišali smo milo Tomčevo *Zvezde gorijo* in prav tako njegovo priredbo ljudske *Kaj se vam zdi*, ob tej pa še Vavknovo *Zveličar prelubi je prišel nocoj*, Sattnerjevo *Noč božična*, Mavovo *Angel Božji stopil je* ter še znamenito *Božično noč* našega goriškega skladatelja Mirka Renerja.

/ str. 2
L. T.

Sveti oče članom diplomatskega zbora "Od družine sta odvisna prihodnost in razvoj držav!"

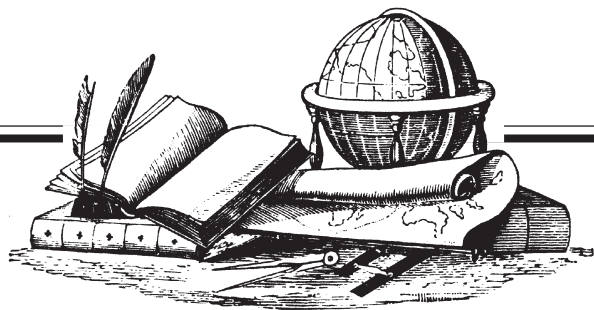
Ob začetku vsakega leta ima papež navado spregovoriti članom diplomatskega zbora, akreditiranega pri Svetem sedežu. Ker gre za odmevno avdienco pred predstavniki več kot 180 svetovnih držav, se sveti oče vedno loteva pomembnih tem in hkrati jasno izraža svoja stališča oz. programske smernice. Tokrat se je seveda dotaknil napetosti na korejskem polotoku, sporov med Izraelci in Palestinci ter nekaterih drugih kriznih žarišč; ob 70-letnici splošne deklaracije človekovih pravic pa je postavil pod drobnogled tudi t. i. nove človekove pravice, ki so se porodile po nemirnem letu 1968.

Govoriti o človekovih pravicah za Sveti sedež pomeni "predložiti središčnost dostojanstva osebe", je poudaril Francišek in posebej izpostavil pravico do življenja, miru in družine. Sveti sedež se v navezi s civilnimi oblastmi poteguje za duhovno in gmotno blagostanje človeške osebe in pospeševanje skupnega dobrega, torej za celosten človeški razvoj. Žal se je interpretacija nekaterih pravic z leti postopoma preoblikovala in vključila "novih pravic", ki pa so nemalokrat tudi protislovne. V imenu človekovih pravic se uvajajo "sodobne oblike ideološke kolonizacije močnejših in bogatejših na škodo najrevnejših in najšibkejših", je opozoril sv. oče. Boleče je videti, kako se po 70 letih še vedno kršijo mnoge temeljne pravice, kot npr. pravica do življenja, svobode in nedotakljivosti človeške osebe. Ne kršijo jih samo vojne in nasilje... Še pred rojstvom se odmetujejo nedolžni otroci, če so bolni, slabo razviti ali pa samo zaradi egoizma odraslih; "odmetujejo se" ostareli, ženske so pogosto žrtve nasilja tudi v družini, še vedno obstaja podla trgovina z ljudmi. Braniti pravico do življenja pomeni aktivno delati

za mir, ki je ena največjih univerzalnih vrednot! Spori med narodi se ne smejo nikdar reševati s poseganjem po orožju, ampak s pogajanjem, je še dejal Francišek. Izrecno je omenil Korejo, pa tudi druga krizna žarišča, med njimi Sirijo, Irak, Jemen, Afganistan, Sveto deželo, Venezuelo, Ukrajino in nekaj afriških držav.

Govor je bil tudi o drugih temah, med drugim o migrantih in beguncih. Čeprav je gotovo res, da vseh ne ženejo najboljši nameni, ne smemo pozabiti, da bi največji del migrantov raje ostal v svoji domovini, medtem ko so jo prisiljeni zapustiti zaradi preganjanj in revščine. Sv. oče se je zato zahvalil vsem državam, ki so jim zagotovile pomoč v duhu človečnosti in bratstva.

Posebej je spregovoril o pravici do oblikovanja družine, "ki ima kot naravno in temeljno družbeno jedro pravico, da jo ščitita družba in država", saj jo priznava tudi deklaracija ZN iz leta 1948. Zlasti na zahodu se družina žal obravnava kot neka presežena institucija; prednost se daje bežnim vezem... "Toda hiša, zgrajena na pesku krhkih in minljivih odnosov, ne more obstati! Potrebna je skala, na katero je treba pritrditi trdne temelje". Skala je občestvo zveste ljubezni, ki združuje moškega in žensko, občestvo, ki ima svet in nedotakljiv značaj ter naravno funkcijo v družbenem redu. Nujno je sprejeti politike, ki podpirajo družino, od katere sta odvisna prihodnost in razvoj držav. Brez družine ne moremo graditi družbe, ki bo sposobna se soočiti z izzivi prihodnosti. Nezanimanje za družine prinaša s sabo padec rodnosti. Demografska zima je znamenje družb, ki se s težavo soočajo z izzivi sedanjosti in se torej vedno bolj bojijo prihodnosti. / DD

BARDO/ Predstavili so knjigo o življenju in delu Viljema Černa

Publikacija v spomin na velikega moža

Knjigo z naslovom *Na izpostavljenem mestu* so si pri SKGZ-ju sprva zamislili kot homaž ob 80-letnici osebe, ki se je vselej neutrudno in požrtvovalno bojevala za pravice ter narodno dostojanstvo Slovencev, slovenskega knjižnega jezika in narečij v Videmski pokrajini. Usoda pa je zaradi nenadne smrti Viljema Černa julija lani publikaciji začrtala drugačno pot, a njena dragocenost in sporočilnost ostajata neokrnjeni. V prostorih zadrage Nova Coop v Črnovem rojstnem Bardu je bila pred kratkim predstavitev knjige, v katero je urednik dela Igor Tuta vključil Černove spomine na svojo življenjsko pot; v njih se izrisujeta zapleten položaj Beneških Slovencev in močna italijanska raznarodovalna politika. Ob vsakem koraku se je Černo kot raziskovalec, jezikoslovec in kulturnik trudil, da bi domačim ljudjem vlival čut

pripadnosti slovenskemu narodu. V knjigi so še najpomembnejši Černovi spisi in intervjuji ter utemeljitve številnih nagrad, ki jih je bil v letih deležen. V knjigi so zbrani tudi pogrebni nagovori, ki so jih na dan slovesa velikega laičnega čedermaca izrekli duhovnik Renzo

Rudi Pavšič je nato vodil pogovor z urednikom dela Tuto in prvim predsednikom slovenske države ter velikim prijateljem Viljema Černa, Milanom Kučanom. Kučan je med drugim obudil spomine na dolgoletno prijateljstvo s Černom. "To je bil človek, ki mi je odprl pot v svet Terskih dolin in Benečije", je dejal. Spomnil je na hude čase, ko je bil pritisk italijanskih oblasti na slovenski živelj močan. Omenil je državniške odnose, ki jih je kot predsednik Republike Slovenije imel z italijanskim

Calligaro, Zdravko Likar, Jakob Muller, Jole Namor in Giorgio Banchig. Na predstavitvi, ki jo je bogatilo petje Bardskega okteta, sta najprej pozdravila Miha Obit, urednik založbe Zadruga Novi Matajur, ki je knjigo izdala, in gospod Calligaro, ki je podal prisrčen oris pokojnika. Predsednik Kulturno gospodarske zveze

kolego Cossigo. "Takrat nisem bil seznanjen z vlogo, ki jo je kot notranji minister svojčas imel pri kovanju obmejne politike italijanske države. Spominjam se le, da je med najinimi pogovori nelagodno obravnaval vprašanje vzhodne meje", je še poudaril Kučan. Najbrž je Cossiga Černa še kako dobro poznal...

Skrb vzbujajoče hitre vremenske spremembe Ali obstajajo še sezone?

Prejšnje leto 2017 je bilo eno izmed vremensko najbolj nenaravnih obdobij vseh časov. Čez zimo smo doživljali skoke temperature od -6 °C do 17 °C, poletje pa je bilo večji del ujeta

V zadnjih šestdesetih letih se je povprečna temperatura Zemlje dvignila za 0,8 °C. To je povzročilo nastanek novih vzračnih tokov, ti pa so ustvarili neurja, ki so povzročila precejšnjo škodo, predvsem pri

bo leto 2018 nadaljevalo težnje preteklega leta 2017, saj se je v sredo, 10. januarja, temperatura dvignila do 16 °C, v nekaterih krajih pa celo do 19 °C. Agencija ARPA za FJK trdi, da se bosta na začetku meseca februarja zopet pojavila mraz in sneg zaradi ciklona, ki prihaja iz Rusije, to bo povzročilo temperaturni padec za vsaj 6 °C, nato pa se bo temperatura spet delno stabilizirala proti koncu istega meseca. Pariška konferenca za podnebje iz leta 2015 je dosegla, da so države, ki najbolj onesnažujejo, med katere spadajo ZDA, Kitajska, Rusija, Velika Britanija in Francija, pripravile projekt za delno ali skoraj popolno odpravo onesnaževalnih struktur ali vsaj za njihovo prenovu. Tovrsten ukrep je pripomogel, da se je količina mikrodelcev in plinov v ozračju delno stabilizirala. Cel svet bo moral prejeti ali slej začetni spoštovati pariški ukrep glede podnebja, saj se neizmerno hitro bližamo trenutku, ko ne bo več poti nazaj. Danes smo še v času, da se izognemo podnebni katastrofi. Ledeniki izginjajo, vode je vedno manj in surovin začenja primanjkovati; smo res pripravljeni živeti na svetu, ki ne bo zagotavljal možnosti za preživetje?

v nezno toploto, ki je povzročila vrsto nelagodij pri otrocih in starejših. Znanstveniki trdijo, da se bomo morali privaditi na tovrstno podnebje, v katerem sezon, ki so delile leto na štiri različne dele, za katere so bile značilne določene temperature in določeno vreme, ne bo več.

obobalnih naselij in kampingih. Med leti 2010 in 2015 je bila zemlja za 1,0 °C toplejša od povprečja, zaradi tega je, prav med temi leti, cel del mediteranske Evrope doživel najhujše zime in najtoplejša poletja zadnjih 30 let. Zadnje raziskave poročajo, da

Tadej Pahor

Dejstva potrjujejo kritično stališče SSK do volilnega zakona Ni pogojev, da SSK predlaga nova imena za rimski parlament

Stranka SSK ne bo predlagala novih imen za rimski parlament in bo svoje zadržanje v volilni kampanji opredeljevala na osnovi realnih možnosti za izvolitev morebitnih slovenskih kandidatov ali kandidat, kjerkoli se bodo pojavljali. Tako je sklenilo strankino deželno tajništvo na nedavni seji, ki je bila namenjena analizi zapletene politične slike na deželni in vsedrjavni ravni. "Razvoj dogodkov potrjuje upravičenost našega odločno kritičnega stališča do novega volilnega zakona, ki ne nudi niti minimalne olajšave, kaj šele garancije za izvolitev slovenskega predstavnika v rimskem parlamentu, in to v brk vsem obljubam na najvišjih institucionalnih ravneh. Volilni zakon je na papirju nakazoval posebno zarisano okrožje, ki naj bi olajšalo izvolitev Slovencev. Dejansko tega okrožja ni, saj so vsa prevelika, da bi v njih slovenski volivci imeli odločilno besedo. Dokaz tega je dejstvo, da bo že sama Demokratska stranka v t. i.

Bratinovem enomandatnem okrožju po vsej verjetnosti kandidirala italijanskega člana. Slovence naj bi v konkurenci z DS v istem okrožju kandidirala nova levičarska lista, ki pa nima številčno realnih možnosti, da ga izvoli. Tako stanje bo privedlo do povečanja napetosti in prepirljivosti tudi znotraj slovenske narodne skupnosti, kar bo imelo nezdružive posledice vsaj še do deželnih volitev", ocenjuje deželni tajnik SSK Igor Gabrovec. "Problem niso imena, teh imamo Slovenci na pretek. Hud problem pa predstavlja - tako Gabrovec - krivičen volilni zakon, ki dejansko šibi slovensko narodno skupnost in seje nove elemente razdora. Da je zakon tak, pa ne moremo mimo odgovornosti Demokratske stranke, ki je tudi tokrat gladko prezrla in odklonila predloge SSK. Ne ocenjujemo zato štirih imen, ki nam jih je prijazno predlagala slovenska komponenta DS, saj o njih lahko le preprosto potrdimo,

da gre za poštene, sposobne in ugledne člane in članice naše narodne skupnosti. To velja tudi za številna druga imena naših sedanjih in nekdanjih izvoljenih javnih upraviteljev in upraviteljic. Od Demokratske stranke bi radi zato še najprej izvedeli, v katero listo in na katero mesto namerava locirati slovensko ime. Vprašanje ni malenkostno, saj bo DS po vsej verjetnosti zagotovo izvolila dva poslanca in enega senatorja v proporcionalnih listah, medtem ko so vsa ostala mesta prepuščena nepredvidljivemu volilnemu rezultatu stranke. To pomeni, da lahko govorimo le o treh gotovih mestih in nam ni dano vedeti, ali bo res katero od treh namenjeno Slovincem. Na voljo smo za nadaljnje pogovore, časa je še čisto dovolj". Vprašanje političnih in deželnih volitev bo nedvomno v ospredju na tradicionalnem novoletnem politično-družabnem sprejemu SSK, ki bo letos v petek, 26. januarja 2018, zvečer v Prečniku.

S 1. strani

Božične melodije ...

Po krajšem pozdravnem nagovoru tržaškega škofa msgr. Giampaola Crepaldija, ki je žal samo v italijanščini nagovoril prisotne in izpostavil glasbeno dovršenost obeh zborov ter sebi in vsem prisotnim zaželel, da bi božične vrednote trajale skozi vse leto, sta združena zbor pod

vodstvom Tamare Ražem Locatelli občuteno podala znano *Otrok v božični noči*, ki jo je na besedilo Aleksija Pregarca pred petimi desetletji uglasbil Aleksander Vodopivec. Koncert pa se je tradicionalno sklenil s *Sveto nočjo*, ki so jo vodili pevci obeh zborov, z njimi pa so se

v pesmi - molitvi povezali tudi mnogi prisotni v cerkvi, ki so sledili dirigentski kretinji Marjana Grdadolnika. Stolnica sv. Justa je tako ponovno potrdila, da je res enkratno prizorišče za sklep božičnega časa, za ZCPZ pa je bila letošnja izvedba tudi potrdilo, da pevci in poslušalci cenijo to delo, tako da jim nedeljska doživeta izvedba pomeni tudi obvezo za nadaljevanje po začrtani poti.

Povejmo na glas

Volitve, sociala, manjšine, podnebje

Bližajo se volitve v Italiji, Furlaniji Julijski krajini in v Sloveniji, in to je gotovo priložnost za boljšo smer v prihodnost ali vsaj ne za poslabšanje trenutnega stanja. Na tem mestu želimo obuditi pomen volilnega dogodka, ki je zadnje čase deležen vse manjšega odziva. Nima se namreč smisla pogrežati v prepričanje, češ, saj se ne da nič spremeniti, ker bo ob tem ali onem izidu itak ostalo vse po starem. Določena razočaranja in s tem volilna neudeležba so tudi upravičeni, vendar, če globlje premislimo, ne prinašajo nikakršne koristi - ne nazadnje potiskajo tako opredeljenega državljana v oddaljeno zasebnost in kaj hitro v zlovoljno zagrenjenost. Bolje je dati svoj glas za t. i. pravo stran, bolje je v pomen tega svojega glasu verjeti, predvsem pa se potruditi do ugotovitve, kako so vedno možni preobrati na bolje. V tej luči se je mogoče spomniti kar nekaj področij, ki v programih strank ter gibanj ostajajo vse preveč blede, komaj opažena ali celo zamolčana. Po mnenju podpisane je to gotovo sociala, skrb za vse sloje prebivalstva in toliko bolj za tiste, ki se bližajo pragu revščine ali so že potopljeni vanjo. Če pustimo ob strani nenehno bogatenje bogatih in dejstvo, da politično le-to malokoga moti, pa ne bi nikakor smeli dopustiti, da se temni madež skrajne revščine širi in npr. zajema že skoraj osem odstotkov sicer uspešne Italije. Podobno je, kot je znano, v drugih evropskih državah in bistveno boljše ni tudi v Združenih državah Amerike. Pravičnejša

družba mora postati eden od temeljnih ciljev vsakršne politike, sicer se bodo družbene vrednote vse bolj razkrajale. Potem so tu manjšine, v prvi vrsti naša narodna skupnost v Italiji, ki zaradi globalizacije, ali ne vemo kakšnih izgovorov, še vedno ne dobiva tistega uradnega prostora, ki ga zasluži in ji pripada. Ni se mogoče ubraniti občutku, da bi bilo mogoče z nekaj več razumevanja in dobre volje dati naši manjšini tisto, kar bi bilo zanjo spodbudnega pomena: več uradnega priznanja in s tem gotovosti, kar na najboljši možni način seveda uresničuje zajamčeno zastopstvo. Nemara obstajajo razlogi, da tega ni bilo mogoče zagotoviti, pa vendar, z omenjenim večjim razumevanjem in primerno pozornostjo bi se dalo zamujeno nadgraditi tudi po volitvah. V vsakem primeru so razmere takšne, da za slovensko manjšinsko politiko ni enostavno najti pravih smernic za naše volivce, slabo pa bi bilo, ko v iskanju teh smeri ne bi bili enotni in sporazumni. In na koncu še o podnebjju, kjer se zdi, da se z njim lahko ukvarjajo le meddržavna omizja na svetovni ravni, prizadevanja na nižjih in lokalnih ravneh pa da so nesmiselna in smešna. In vendar to ni tako, podnebne spremembe nas udarjajo vse bolj in zato bi bilo prav, da bi glas za učinkovit boj z njimi prišel od vseh, tudi iz posameznih držav, dežel, mest in celo manjših krajev, iz ust prav vsakega državljana, prav vsakogar od nas.

Janez Povše

Za praznik Gospodovega razglasenja so trikraljevski koledniki iz Števerjana v čudovitih kostumih in ob prepevanju starodavnih verzov že spet obiskali nad 100 briških domačij, nabrane darove pa poklonili dvema človekoljubnim organizacijama. O trikraljevski tradiciji in akciji smo se pogovorili z Damjanom Klanjščekom, ki že več let skrbi za to, da na praznik Gašperja, Mihe in Boltežarja pod zvonikom sv. Florijana vse poteka, kot mora.

Tudi letos ste obudili tri kralje in obiskali vaščane. Od kdaj spremljaš to lepo vaško navado?

Zraven sem od leta 2007, ko sem bil star 14 let. Takrat sem začel koledovati s starejšimi člani skupine; zraven so bili Matej Pintar, Gabrijel Lango in moj brat Jurij. Menda je zmanjkal en član in so me poklicali. V tistih letih je koledovala ena sama skupina, ki jo je vodil moj brat, letnik 1989. Približali smo se mlajši člani, ki

POGOVOR Damjan Klanjšček o števerjanskem dobrodelnem koledovanju

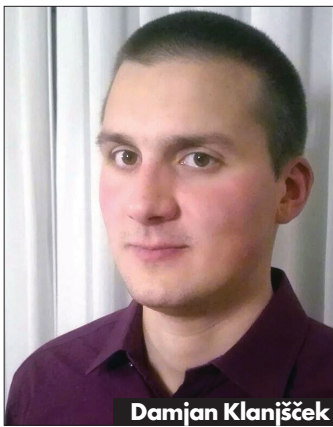
“Prišli smo mi, kralji trije ...”

lefona usmerjal tudi drugo. Sam sem koledoval kot kralj devetkrat ali desetkrat, dvakrat sem druge vozil od hiše do hiše.

Kaj veste o preteklosti te koledniške tradicije?

Vemo, da se ohranja po ustnem izročilu. O njej smo se pogovarjali s starejšimi vaščani. Ko smo lani obiskali eno zadnjih hiš v Ščednem in ob vstopu v vežo začeli peti, smo opazili, da je g. Srečko Perse pel z nami. Razumeli smo, da je nekdanji koledoval tudi on, ki je danes star nad 80 let. Ne vem, če so tudi v njegovih časih bili oblečeni v take kostume ali pa ne. Pesem pa je ostala nespremenjena. Nekateri pravijo, da se tradicija nadaljuje več stoletij. Osebnost ne razpolagam z veliko podatki; g. Perse pa pravi o tem, da so gotovo že koledovali, ko je bil on otrok oz. mlad. Po

domačini, ki nam kaj ponudijo in največkrat kaj darujejo, saj vedo, da to dajemo v dobrodelne namene. Ljudje nas radi zadržijo, žal pa smo vedno na sili, drugače ne moremo obiskati vseh hiš. Ko odhajamo, zapojejo še zahvalnico.

Damjan Klanjšček

smo počasi prevzeli vodstvo; s časom smo vključevali še mlajše: najmlajši izmed letošnjih kolednikov je letnik 2002.

Okrog leta 2010-11 sta nastali dve skupini. Snežica Černic, ki je v ljubiteljskih gledaliških krogih na Goriškem znana kot odlična kostumografka, nam je pripravila še druga oblačila. Našli smo dva voznika, saj je kar zahtevno in naporno peljati kralje, ki imajo tako lepe in razkošne kostume...

Dva nova člana smo letos dali v isto skupino iz praktičnih razlogov, tudi zaradi oblek, ki so daljše ali krajše in jih zato ne more obleči vsakdo. To skupino sem vodil in obenem preko te

vsej verjetnosti so to delali že prej, saj si težko mislimo, da bi si skupina mladih v tistih časih izmislila kaj takega.

Obstaja ena sama kolednica ali jih je več?

Mi poznamo eno. Nekateri so nam povedali, da obstaja tudi neka varianta, ki pa je različna le v besedilu. Melodija, ki je zelo preprosta, ostaja ista.

Koledniki pojejo na začetku in koncu obiska?

Pesem je razdeljena na dva dela. Ob vstopu v hišo, na pragu, začnemo peti. Ljudje, ki nas čakajo, nam odprejo vrata, nato pred jaslicami zapojemo “na kolena smo poklekli in molili Ga zvesto”. Potem se pogovorimo z

Kakšno je besedilo pesmi?

Pesem naj bi bila zelo stara. Po mojem smo jo števerjanci s časom deloma “predelali”, ji dali malo bolj števerjanski ton. V glavnem gre za standardno slovensčino, le nekaj besed je nekoliko “briško obarvanih”.

Je bilo kdaj kaj več napisano, raziskano?

Tradicija prehaja iz roda v rod. Besedilo sem zapisal zlasti za mlajše člane, da bi si ga pred praznikom morda ponovili in se tako čutili bolj gotove. Ne vem, če obstaja kakšna študija oz. raziskava. Nekaj o koledovanju na splošno in pri nas je na svojem portalu www.slovely.eu napisala Sara Terpin, ki je 7. januarja

tudi objavila lep videoposnetek na YouTube-u.

Koliko hiš obiskujete?

Ko je bila ena sama skupina, nisimo utegnili obiskati vseh hiš, zato smo hodili najprej tja, kjer smo vedeli, da nas čakajo. Pred nekaj leti jih je Gabrijel preštel, bilo jih je okrog 90. Kot sem že povedal, sta letos koledovali dve skupini kraljev: mislim, da smo obiskali nad 100 hiš.

Ponavadi smo opravili vse 6. ja-

rečeno, za kostume in šminško skrbi Snežica Černic; pri šivanju ji pomaga ga. Irene Gruzovin. Kostumi so vsako leto bogatejši: Fabijan je imel letos npr. novo kapo.

Vaše obleke so res lepe...

Res so pomembne, drugače se zdimo pustarji! Obleka v našem primeru “naredi” človeka. Če nisi lepo oblečen, nastop ni tako “učinkovit”. Zgodilo se nam je, da so se otroci skoraj ustrašili; večji so nas že vprašali, ali smo “tisti resni” sveti trije kralji. To je zanje nekaj enkratnega! Ta obleka te spremeni. Ko jo oblečeš, se še sam čutiš drugačnega.

Kako je potekal letošnji 6. ja-

utrinki živga izročila med Slovenci v zamejstvu in po svetu. Spominjam se, da smo se za snemanje pripravili s kostumi; kar se tiče jezika in petja, nam je dal nekaj dragocenih nasvetov Jan Leopoli. S tem, kar smo prejeli za sodelovanje pri projektu, smo si priskrbeli tri nove obleke, zraven pa tudi darovali v dobre namene.

**Tudi letos ste bili veliko-
dušni...**

Nabran denar smo darovali dobrodelni ustanovi ABC (Associazione per i Bambini Chirurgicali del Burlo), ki na različne načine skrbi za male paciente kardiološkega oddelka bolnišnice Burlo v Trstu in svoje, ter prosto-

nuarja: začeli smo pred jutranjo mašo v Števerjanu, ko smo hodili k sestram Zavoda Sv. Družine v Gorico, v dom ostarelih v Podsobotin in še kam. Z mašo v Števerjanu sredi jutra smo začeli obiskovati naše, vaške domačije. Problem je nastal, ker nas je vsako leto pričakovalo vedno več ljudi. In obiski so se zavlekli vse do 22. ure. Obiskovati starejše osebe oz. družine ob takih urah pa ni spodobno. Zato smo lani odločili, da na sam praznik obiščemo samo hiše v vasi, dan prej pa dom ostarelih v Podsobotinu, sestre v Gorici, pa še nekaj števerjanskih družin, ki živijo v Gorici in okolici. Petega januarja torej obiščemo od 10 do 15 hiš. Lani in letos smo obiskali tudi začetek maše v Štandrežu.

Kdo so bili letošnji koledniki?
V prvi skupini so bili Matej Hlede, Ivan Devetak in Fabijan Mužič (na sliki levo; op. ur.), v drugi pa Elija Mužič, Aleksander Frandolič in Gabrijel Lango (na sliki desno). Drugo skupino je vozil Matija Corsi, prvo jaz. Kot že

nuar?

Zjutraj smo se srečali in pripravili. Prva skupina je šla nekaj pred 9. uro v Pevmo, kjer jo je g. Markežič pozdravil na začetku sv. maše, druga skupina se je kmalu nato odpravila na obisk hiš. Popoldne smo se pojavili na začetku sv. maše ob 16. uri v Števerjanu, kjer je nato bil božični koncert skupine Krila.

Kralji tudi puščajo za sabo svoj “podpis”...

Letos smo s kredo zapisali nad vrata 20+G+M+B+18: gre za številke letnice in začetnice imen. Mislim, da ima ta tradicija korenine v avstrijskem izročilu, ohranja pa se v vsem podalpskem svetu, od Slovenije do Tridentske. Kralji z napisom in kadilom na neki način “bлагославljajo” domove, kjer jih sprejmejo.

Leto 2011 ste sodelovali pri zanimivem projektu...

Da, prek javnega razpisa smo se prijavi na projekt RTV Slovenija “Za gorami”... in naša kolednica je bila zvočno zapisana na zgoščenko, na kateri so zbrani

voljcem združenja Spiraglio iz Gorice, ki vozijo onkološke bolnike na zdravljenje izven mesta. Ene in druge poznamo, vemo, da delajo veliko dobrega, zato jim radi darujemo.

Za človekoljubno delovanje v korist potrebnih nas je goriška sekcija državne zveze vitezov UNCI, po posredovanju županje France Padovan, poleti 2015 nagradila s posebnim priznanjem. Tudi na to smo ponosni.

Čeprav nas nekateri istovetijo z društvom Sedej, ker smo koledniki tudi aktivni člani v društvu, pa skupina kolednikov ni včlanjena v društvo. Veliko nam pomeni, da ostajamo “nepristranski”, da smo izraz cele vasi, da obiščemo vse vaščane. Kot nekdanj: srečamo se in gremo po vasi. Med nami je vzdušje prijetno, polno energije: to mladi občutijo, zato tudi čutijo pripadnost skupini. Spoznavamo se in mlajšim posredujemo izročilo teh, ki so bili pred nami, zadovoljni, da se bo ta navada ohranila tudi v prihodnje.

Danijel Devetak

Andrea Morataya na obisku v goriškem uredništvu

Živo pričevanje iz daljne Gvatemale

V dneh pred Božičem smo v uredništvu v Gorici doživeli posebno prisrčen obisk. V spremstvu naše sodelavke Erike Brajnik, ki s sabo prinaša vedno veliko navdušenja, je k nam prišla **Andrea Morataya**, 14-letno dekle iz Gvatemale, hčerka Erikine prijateljice in naturopatinje Albe (kdor prebira našo rubriko, jo gotovo pozna!), ki je skoraj dva meseca preživela pri njej in na svojem prve potovanju po Evropi spoznala naše kraje.

V torek, 5. decembra lani, je med drugim obiskala otroke v štandreški osnovni šoli Fran Erjavca. Otrokom iz prvega in drugega razreda je na lažji način predstavila sebe, Gvatemalo in preprosto izštevanko; šolarčkom iz tretjega, četrtega in petega razreda je kaj več povedala o sebi,

svoji domovini in prestolnici Gvatemala City, ki šteje nad 20 milijonov prebivalcev in v kateri živi tudi sama. Andrea ima dva brata: za mlajšega v bistvu skrbi ona. Ko gresta v šolo, ona vstane kmalu po treh ponoči, da se pripravita in ob petih stopita na avtobus, s katerim se vozita tudi dve uri. Na avtobusu lahko spi in še kaj ponovi. Obiskuje zasebno katoliško šolo Srca Jezusovega za dekleta (teh je kar 1500!), ki nudi tudi najrazličnejše pošolske dejavnosti in na kateri je disciplina zelo resna zadeva. V Evropo je prišla pozimi, ker se njihovo šolsko leto začne januarja, konča pa oktobra. Prvo potovanje na staro celino je bilo zanj polno novih izkušenj in spoznanj. “Evropa se ji zdi čudna, ker je zelo mrzla, ker družine imajo malo otrok,

ker je veliko plešastih moških”, nam je povedala Erika, ki nam je prevajala iz španščine. Gvatemala City je kot vmelesto znana tudi zaradi revščine in kriminala; stražarji s pištolami krožijo okrog njene šole, pa tudi pred trgovinami, lekarnami, zasebnimi hišami, v kamionih itd. Turisti se čutijo varnejše, če imajo oboroženega stražarja ob sebi. In vendar napolnijo mestno središče z božičnimi lučkami vseh barv že 1. novembra. Družbena trenja povzročajo tudi priseljenci iz drugih srednjeameriških držav, ki prihajajo z drugačnimi pogledi, zato nimajo ne spoštovanja ne ljubezni do narave, ki pa sta za domačine bistveni. Nepismenih ljudi je okrog 40%, veliko je podhranjenih, kar 35% otrok je dehidriranih, saj voda v glavnem ni pit-

Erika Brajnik in Andrea Morataya

na. In vendar ima država ogromno zelenih površin. Ljudje imajo posebno spoštljiv odnos do neokrnjene narave, “seveda bolj na podeželju kot v mestih”. Rek in jezer imajo veliko, toda ne rib ne školkj se ne

smejo dotikati, ker so “last narave”, ki je ljudje ne smejo osiromašiti. To je stvar njihove kulture: če kaj vzamejo “materi naravi”, bo potem ona vzela kaj njim. Čudovita so jezera tudi v višjih gorskih legah, posebna

zanimivost so številni še delujoči vulkani.

Najbolj znan turistični kraj v Gvatemali je Tikal v regiji Peten, eno največjih arheoloških najdišč prekolumbijske majevske civilizacije, ki se bohoto z majevskimi piramidami sredi vlažne in vroče džungle. Tipična gvatemalska oblačila, ki jih ljudje uporabljajo tudi v vsakdanjem življenju, so zelo živobarvna. Ženske imajo dolge lase, ki so povezane s kozmično modrostjo. “Tudi noše in lasje so del kulture”!

Čeprav je v Gvatemali uradni jezik španski, nam je še povedala simpatična in nasmejana Andrea, je pa zelo različen od jezika, ki ga govorijo v Španiji. Pravzaprav ima vsaka špansko govoreča država drugačen naglas; med sabo se takoj spoznajo in razumejo, od kod je kdo. Andrei se zahvaljujemo za lepi obisk in ji želimo, da bi svoj iskreni nasmeh ohranila še naprej! / DD

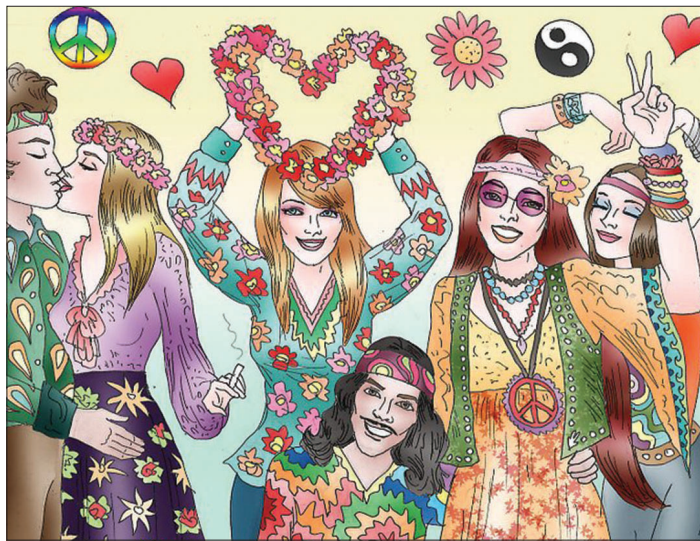
Cerkveni in družbeni antislovar (43a)

P kot PETDESETLETNICA 1

Začelo se je leto 2018 in petdesetletnice ne bodo obhajali samo nekateri ljudje, ki so se pred petdesetimi leti rodili; pred petdesetimi leti je teklo znamenito leto 1968. Takrat se je zgodila namreč še ena revolucija, ki jo označujemo različno – najpogosteje pa je to kulturna ali seksualna revolucija. Vsekakor je takrat skupina ljudi s pridom izkoristila mladostniško energijo skupine podivjanih mladih, da bi obrnila na glavo celotno zahodno družbo, še preostale vrednote in podobne stebre družbe pa porušila ali vrgla na odpad zgodovine. Te povojne generacije so zahtevale in tudi dobile svobodno spolnost in vsesplošno državno socialno pomoč, posledice vsega tega pa danes z obrestmi plačujemo. V glavnem so odgovorni oz. neodgovorni dosegli, kar so želeli, današnje in včerajšnje mlade, torej generacije njihovih lastnih otrok, kakor tudi vnukov, pa obsodili, da plačujemo njihove davke, kakor tudi, da moramo graditi na ruševinah njihovih splavov, ločitev, drog, solstva, ki ga je uničila njihova politična dvojka ali šestica (pomeni, da se je močno znižal nivo znanja). To je bilo pravzaprav leto 1968 in zagotovo bomo o

njem čez leto še kaj spregovorili, zato pa smo tudi dali kot naše naslovno geslo najprej jubilej, ki ga obhajamo. Zgodil se je napad na temelje družbe, "revolucionarni" fenomen, v povsem negativnem smislu izraza, ki za sabo pušča krvavo sled smrti in ruševin.

skratka, sploh nismo pripravljeni na življenje. Kako je kaj treba delati, kako je treba živeti, bi nas radi učili tisti, ki so v svoji mladosti, če se že niso "filali" s "špineli", hašišem, drugimi drogami in alkoholom, potem so zagotovo prišli do svojih mest in služb, še pogosteje

Zanimivo, da se zdaj nekateri tudi posipavajo s pepelom, vendar pa še pogosteje razlagajo kot "strokovnjaki", morda so izdelali tudi sami s politično šestico ali ponavljali kak letnik v srednji šoli, našim generacijam, da smo šibki, mamini sinčki, da nimamo volje delati, da se nečemo učiti in študirati, da,

"službic", po prijateljih prijatelj ali tudi po zlahti od zlahte. Kaj nas ta "generacija '68" lahko nauči in kaj so nam zapustili? To bomo pregledali na kratko v prihodnjem delu, bolj podrobno pa bo gotovo o tem še priložnost spregovoriti čez leto, kot smo dejali.

Andrej Vončina

Letno poročilo Katoliške cerkve v Sloveniji 2017

V torek, 28. novembra 2017, ob sklepu plenarne seje Slovenske škofovske konference, so škofje sprejeli in objavili Letno poročilo Katoliške cerkve v Sloveniji za leto 2017, ki zajema podatke za desetletje 2006–2016.

Podatke so posredovale posamezne (nad) škofije; pridobile so jih od župnij, organizacij in ustanov. Prikaz števil svetovne cerkvene statistike ter primerjalnih vrednosti za druge države (npr. število krstov, število redovnic ipd.) je vzlet iz publikacije Annuario Statisticum Ecclesiae 2015.

Poleg domačih podatkov so predstavljeni tudi podatki Katoliške cerkve po svetu. Nekaj najpomembnejših:

Na dan 31. decembra 2015 je bilo na svetu 1.284.810.000 katoličanov, kar je 12.529.000 več kot v predhodnem letu.

Najvišji odstotek katoličanov je v Ameriki (63,7 % prebivalstva), sledijo Evropa (39,9 % prebivalstva), Oceanija (26,4 % prebivalstva), Afrika (19,4 % prebivalstva) ter Azija (3,2 % prebivalstva).

Skupno število škofov je 5.304.

Število škofijskih in redovnih duhovnikov na svetu znaša 415.656 oseb.

Število redovnikov, ki niso duhovniki, je 54.229, redovnic pa je bilo vseh skupaj 670.330.

Leta 2016 je bilo v Cerkvi na Slovenskem:

6 škofij,

60 dekanij,

785 župnij (od teh je ena, bolniška, personalna) in

1.523.113 katoličanov, kar predstavlja 73,78 % prebivalstva.

Leta 2016 je v Cerkvi na Slovenskem delovalo:

14 škofov,

778 škofijskih duhovnikov,

267 redovnih duhovnikov,

1.045 vseh duhovnikov,

30 stalnih diakonov,

495 redovnic,

612 laičkih katehistinj in katehistov ter

10.944 prostovoljk in prostovoljcev Caritas.

Jamelske župljane je na dan sv. Štefana obiskal nekdanji goriški nadškof Dino De Antoni. Mašo je daroval s somaševanjem doberdopskega župnika Ambroža Kodelje. De Antoni je poudaril pomen družine. Povedal je, da imajo družinski očetje v Jožefu sijajen zgled očetovske čuječnosti in skrbnosti. Matere imajo v presveti deviški Božji Materi Mariji zgled ljubezni, nežne in spoštljive sramežljivosti, duha vdanosti in popolne zvestobe. Otroci v družini pa imajo v Jezusu božanski zgled, ki naj ga občudujejo, častijo in posnemajo. Vaški otroci so obdarili nekdanjega nadškofa s košem božičnih dobrin. Sledilo je kosilo v domači gostilni. / Emanuela Trampuz

Gorica / Besede msgr. Metoda Piriha
"Prva skrb ni družina, ampak zakon"

Na prvi dan leta je pri sestrah v Zavodu Sv. Družine v Gorici maševal upokojeni koprski škof Metod Piriha. V homiliji je spregovoril o družinah, ki "po svojih hišah in stanovanjih doživljajo svetlobo in sence, čudovite radosti in težke preizkušnje". Družinsko življenje danes zaznamujejo "oslabitev vere in vrednot, individualizem, osiromašeni medsebojni odnosi in različni stresi". Obstaja pa tudi luč, ki po družinah greje duše in telesa. Ta luč izvira iz milosti, ki sta jih zakonca prejela pri zakramentu sv. zakona. "V tej luči zakonske ljubezni mož in žena vztrajata kljub težavam človeške slabosti". Bog spremlja družino po vsakdanji molitvi, poslušanju božje besede, po pogovoru med možem in ženo, med starši in otroki, brati in sestrami. Zato nam je potrebna vsakdanja zavzetost za življenje po veri, za dobro in lepo življenje, ki dosega svoj vrh ob nedeljski evharistiji. Božji Sin je za vse nas umrl na križu in "izlil na nas potoke svojih milosti": tudi za "poročene, ki so se naveličali zakonskega življenja, opustili prvotno ljubezen in se predali skušnjavam mladučnosti in nezvestobe". Tudi njim Bog Oče podarja svojega Sina, "da bi jih rešil". Če se ranjeni zakonci zanesejo nanj, jih ozdravi in postavi nazaj na pravo pot zakonskega in družinskega življenja.

Jezus je večino svojega zemeljskega življenja preživel v družini. Prvič je javno nastopil ne v templju ali verski ustanovi,

temveč na poroki v Kani Galilejski, kjer je "svoj čudež obilja poklonil dvema novoporočencema". "Tudi danes je naša velika in pomembna naloga skrb za zakon", je poudaril msgr. Piriha. "Prva skrb ni družina, ampak zakon, saj je družina sad zakona in ne obratno. Zakon je zakrament in ne družina. Če bomo imeli dobre in zdrave zakone, bomo imeli dobro podlago za družine in za vzgojo otrok. Odnos med možem in ženo ustvarja okolje, v katerem

otroci uspevajo". Dober in usklajen zakon je dobra podlaga za dobro vzgojo, iz dobrih zakonov se rojevajo dobre družine, dobra mladina in novi duhovni poklici, je še dejal škof.

Svetovni dan beguncev in migrantov

Papež: "Greh je odpovedati se srečanju z drugim"

Prejšnjo nedeljo, 14. januarja, je papež Francišek v baziliki sv. Petra dopoldne daroval mašo ob svetovnem dnevu migrantov in beguncev. Na njegovo željo so se bogoslužja udeležili tudi migranti, begunci in prosilci azila. Sv. oče je med homilijo dejal, da so strahovi in dvomi, ki jih imajo tako krajevne skupnosti kot migranti, upravičeni. A greh je dopustiti, da ti dvomi in strahovi pogojujejo naše odgovore in izbire ter povzročajo sovraštvo in zavračanje. "Ko se odpovemo srečanju z drugim, se namreč odpovemo srečanju z Jezusom". Vsak tujec, ki trka na naša vrata, je priložnost za srečanje z Jezusom, ki se poistoveti s sprejetim ali zavrnjenim tujcem v vsaki dobi. Jezusovo povabilo "Pridita in bosta videla" je danes namenjeno vsakemu med nami, lokalnim skupnostim in prišlekom. Je povabilo k preseganju naših strahov, da bi lahko šli v srečanje z drugim, ga sprejeli, spoznali in priznali. Je povabilo, ki daje priložnost, da postanemo bližnji drugemu, da bi videli, kje in kako živi, je zatrdil papež. Resnično srečanje z drugim nas vse usmerja tudi v zaščito in integracijo. Gospod je bil lačen, žejen, nag, bolan, tujec in jetnik in nekateri so mu pomagali, drugi pa ne (Mt 25,31-46). Ni lahko vstopiti v kulturo drugih, postaviti se na mesto oseb, ki so tako zelo drugačne od nas. Tudi prišleki imajo strahove: bojijo se soočenja, obsodbe, diskriminacije, neuspeha. Strahovi so upravičeni, slonijo na dvomih, ki so s človeškega zornega kota popolnoma razumljivi. Greh pa je pustiti, da ti strahovi določajo naše odgovore, pogojujejo naše izbire, ogrožajo spoštovanje in velikodušnost, spodbujajo sovraštvo in zavračanje.

ZAKAJ PRAV JEZUS? (II)

PRIMOŽ KREČIČ

Pričevanja o Jezusu

Potem ko so se znanstveniki s kritično metodo spravili nad zgodovinska dejstva Jezusovega življenja v pripovedi evangelijev in raziskovali oblike pripovedi v oznanilu apostolov, je nastala nova spodbuda za odkrivanje Jezusove zgodovinske podobe. Lahko bi jo poimenovali proučevanje in odkrivanje pričevanj o Jezusu.

Predvsem so **ovrednotili pomen judovskega okolja**, v katerem je živel Jezus, in njegove korenine v tej kulturi. S tem je nastalo večje zaupanje v zgodovinsko evanđeljskih pripovedi in zanimanje za Jezusa, kot so vanj verovali prvi kristjani. Nov pristop do Jezusove zgodovine ni bil več tako hladen, oddaljen in nevtralen, **nanj so gledali bolj celovito**, v luči zgodovinskih spoznanj in izkušnje prvih pričevalcev. Jezus je umrl na križu, pravi zgodovina. Da je bila to smrt za grehe človeštva in odrešenje, so po Jezusovi pripovedi in napovedih Stare zaveze spoznali in verovali kristjani. Za Jezusovo zgodovinsko podobo je pomembno **spoznati spomin in pričevanja prvih kristjanov**. Kar so zapisali evangelisti, temelji na pričevanjih in izročilu, ki je bilo v prvih krščanskih skupnostih. Tam se je prenašal in poglobljajal spomin na Jezusa, njegova dejanja in učenje. Odgovorni v skupnostih so skrbeli, da se je prenašalo pravo ustno izročilo in sporočilo. V tem živem spominu so prve skupnosti **poglobljale svojo pripadnost in istovetnost**. Kar je bilo bolj pomembno, je bilo tudi bolj določeno in izdelano, na primer prilike. **Proces nastajanja evangelijev** je potekal po določeni poti: življenjski izkušnji učencev o Jezusu, oblikovanju pričevanj v skupnostih, zapisanih izročilih in po oblikovanju evangelijev. Iz tega izhaja jasno sporočilo, da ima krščansko oznanilo trdno zgodovinsko podlago in obenem nadaljuje

uresničevati velikonočno izkušnjo, ki se izroča po življenju in delu Cerkve.

Neposredne priče so živele vse do konca prvega stoletja. Kmalu za tem najdemo **pričevanja Papije**, škofa iz Gerapolis v Frigiji, in **Quadrata**, ki je pisal svoj Zagovor cesarju Hadrijanu. Papija poroča, da je Marko natančno, vendar ne povsem urejeno, zapisal, kar je Petru rekel Gospod in kar je doživel z njim. Quadrata, ki je poznal prve priče, poudarja, da so čudeži in druga dela Gospoda Jezusa ostala v življenju prič kot potrdilo njihove resničnosti.

Zgodovina **temelji na pričah in na zaupanju**, ki ga izkazuje njihovim pripovedim. Pripovedi posameznikov so se postopoma združile v pripovedi skupnosti. Pričevalci tudi niso bili nevtralni do Jezusove osebe, ampak so bili **vkjučeni v dogajanje, ki je bilo povezano z njim**. Zgodovinarji morajo to upoštevati. Pripoved ni bila samo ogledalo tega, kaj se je zgodilo, ampak tudi ogledalo spoznanj in izkušnje, ki so nastale iz tega. Evangeliji so živi zapis pričevanja posameznikov in skupnosti. Lahko bi govorili o **predstavitvi preteklosti v sedanjosti**.

Posebno vlogo ima pri tem **Janezov evangelij**, ki prinaša pogled na Jezusa z drugačne strani kot ostali trije evangelisti. Ta evangelij se naslanja na pričevalca apostola Janeza in obenem vključuje pripovedni material skupnosti. Časovno-prostorska dejstva so pogosto potrjena z arheologijo, ob zapisu Jezusovih govorov je čutiti **ustno izročilo Jezusovih rekov**.

V prihodnosti se bodo spoznanja teh raziskovanj še poglobila, da bo Jezusova oseba bolj celovito zasijala v luči zgodovine in prvih prič. Mnogi izmed njih so svoje pričevanje za Jezusa potrdili z mučeniško smrtjo.

Cerkev na Kostanjevici nad Novo Gorico

Restavratorski posegi

Med avgustom in oktobrom 2017 so v ladji cerkve Gospodovega oznanjenja Mariji na Kostanjevici potekala restavratorska dela, ki jih je pod nadzorom Zavoda za varstvo kulturne dediščine izvedla restavratorka iz Vidma Emanuela Querini s sodelavci. Zaradi finančne zahtevnosti posega so v tej fazi dela obsegala obnovo lunete na slavočno steno ter dela stropa od slavočne stene do okvira osrednjega prizora z Marijinim Kronanjem. Obnova lunete je prinesla nekaj novih zanimivih odkritij.

Prizor Marije Tolažnice, h kateri angeli varuhi vodijo svoje varovance, uboge in nesrečne, vdove in sirote, je skupaj s preostalo takratno poslikavo cerkve izvedel videmski slikar Leonardo Rigo med leti 1884 in 1886. Žal je bilo poslopje samostana s cerkvijo med prvo svetovno vojno močno poškodovano. Tudi poslikana luneta vojne ni preživela brez večjih poškodb, saj je odpadel celoten zgornji del poslikave, spodnji del pa je imel več lukenj od izstrelkov. Uničen je bil tudi strop z dragocenimi štukaturami, kar pa je hkrati pomenilo, da je bila cerkev več let brez strehe. Zaradi dolgoletne izpostavljenosti dežju in soncu je poslikava zbledela,

barvna plast je bila sprana. Obnova po vojni se je zavlekla vse do leta 1929, ko so bile v cerkveni ladji narejene nove štukature, Giovanni Moro iz Vidma pa je cerkev na novo poslikal. Moro je popravil tudi poslikavo v luneti, doslikal je zgornji del in delno preslikal preostalo. Naslednja katastrofa, ki je zadela samostan s cerkvijo in še posebej obravnavano luneto, je bil potres leta 1976. Slavočna stena v ladji se je premaknila za 10 cm, z lunete pa je odpadlo 2 kv. m. poslikave oz. skoraj celotna desna figuralna skupina. Po potresu je bil kompleks statično konsolidiran, odpadli del poslikave pa na novo naslikan, žal precej neposrečeno.

Tako smo se že ob začetku obnove soočili s številnimi problemi. Celotna luneta je bila v izredno slabem statičnem stanju, omet je odstopal, veliko je bilo votlih predelov. Spodnji del poslikave, ki ga je naslikal Rigo, je bil izveden v tehniki *fresco buono* (prava freska), ki je zelo obstojna, medtem ko

je bil zgornji del, ki ga je naslikal po prvi svetovni vojni Giovanni Moro, izveden v tehniki *secco* (poslikava na suh omet). Kasneje je bila poslikava vsaj še trikrat restavrirana oz. preslikana. Za desni del, ki je bil na novo naslikan po potresu, smo se odločili, da se odstrani in rekonstruira po ohranjeni fotodokumentaciji, preostali deli pa očistijo umazane in neustreznih preslikav, poslikava pa se estetsko in vsebinsko poveže v celoto. Ob podrobnem pregledu poslikave se je pokazala zanimiva "napaka", ki jo je zakrivil že Giovan-

ni Moro, ko je po vojni sliko dopolnil. Ugotovili smo, da je v figuralni skupini levo od Marijinega prestola manjkala glava enega od angelov varuhov. Zakaj je Moro ni na novo poslikal, ni znano,

in očitno tega do zdaj nihče niti ni opazil. S pomočjo arhivske fotografske dokumentacije smo ob restavriranju manjkajočo glavo rekonstruirali.

V fazi čiščenja poslikave in odstranjevanja kasnejših manj kvalitetnih preslikav se je pod nogami Matere Božje pokazala veduta okoliških hribov, in sicer Sabotina in Svete Gore na levi strani desna ter Škabrijela na desni. Na veduti je jasno vidna tudi cerkev na Sveti Gori, ki pa je tako majhna, da je s prostim očesom od spodaj komaj zaznamo. Upodobitev priča o tesni povezanosti obeh

večkrat spraševali tudi o pomenu črne vaze z zlatimi obrobami, ki stoji na eni od stopnic pod Marijinim prestolom. Ker sta iz vaze gledali dve beli liliji, smo skleпали, da sta tam kot Marijin simbol, čeprav v ikonografskem smislu v ta prizor ne sodijo. Po končanem čiščenju poslikave se je izkazalo, da so bile prvotno lilije tri in ob prebiranju zgodovine samostana je o njihovem pomenu zrasla povsem nova ideja.

Kot je že znano, so bili Bourboni na Kostanjevici prvotno pokopani v desni stranski kapeli, v grobnico grofov Thurnov. V knjigi

Naša Kostanjevica (Škrabec, Korošak, 2002), v kateri je zbrana zgodovina samostana in cerkve, je zanimiv in precej nadroben opis dveh "jako lepih vaz iz sevrškega porcelana", ki jih je na Kostanjevico leta 1854 iz Pariza poslal francoski markiz Charles de Villette in sta bili kot nagrobni urni postavljeni nad takratno grobnico Bourbonov, ob oltar Karmelske Matere Božje. V vazah sta bila šopka iz lilij, kot simbol francoske kraljeve družine, in belih cvetic, imenovanih "hesperih matronalis", po slovensko bela nočnica. Te naj bi bile v

vazah kot spomin na smrt, "ki je bila darovalcu tolikanj živje pred očmi, ker je bil on sam tako rekoč poosebljen "večer" svojega rodu in imena". Po prestavitvi krst francoskih monarhov pod

prezbiterij sta vazi ostali ob oltarju Karmelske Matere Božje in že pater Klarus je ugotavljal, da jim to mesto nekako ni več primereno. Piše, da si bo "čislani bralec morda mislil, da bi jima bilo pravo mesto na vsak način na velikem oltarju, ob straneh najimnitnejšega, kar je v cerkvi, tabernaklja, kjer je prvič zato kakor nalašč zadosti praznega prostora, drugič so tam zdolaj pokopani ti, ki sta jim vazi namenjeni, in naposled je sedanji tabernakelj postavljen na stroške poslednje izmed spod shranjenih kraljevih mrtvih".

Za "selitev" Bourbonov v grobnico pod prezbiterij je namreč pred svojo smrtjo poskrbela zadnja izmed tam pokopanih, Marija Terezija, grofinja Chambordska. V *Cvetju z vrtove svetega Frančiška* (l. 6, 1886, zv. 7, str. 213-214) izvemmo, da je poleg ureditve grobnega prostora grofinja Chambordska darovala več kot 15.000 goldinarjev za obnovo samostana in cerkve. S tem denarjem se je, med drugim, nad prezbiterijem sezidala svetlobnica, očistil glavni oltar in naredil nov tabernakelj, štukature so se očistile, popravile in na novo pozlatile, cerkev se je "sijajno zmalala", s čimer je avtor teksta mislil na celotno poslikavo s prizori z Marijansko vsebino, ki jo je izvedel Leonardo Rigo. Marija Terezija je tako nad svoj grob in nad grob svojih prednikov dala naslikati vazo - ali bolje rečeno - nagrobno urno s tremi lilijami, kot simbol francoske kraljeve družine, morda tudi ona z žalostno mislijo, da z njo rod izumira.

Minka Osojnik

G. Diego Conforzi, župnik v župniji Sv. Ugo v Rimu

Hvala duhovnikom

Vsaka oseba, vsaka zgodba je pomembna

35 tisoč škofijskih duhovnikov v italijanskih župnijah zavestno daruje svoje življenje za evangelij in za druge. Za življenje potrebujejo tudi nas.

Darujmo tistim, ki se darujejo.

INSIEME
AI SACERDOTI

Podpri njihova prizadevanja s svojim Prispevkom

VOJ PRISPEVEK DUHOVNIKOM LAHKO PONUDIŠ:

■ z nakazilom na poštni tekoči račun št. 57803009 ■ s kreditno kartico lahko daruješ s klicem na brezplačno številko 800-825000 ali na portalu www.insiemeaisacerdoti.it ■ z bančnim nakazilom na glavnih italijanskih bankah ■ z neposrednim darom Institutu za vzdrževanje duhovnikov - Istituto sostentamento clero vaše škofije.

Prispevek je odtegljiv.

Več informacij na www.insiemeaisacerdoti.it

Spremljaj zgodbe duhovnikov na: [facebook.com/insiemeaisacerdoti](https://www.facebook.com/insiemeaisacerdoti)

CHIESA CATTOLICA C.E.I.
Conferenza Episcopale Italiana

Kratke

Božični orgelski koncert v Gabrjah in na Jazbinah

V vzdušju pobožnega časa bosta v kratkem na sporedu dva zanimiva koncerta. Na komaj popravljene Kacinove orgle v Gabrjah bo orgelski koncert v soboto, **21. 1. 2018**, ob 18.45. Poleg orgelskega dela g. Mirka Butkoviča bo nastopil tudi moški pevski zbor Skala iz Gabrij (zborovodkinja Zulejka Devetak).

Kdor pa še ni videl in slišal novih orgel na Jazbinah, bo lahko prisluhnil koncertu v nedeljo, **28. 1. 2018**, ob 16. uri. Na Zaninove orgle bosta zaigrala g. Mirko Butkovič in Roberto Squillaci iz Krmina, peli pa sopranistka Rebeka Pregelj ter mezzosopran Mirjam Pahor. V programu bodo baročne božične skladbe, pastorage čeških skladateljev ter arije iz Božičnega oratorija J. S. Bacha. Lepo vabljeni!

Doživet božični koncert v Ronkah

V začetku novega leta prirejajo v Ronkah koncert božičnih pesmi, ki ima že ustaljeno tradicijo. Vsako leto vabijo slovenske zборе, ki z lepimi pesmimi bogatijo božični čas. Koncert, v sodelovanju z župnijo sv. Lovrenca iz Ronk, organizirajo SKRD Jadro iz Ronk, SKRŠD iz Tržiča in ŽePZ iz Ronk. Letošnji glasbeni večer je bil v nedeljo, 14. januarja 2018, v cerkvi sv. Lovrenca v Ronkah. Predsednik društva Jadro Karlo Mučič se je uvodoma zahvalil vsem nastopajočim in predstavil program. Lepe slovenske božične pesmi so se razlegale po cerkvi v izvedbi štandredškega mešanega pevskega zbora, ki je pod vodstvom Zulejke Devetak dovršeno odpel prvi del programa, v katerega je vključil največ božičnih motivov v priredbi Ubalda Vrabca in na besedila Vinka Beličiča ter Aleksija Pregarca. Zbor je na harmonij odlično spremljala prof. Eva Dolinšek. Drugi del je oblikoval MePZ Ciril Silič iz Vrtojbe, ki ga vodi Silvan Zavadlav. Številni vrtojbenki zbor je občuteno izvedel več božičnih pesmi, ki so

ustvarile pravo božično vzdušje. Velik aplavz sta požela tudi Silvan Zavadlav in sin Samuel, ki sta na orgle in violino zaigrala nekaj božičnih melodij.

Božični koncert sta zbora končala s skupno izvedbo pesmi Otok v božični noči na besedilo Aleksija Pregarca, v uglasitvi Aleksandra Vodopivca, ter obvezne, Sveta noč.

Župnik Renzo Boscarol je pohvalil organizatorje, ker vsako leto prirejajo tako lep božični koncert, in izvajalce za doživeto in kakovostno petje priljubljenih slovenskih božičnih pesmi. / DP

Bratsko srečanje ob jaslicah v kapucinski cerkvi

Po sledih in v slogu svetega Frančiška

Franciškov duh je že spet združil vernike na goriški meji. Letošnje - enajsto - bratsko srečanje ob jaslicah, ki so se ga udeležili slovenski in italijanski verniki v organizaciji bratstev Frančiškovega svetnega reda iz Gorice in Nove Gorice, se je v kapucinski cerkvi v Gorici začelo

letjih prava "telovadnica nacionalizmov". Veliko gorja je prinesla prva vojna, še več fašizem, ki je hotel izbrisati sledove nemške kulture in italijanizirati jezikovne manjšine. Po drugi vojni so stopili na pot avtonomije in zaščite manjšin. Škofija Bocen-Brixen in tridentinska Cerkev sta

jezik dejavne in pristne ljubezni vsem razumljiv. Kot trdi sv. Pavel: "Ko bi govoril človeške in angelske jezike, ljubezni pa bi ne imel, sem postal brneč bron ali zvoneče cimbele". Ni dovolj poznati jezike, najprej moram želeto dobro drugega! "Brez ljubezni so moje besede prazno klepetanje",

božičnih pesmic, je sledila sv. maša, ki jo je vodil msgr. Redaeli. V homiliji je podčrtal, da kristjani, ki se zavedamo svojega krsta in božjega sinovstva, pride mo tudi do spoznanja svoje poklicnosti. Na srečanju, ki je ves čas potekalo v dveh jezikih (prevajala je ga. Kristina Škibin), so bile tudi molitve in pesmi v italijansčini in slovenščini. Pozdrav koprškega škofa je prinesel g. Dominik Brus iz Nove Gorice, predstojnik goriških kapucinov br. Giorgio Basso, ki je prvič prisostvoval bratskemu srečanju, je bil presenečen nad lepoto čezmejnega sodelovanja v bratskem duhu. Tajnik krajevnega bratstva

Predstavnik dveh bratstev, Daniele Risetto in Stanko Šorli

Paolo Valente

ob zvokih citre mladega Benjamina Žbogarja, ki je navzočim poklonil mile božične melodije. Ljudi iz vse Goriške, Vipavske in tudi z obale, ki so se "po sledih in v slogu sv. Frančiška" zbrali na "dogodku poslušanja, bratske podelitve in molitve", je pozdravil predstojnik goriškega bratstva Daniele Risetto. Nadškof Carlo Redaelli je v svojem pozdravu poudaril, da vsakoletno srečanje vedno bolj utrjuje medsebojno "spoznavanje, prijateljstvo in mir". Letošnji posebni gost je bil novinar, pisatelj in direktor škofijske Karitas iz Bocna Paolo Valente, mož in družinski oče, sin etnično, jezikovno in kulturno bogate zemlje, ki je - podobno kot naša Goriška - doživela zlo ideologij. Valente živi v Meranu, "mestu na meji", nekdanji prestolnici Tirolske, katere grofje so bili tudi goriški grofje. Svoje pričevanje je začel s spominom na Ōtzija, mumificiran truplo pred 5300 leti umrlega človeka, ki so ga l. 1991 našli na 3000 m višine na meji med Italijo in Avstrijo. Ōtzi je prispevala želje nas vseh, da bi presegali meje kljub oviram in osebam, ki nam postavljajo zapreke, je dejal. "Meja ostaja kraj protislovij, kraj, kjer se rojevajo vprašanja in kjer moramo najti odgovore". Južna Tirolska je zlasti v zadnjih treh sto-

vedno bili preroški, pa čeprav to ni bilo vedno lahko. Krščanska skupnost je tam ena, enotna in hkrati različna. Leta 1964 je bila ustanovljena škofija Bocen-Brixen, ki je bila večjezična (nemška, italijanska in ladinska). Škof je dal vsaki jezikovni skupnosti strukturo in instrumente, da je lahko razvijala svojo kulturno in jezikovno istovetnost, "saj sta materni jezik in kultura zelo pomembna v posredovanju vere in oznanjevanju evangelija". Da bi bili bolj samozavestni in sposobni dialoga na poti edinosti. Po 50 letih (in po sinodi, ki se je končala decembra 2015) je Cerkev naredila korak naprej na poti poenotenja: Cerkev si tudi spričo "novih občanov" in v iskanju preseganja posameznih identitet prizadeva za sožitje v različnosti, v katerih je jezik drugega del lastnega kulturnega bogastva. Spodbuja projekte, ki povezujejo in združujejo jezikovne skupine različnih kultur v iskanju skupnega dobrega. Eden najtežjih ciljev, ki si jih postavljajo kristjani po sinodi, je ta, da bi skušali razumeti in govoriti jezik drugih ter da bi ne podlegali predsodkom. "Vsi smo odgovorni za vse". Ni lahko, in vendar kristjani prispevajo k rasti in pozitivnim spremembam. To se še najbolj vidi v delovanju Karitas, saj

izraz praznine, nič, uničujejo in ne gradijo. V ljubezni pa "besede postanejo dejstva, spremljajo, zdravijo, so iskre Polnosti, Vsega, so prerokba, ki kaže pot", zvezda, ki nas vodi onkraj meja, je še dejal Valente. Pristrčnemu nastopu otrok waldorfske šole iz Bukovice pri Mirnu, ki so pod vodstvom uč. Michele De Castro odpeli nekaj

Kostanjeva-Nova Gorica Stanko Šorli je na koncu lepo povzel srečanje, ko je povedal, da "ob jaslicah vedno znova občutimo, kako nas Božje Dete združuje in kliče, da delamo skupaj in pomagamo najbolj potrebnim". Zato je vse pozval, da bi še naprej bili "aktivni in ustvarjalni" člani bratstev Frančiškovega svetnega reda. "To je naša velika odgovornost, zaveza, da skupaj z vsem žarom delamo za dobro Cerkev in sveta, ki trpi".

Da bi bratsko srečanje imelo tudi konkretne sadove, so prisotni imeli tudi letos možnost pokloniti svoj dar za pediatrično bolnišnico v Betlehemu. Pa še to: poleti je na programu skupno romanje v Sv. deželo. / DD

(več fotografij na www.noviglas.eu)

**Kulturni center
Lojze Bratuž**

**Krožek
Anton Gregorčič**

SREČANJA POD LIPAMI

Mesec katoliškega tiska

Gosta večera bosta

nova odgovorna pri tedniku Družina

odgovorni urednik

BOŠTJAN DEBEVEC in

vodja programskega sveta

JOŽE PLUT.

ČETRTEK, 25. JANUARJA 2018, ob 20.00

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA

KCLB / ZSKP / Iskri smeh na ustih vseh Tri predstave iz naših ljubiteljskih krogov

Na odrske deske velike dvorane Kulturnega centra Lojze Bratuž se v tem času pred pustom vrača niz ljubiteljskih gledaliških predstav *Iskrivi smeh na ustih vseh*. Prireditelja Kulturni center Lojze Bratuž in Zveza slovenske katoliške prosvete sta si že pred nekaj desetletji zamislila ta niz gledaliških predstav ljubiteljskih odrov, da bi dramskim skupinam, ki delujejo v društvi po naših vaseh, omogočila nastop tudi v tem našem mestnem kulturnem hramu. Včasih je bilo

predstav za nekaj več večerov, letos jih bo le za tri. Prvi bodo na oder KCLB v nedeljo, 21. januarja 2018, ob 17. uri, stopili člani Dramske družine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana, ki bodo uprizorili svoj zadnji gledališki trud, dramo nizozemskega avtorja Rika van den Bosa *Leto šlagerja (Het jaar van de schlager)*. V prevodu Tanje Mlakar in režiji ter dramaturški obdelavi Tomaža Krajnc bo na ogled ta ganljiva odrska pripoved, katere protagonisti so štirje prijatelji. V njihovo mladostno razposajenost kot

strela z jasnega udari smrt enega izmed njih. To jih za vselej zaznamuje. Pri tej predstavi se bo smeh spoštljivo umaknil ganjenosti in morda tudi solzam. Spet pa bo veselo zaigral okrog ustnic gledalcev v torek, 30. januarja 2018, ob 20. uri. Mladinski dramski odsek PD Štandrež bo namreč igrivo prikazal parodijo svetovno znane pravljice o Snegljčici, *Ogledalo, povej...* Avtor Stefano Job je vanjo sicer vpletel še junake iz drugih pravljicnih vsebin. Za mlade igralce je tekst priredila in zrežirala Daniela Puga, ki je ob sebi imela kot strokovno sodelavko igralko Majo Nemeč, članico igralskega ansambla SNG Nova Gorica. Tisti dan bo tudi podelitev nagrad natečaja Mladi oder, ki ga že dolgo let razpisujeta Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in

Slovenska prosveta iz Trsta, da bi spodbujali gledališko dejavnost v naših društvih. Kot vselej bodo priznanje dobile naše otroške, mladinske in odrasle ljubiteljske gledališke skupine za gledališke stvaritve v prejšnji sezoni. Letošnji niz *Iskrivi smeh na ustih vseh* se bo končal v nedeljo, 4. februarja 2018, ob 17. uri. Dobri "stari" znanci, igralci dramskega odseka PD Štandrež, bodo gledalcem poklonili svojo zadnjo uprizoritev *Čaj za dve*, ki jo je mojstrsko stkal slovenski literarni umetnik Tone Partljič. Režijo tudi tokrat podpisuje igravec Jože Hrovat, član SNG Nova Gorica. Ne zamudite teh treh srečanj z gledališko ljubiteljsko umetnostjo in s svojo prisotnostjo dajte priznanje poštvalnemu, zavzetemu delu naših igralcev!

IK

Goriško pokrajinsko tajništvo SSK Priprava na volitve in obsodba sprejema X. Mas

Goriško pokrajinsko tajništvo stranke Slovenska skupnost je na zadnjem zasedanju izrazilo nasprotovanje in zaskrbljenost zaradi sprejema pripadnikov X. Mas na goriški občini. Obenem je podprlo protestno manifestacijo, ki jo prihodnjo soboto prireja partizansko gibanje VZPI-ANPI. SSK poziva člane in somišljenike, naj se manifestacije udeležijo in na miren, a odločen način pokažejo, da ni mogoče tako obravnavati fašistične ter nacizmu podrejene skupine in njena dejanja v času druge svetovne vojne. Še posebno je danes to v nasprotju z odpiranjem, ki se dogaja na področju treh obmejnih občin in je edina pot za uspešen razvoj celotne Goriške. Sporno je tudi spominjanje na pohod pripadnikov X. Mas po Trnovskem gozdu, kjer so jih slovenski partizani premagali in pregnali, saj je šlo za provokativno in zatiralno dejanje na slovenskem narodnem ozemlju. Člani pokrajinskega tajništva SSK so se tudi vprašali, ali je omenjeni spominski dogodek sploh v skladu z ustavo, ki zavrača obeleževanje fašizma. V nadaljevanju zasedanja so člani pokrajinskega tajništva SSK obravnavali priprave na državne volitve, ki bodo 4. marca. Pokrajinski tajnik Julijan Čavdek je poročal o stališču SSK: stranka želi izvedeti, na katera mesta mi-

sli Demokratska stranka uvrstiti slovenskega predstavnika ali predstavnico, da bo imela gotovo izvolitev v italijanski parlament. Vse do danes tega zagotovila ni. Žal pa se pojavljajo informacije, ki gredo ravno v nasprotno smer. Zelo dvomljivo je tudi dejstvo, da t. i. slovensko ali Bratinovo okrožje ne bo namenjeno Slovencu. Vse to je v nasprotju z obljubami, ki so bile dane slovenski narodni skupnosti v FJK in tudi Republikli Sloveniji. SSK je tudi ocenila slovenske kandidaturo, ki se pojavljajo na drugih listah. Goriška SSK sicer ceni pozornost do vprašanja slovenskega predstavnika v italijanskem parlamentu, vendar v tem trenutku bi bil potreben previdnejši pristop. Zgolj simbolične kandidaturo niso koristne, saj bodo ustvarile večjo škodo zaradi razprševanja glasov. Goriško pokrajinsko tajništvo je tudi vzele v pretres priprave na prihodnje deželne volitve, ki bodo 29. aprila. Takrat bo SSK nastopila s svojo listo in z znakom lipove vejice v vseh deželnih volilnih okrožjih. Člani tajništva slovenske stranke so se zavzeli, da bi bila goriška lista SSK čim bolj izraz celotne slovenske narodne skupnosti na Goriškem. Pomemben pa bo tudi volilni program, ki ga bo SSK ponudila občanom in ga bo potrebno uskladiti z deželnimi tajništvi.

Župnijska cerkev sv. Martina škofa v Sovodnjah ob Soči

Zazvene so mile božične pesmi

Lepo število vernikov se je v petek, 12. januarja 2018, zbralo v župnijski cerkvi sv. Martina škofa v Sovodnjah ob Soči, da bi spet okusili tisto posebno ozračje, ki ga znajo ustvariti lepe slovenske božične pesmi, polne radostnih občutkov in globokega upanja ob rojstvu Božjega Deteca. Sovodnjska župnija sv. Martina škofa in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica sta bila namreč prireditelja krajšega koncertnega večera, naslovljenega *Slava Bogu na višavah!*, ki ga je izoblikoval Mešani pevski zbor Mirko Špacapan iz Podgore. Z nastopom je dokazal, da je še zmeraj soliden zbor, ki se trudi, da bi izbrani program čim boljše izvedel. Pevci in pevke, ki že dolgo let svojo ljubezen do zborovske, tudi cerkvene glasbe razdajajo v tem zborovskem sestavu, ki ga je kar nekaj let vodil nepozabni dr. Mirko Špacapan, so pod vodstvom Metoda Piriha in ob orgelski spremljavi Jurija Klanjščka z znanimi božičnimi melodijami, tudi v manj poznanih priredbah, najprej obogatili našo daritev. Daroval jo je domači župnik msgr. Renato Podbersič. Po maši so se pevci s kora preselili v prezbiterij, kjer so ubrano, ob dobri akustiki božjega hrama, zapeli *Že počiva*

vs narava Leopolda Belarja, *Čujte, čujte* Stanka Jericija, čigar desete obletnice smrti smo se spomnili lansko leto, dobro poznano *Kaj se vam zdi* v priredbi Vinka Vodopivca, *Oj hlevček belehemski* drugega našega velikega kulturnika in glasbenika Mirka Fileja ter *Slava Bogu na višavah* iz Kramarjeve zbirke. Na koncu so pa zapeli bolj ritmično

Ferija Lainščka, *Božična noč* Alojza Gradnika, *Božična* Manka Golarja in *Nocoj* (J. Šešerko). Ob izvedbah pesmi in ob poslušanju stihov so navzoči lahko spet začutili tisto toplo, domače vzdušje, ki ga v naših srcih vselej znajo pričarati z ljubeznijo, mirom in tiho srečo prepojene božične misli. Izvajalcem se je za podoživet večer zahvalil msgr.

re z dirigentom Metodom Pirihom in recitatorkama Tamaro Peteani in Niko Devetak podaljšal to globoko božično doživljanje. Upam, da smo res čutili, da je Božič vedno med nami. Ker pesem, ki je res iz srca in govori o taki osebi, kot je Jezus, nas ne more pustiti hladne, ampak nam vedno pomaga". Ob izhodu iz cerkve so udeleženci lepega dogodka lahko za prostovoljni dar, namenjen ustanovi Cure palliative Mirko Špacapan Amore per sempre, ki skrbi za terminalne onkološke bolnike, vzeli dvojezično publikacijo *Con Mirko nel cuore - Z Mirkom v srcu*, ki jo je žena dr. Mirka Špacapana, dr. Manuela Quaranta Špacapan, ob deseti obletnici smrti ljubljenega moža izdala v samozaložbi. V njej so zbrane skladbe, ki jih je dr.

Mirko Špacapan uglasbil ali priredil za zbere, ki jih je vodil. V zajetni dvojezični knjigi so tudi njegove pesmi, beležke in razmišljanja. Veliko je v njej fotografij z raznih prireditev in srečanj, časopisni članki in še kaj.

Iva Koršič

Foto IK

Podbersič, rekoč: "Kristjani imamo neusahljiv vir duhovnih navdihov in tudi take duhovne moči prav v osebi Jezusa Kristusa. In poseben vir moči za dušo in srce nam prihaja iz podoživljanja tega Jezusovega rojstva. Nocoj nam je MePZ Mirko Špacapan iz Podgo-

re zbirke, ki jih je dr. Mirko Špacapan uglasbil ali priredil za zbere, ki jih je vodil. V zajetni dvojezični knjigi so tudi njegove pesmi, beležke in razmišljanja. Veliko je v njej fotografij z raznih prireditev in srečanj, časopisni članki in še kaj.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

ISKRIVI SMEH NA USTIH VSEH
NIZ VESELOIGER LJUBITELJSKIH ODROV

- Nedelja, 21. januarja 2018, ob 17. uri
Dramska družina SKPD F.B. SEDEJ - Števerjan
Rik van den Bos
LETO ŠLAGERJA
PREVOD TANJA MLAKER
REŽIJA IN DRAMATURGIJA: TOMAŽ KRAJNC

- Torek, 30. januarja 2018, ob 20. uri
Natečaj Mladi oder - nagrajevanje
Mladinski dramski odsek PD Štandrež
Stefano Job
OGLEDALO POVEJ ...
PRIREDBA IN REŽIJA: DANIELA PUJA

- Nedelja, 4. februarja 2018, ob 17. uri
Dramski odsek Prosvetnega društva Štandrež
Tone Partljič
ČAJ ZA DVE
REŽIJA: JOŽE HROVAT

Predstave bodo v veliki dvorani KULTURNEGA CENTRA LOJZE BRATUŽ v Gorici

Za rezervacije in informacije:
Kulturni center Lojze Bratuž
tel. 0481 531445
e-mail: info@centerbratuz.org

Zveza slovenske katoliške prosvete
tel. 0481 538128
e-mail: zskp_gorica@yahoo.it

ISKRIVI SMEH NA USTIH VSEH
NIZ VESELOIGER LJUBITELJSKIH ODROV

KCLB / ZSKP / Iskrivi smeh na ustih vseh
Tri predstave iz naših ljubiteljskih krogov

Na odrske deske velike dvorane Kulturnega centra Lojze Bratuž se v tem času pred pustom vrača niz ljubiteljskih gledaliških predstav *Iskrivi smeh na ustih vseh*. Prireditelja Kulturni center Lojze Bratuž in Zveza slovenske katoliške prosvete sta si že pred nekaj desetletji zamislila ta niz gledaliških predstav ljubiteljskih odrov, da bi dramskim skupinam, ki delujejo v društvih po naših vaseh, omogočila nastop tudi v tem našem mestnem kulturnem hramu. Včasih je bilo predstav za nekaj več večerov, letos jih bo le za tri. Prvi bodo na oder KCLB v nedeljo, 21. januarja 2018, ob 17. uri, stopili člani Dramske družine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana, ki bodo uprizorili svoj zadnji gledališki trud, dramo nizozemskega avtorja Rika van den Bosa *Leto šlagerja* (*Het jaar van de schlager*). V prevodu Tanje Mlakar in režiji ter dramaturški obdelavi Tomaža Krajnc bo na ogled ta ganljiva odrska pripoved, katere protagonisti so štirje prijatelji. V njihovo mladostno razposajenost kot strela z jasnega udara smrt enega izmed njih. To jih za vselej zaznamuje. Pri tej predstavi se bo smeh spoštljivo umaknil ganjenosti in morda tudi solzam. Spet pa bo veselo zai igral okrog ustric gledalcev v torek, 30. januarja 2018, ob 20. uri. Mladinski dramski

odsek PD Štandrež bo namreč igrivo prikazal parodijo svetovno znane pravljice o Sneguljčici, *Ogledalo, povej...* Avtor Stefano Job je vanjo sicer vpletel še junake iz drugih pravljicnih vsebin. Za mlade igralce je tekst priredila in zrežirala Daniela Puja, ki je ob sebi imela kot strokovno sodelavko igralko Majo Nemeč, članico igralskega ansambla SNG Nova Gorica. Tisti dan bo tudi podelitev nagrad natečaja Mladi oder, ki ga že dolgo let razpisujeta Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Slovenska prosveta iz Trsta, da bi spodbujali gledališko dejavnost v naših društvih. Kot vselej bodo priznanje dobile naše otroške, mladinske in odrasle ljubiteljske gledališke skupine za gledališke stvaritve v prejšnji sezoni. Letošnji niz *Iskrivi smeh na ustih vseh* se bo končal v nedeljo, 4. februarja 2018, ob 17. uri. Dobri "stari" znanci, igralci dramskega odseka PD Štandrež, bodo gledalcem poklonili svojo zadnjo uprizoritev *Čaj za dve*, ki jo je mojstrsko stkal slovenski literarni umetnik Tone Partljič. Režijo tudi tokrat podpisuje igralec Jože Hrovat, član SNG Nova Gorica. Ne zamudite teh treh srečanj z gledališko ljubiteljsko umetnostjo in s svojo prisotnostjo dajte priznanje požrtvovalnemu, zavzetemu delu naših igralcev!

Obvestila

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v sredo, 31. januarja, ob 18. uri v Tumovi dvorani v KB Centru v Gorici na Korzu Verdi 51 potopisno predavanje ANTARKTIKA - ledena pravljica. Predavala bo ga. Katjuša Rabelj. Toplo vabljeni.

Občina Sovodnje ob Soči obvešča prebivalce, da je možno koristiti sredstva za delo kritje stroškov del na stavbah za preprečevanje potresne nevarnosti. Prošnje lahko predložite v občinsko vložišče ob uradnih urah. Rok za vlogo prošnje poteče 12. februarja 2018. Več informacij je na razpolago na spletni strani www.comune.savogna.go.it. PD Rupa - Peč vabi na vsakoletni izlet v Maroko od 23. do 30. avgusta 2018. Informacije po tel. št. 0481 882285 (Ivo Kovic).

Svet slovenskih organizacij, Kulturni center Lojze Bratuž, Zveza slovenske katoliške prosvete, Združenje cerkvenih pevskih zborov in SCGV Emil Komel sporočajo, da lahko v njihovih pisarnah v Gorici, na drevoredu 20. septembra brezplačno lahko dobite dvojezično publikacijo *Con Mirko nel cuore - Z Mirkom v srcu*, v kateri so življenjski zapisi ter zbirka poezij in skladb, ki jih je uredila dr. Manuela Quaranta Špacapan v spomin na pokojnega moža, dr. Mirka Špacapana. Kdor želi, lahko odda prostovoljni prispevek v podporo neprofitni ustanovi Onlus Cure palliative Mirko Špacapan - Amore per sempre, ki nudi paliativno oskrbo za onkološke bolnike. Prosvetno društvo Štandrež organizira petdnevni izlet v Normandijo od 21. do 25. aprila 2018. Izletniki si bodo ogledali Givery, Rouen, Arromanches in Omaha Beach, Bayeux, Mt. Saint Michel, St. Malo, Chartres, Dijon, Annecy, Aosta in Pont Saint Martin. Cena potovanja bo odvisna od števila udeležencev (nihala bo od 595 evrov do 632 evrov + cena letalske vozovnice - od 75 do 160 evrov). Potrebna je veljavna osebna izkaznica ali potni list. Podrobne informacije dobite ob vpisu, lahko pa pokličete tudi 3479748704 (Vanja), 0481 20678 (Božo), 0481 21608 (Mario, po 18. uri). "Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Darovi

Za Novi glas darujeta Zavod Sv. Družine 100 evrov in N. N. 10 evrov. Ob 6. obletnici smrti mame Marije Grudina daruje hčerka Ivica za cerkev sv. Ivana 100 evrov.

in za Sv. Goro 100 evrov. V spomin na Zoro Pelicon Kerševan daruje Bruna za lačne otroke v misijonu Danila Lisjaka 50 evrov.

Sožalje

Ob smrti "none Zore" izražamo kolegič Ivici, Žarku, Blažu in Jerneju iskreno in občuteno sožalje člani uredništva Novega glasa.

Komelovci sočustvujemo s kolegom, prof. Patrickom Quaggiatom, ob hudi izgubi dragerega očeta in izražamo iskreno sožalje njemu in vsem domačim.

Ob prezgodnjem odhodu ljubega očeta izraža svojemu članu in sodelavcu Patricku Quaggiatu občuteno sožalje Kulturni center Lojze Bratuž.

Ob boleči izgubi očeta Luigija izrekajo dirigentu Patricku Quaggiatu, gospe Nives in ostalim sorodnikom iskreno in občuteno sožalje pevci mešanega pevskega zbora F. B. Sedej iz Števerjana.

Ob preranem slovesu dragerega očeta izrekamo globoko sožalje Patricku Quaggiatu vsi pri Novem glasu.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 19. 1. 2018 do 25. 1. 2018)
Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem val s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 19. januarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2. Sobota, 20. januarja (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rejanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 21. januarja: ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 22. januarja (v studiu Sanja Vogrič): Večer s knjigo.

Torek, 23. januarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 24. januarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Naša draga kislina repa - Izbor melodij.

Četrtek, 25. januarja (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

PD ŠTANDREŽ

Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin

PD Štandrež - Dramski odsek
Premiera
- Sobota, 27. 1. 2018, ob 20. uri

Abonmajska predstava
- Nedelja, 28. 1. 2018, ob 17. uri

Tone Partljič
ČAJ ZA DVE
nostalgična komedija
Režija: Jože Hrovat

Župnijska dvorana Anton Gregorčič
v Štandrežu

V SOORGANIZACIJI ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Koščne roke smrti neusmiljeno segajo po igralskih obrazih Jernej Šugman "orjak" z mehko otroško dušo

Še zmeraj ne moremo sprejeti tragične resnice, da velikega, izrednega gledališkega igralca Jerneja Šugmana (1968-2017) ne bomo nikdar več videli na odskih deskah v predstavah ljubljanske Drame, v kateri je razdal svoje talente od 1. 1992. Nam gledalcem tu "čez mejo" je predvsem zelo žal, da nismo bili deležni marsikaterih njegove izjemne igralske stvaritve, ker pač osrednje slovensko gledališče ni ravno reden gost naših gledaliških dvoran, kar obžaluje marsikdo, ki si ne more privoščiti skoka v Ljubljano vsakokrat, ko bi rad. Imamo pa zato neizbrisne spomine npr. na lik protagonista Roberta Zucca, ki ga je Jernej Šugman kot gost ustvaril na novogoriškem odru v sezoni 1999/2000 v istoimenski drami, v režiji Eduarda Milerja. O njegovi izvrstni interpretaciji je Aleksij Pregarc tako napisal v Večeru 12. 1. 2000: "Psihični in fizični naboj Jerneja Šugmana je neponovljiv. Bil je resničen in prepričljiv v vsakem stavku, v vsakem gibu, nobenega pogleda v prazno, nobenega neustreznega koraka ne prevala, skratka 'gрозljivo' dober". Res je z verističnim nastopom v vlogi krutege, brezčutnega ubijalca pretresel publiko. In tak je bil na odru Jernej Šugman

vedno. Z vsakim likom v tragediji, drami ali komediji se je izjemno pronicljivo poistovetil, dihal z njim, mu s svojim impozantnim telesom poudaril fizično prisotnost, obenem pa mu znal vdihniti svoje veliko srce, ki se je na odru kar petindvajset let tako močno razdajalo, da je naposled omahni-

je naporen in izčrpavajoč. Zlasti zlesti tako prodorno, celovito podkožo premnogih, karakterno različnih likov zahteva veliko truda in psihičnega napora ter krepkega življenjskega soka. Jerneja Šugmana je srčna kap (umrl je med turnim smučanjem v Podlublju v nedeljo, 10. decembra 2017 v do-

lo. Nenadoma se je prekinil utrip njegovega srca, ki mu je omogočilo, da je ustvaril tako veliko število vlog, ki jih marsikateri igralec ne doseže niti na celi dolgoletni gledališki poti. Igralski poklic, tako predano in zavzeto opravljan,

poldanskih urah) odtrgala s tega sveta le trinajst dni, preden bi dopolnil 49 let. To so verjetno za gledališke umetnike najboljša leta. Ko se vloge kar same ponujajo. In v letošnji sezoni bi jih Šugman lahko podaril še celo kopicico. Bil je res

izreden! Kakšno igralsko moč je izžareval, kako je obvladoval vsako najmanjšo obrazno mimiko – na misel šine pri tem npr. njegov izjemno duhoviti opis tašče v Lubitschevi burleski *Ko sem bil mrtev*. Vsako vlogo je obdelal celovito, "vedno s prekipavo energijo in ponotranjenostjo". Šugmanova zadnja velika vloga je bila Župnik v Cankarjevih *Hlapcih*. Jaroslav Skrušny je o predstavi v *Sobotni prilogi* Dela napisal: "Veličastno vlogo je ustvaril tudi Jernej Šugman s svojim Župnikom: ne da bi enkrat samkrat povzdignil glas - in dobro vemo, kako gromko in sonorno štimo premore Jernej -, ne da bi kaj prida mahal z rokami ali vehementno koračil po odru, je s svojo diskretno, poudarjeno zadržano, a lisičjo prezenco ustvarjal vtis absolutne moči in brezprizivne avtoritete; več kot nazorno je prezentiral opolzki diskurz oblasti same: prekanjen, maziljen, dobrih in hkrati izključujoč ter prikrito nasilen". Te vloge ne bo nikdar več in nikdar ne bomo vedeli, kakšen bi bil Šugmanov Zlojed v Cankarjevem delu *Pohujšanje v dolini šentflorjanski* v režiji Eduarda Milerja, ki bi moralo premiero doživeti v januarju 2018. Kakšna bo brez njega, če sploh bo, ta koprodukcija ob začetku Cankarjevega leta? Režiser Miler je upravičeno prepričan, da se "umetnik njegove karizme rodi na petdeset let... V tem trenutku ne vem, kako bo šlo življenje naprej". Slovensko gledališče odslej gotovo ne bo več takšno, kot je bilo doslej. Ljubljanska Drama je izgubila velikana, ki ga še dolgo ne bo mogoče nadomestiti. Kaj pa bo z desetimi predstavami, v katerih je bil osrednja

vzmet dogajanja prav on?

Res težko bo.

Tudi slovenska vlada se je pridružila žalovanju za tem izjemnim igralcem. Na seji je sprejela sklep, da bo za preminulega gledališkega in televizijskega igralca Jerneja Šugmana, ki je bil "eden največjih in najprepoznavnejših slovenskih igralcev, človek ljudskih src in legenda v slovenskem kulturnem prostoru", organizirala državni pogreb z vojaškimi častmi. Ta je bil v petek, 15. decembra 2017 popoldne na ljubljanskih Žalah. - Udeležil se ga je tudi predsednik RS Borut Pahor. Spregovorili so med drugimi Igor Samobor, igralec in ravnatelj Drame, ki je dejal, da človeka s tako širokim obsegom in toplim nasmehom ne bo verjetno nikoli več spoznal, režiser Metod Pevec, igralec Jurij Zrnec in dramatik in režiser Matjaž Zupančič. Pesem *Ne mine niti dan* je igralcu v spomin zapel Zoran Predin. -

"Redki so igralci, ki tako prepričljivo upodablajo vloge v vseh žanrih, od tragedije do komedije, tako za zahtevne intelektualce in poznavalce kot tudi za povsem preproste ljudi. Vsem se je znal približati in jih razveseljati", so napisali z vladnega urada za odnose z javnostjo. Te besede lahko vsi le potrdimo. Liki, ki jih je upodobil na odru (vseh vlog je več kot 80) na svoji sicer mnogo prekratki gledališki poti, npr. Maksa v *Kralju na Betajnovi*, Komarja v *Hlapcih*, Astrova v *Stričku Vanji*, Rogožina v *Idiotu*, Dimitrija v *Bratih Karamzovih*, kralja Leara, Hamleta, Ata Ubuja, pa tudi tisti, ki jih je podaril širšemu televizijskemu krogu gledalcev (predvsem Veso iz *Naše*

male klinike), in tisti s filmskih platen bodo neizbrisno ostali v spominu. Celotni otroci se ga bodo spomnili, saj je posodil svoj glas, ki ga je znal podajati v najrazličnejših barvah in tonih, mnogim junakom v risankah, med drugim očetu pujsu v Pujsi Pepi. "Vrsta izjemnih likov, ki jih je Jernej Šugman odigral na odru ljubljanske Drame, dejansko predstavlja zgodovino svetovne dramatike od antike do danes", so poudarili v Drami. Za svoje delo je prejel več kot dvajset nagrad. Vsi so bili nad njim navdušeni, bil je izredno priljubljen, malokdo ima "tako odskočno prezeno in markantnost, zato se vrzeli, ki jih je pustil za seboj v ansamblu Drame, tako se zdi, še ne bo dalo kmalu zapolniti" v Drami. Izgorel je pač, kot sveča, ki razsvetljuje temo okoli sebe, a s tem seveda uporablja samo sebe, dokler ne popolnoma izgori. Spomini pa ostanejo, čeprav je gledališka umetnost tako krhka, neulovljiva, neponovljiva, vezana na realni časovni trenutek, v katerem lahko igralec pokaže svojo izjavalsko moč, kot jo je pokojni igralec Jernej Šugman.

Njegova igralska biografija, pravijo, se bere kot enciklopedija slovenske in svetovne dramatike. Spomin nanj bo, menijo njegovi prijatelji, spomin na mogočno igralsko prezenco, igralski instinkt, profesionalnost, osredotočenost in iskrenost, pa tudi na duhovitost in odprto srčno prijateljstvo.

Tudi za gledalce bo spomin nanj ostal zmeraj živ in zapisan globoko v zavesti vseh tistih, ki so ga vsaj enkrat videli na odru.

Iva Koršič

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (I)

Dimitrij Tabaj

Glagolica, naša najstarejša pisava, je izredno pomemben del naše kulturne in zgodovinske dediščine. Na Slovenskem se je ohranilo veliko glagolskih napisov, grafitov, misalov. Nekateri so zelo znani, drugi pa - žal - veliko manj, ker so manjši ali skriti, a nič manj zanimivi. Tako tudi cerkev sv. Janeza Krstnika v Štivanu skriva svoj glagolski grafit, ki ga je leta 1987 odkrila prof. Brigitta Mader iz Avstrijske akademije znanosti na Dunaju. Napis je zelo kratak: prečrkovano se to bere "ČFL", kar v glagolici pomeni letnico 1550 (glagoljaši praviloma niso uporabljali arabskih števil). Napis je komaj viden in se nahaja na neki freski, kar ga dela še bolj skrivnostnega.

Cerkev, ki stoji v neposredni bližini izvira reke Timave, ima izreden pomen v slovenski in karantanski zgodovini. Zaradi neposredne bližine morja in izvira sladke vode je ta kraj že v antiki imel veliko strateško vlogo v severnem Jadranu, kjer so se križale starodavne poti, med temi tudi znamenita Jantarna pot od Baltika do Sredozem-

lja; Štivan je imel zelo pomembno pristanišče, podzemno predkrščansko svetišče, ki še obstaja, pa tudi neki sveti gozd z belimi konji. V 5. stoletju po Kristusu so zgradili prvo baziliko, ki so jo Vizigoti, Vandali, Huni, Heruli, Langobardi in Ogrji precej poškodovali in je hranila izredno pomembne relikvije sv. Janeza Krstnika, sv. Janeza Evangelista, sv. Štefana, sv. Blaža, sv. Jurija in sv. Lovrenca, na podlagi česar lahko sklepamo, da je bila med najmenitnejšimi v Evropi. Svete relikvije so ponovno odkrili po več kot 500 letih, leta 1113, med obnavljanjem svetišča. O tem priča plošča s posvetilom oglejskega patriarha Ulrika I., sina goriskega grofa Markvarta IV. iz karantanske vladarske hiše. Ta - kot je znano - je vladala vojvodini, ki je nasledila verjetno najstarejšo slovansko državo oz. kneževino nasploh, Karantanijo, in to na podlagi slovenske prava, ki je predvidevalo ustoličevanje vojvod s ceremonialom v slovenskem jeziku. Da je Štivan zelo tesno povezan s širšim slovenskim prostorom, priča

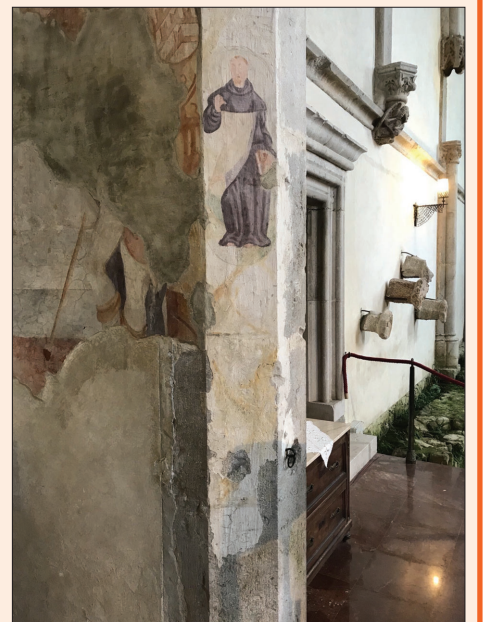
Cerkev sv. Janeza Krstnika pri (ponovnem) izviru ponikalne reke Timave

tudi evangeliarij iz 9. stoletja, ki ga hrani Arheološki narodni muzej v Čedadu, v katerem najdemo poročilo o obisku kneza Spodnje Panonije Koclja ("Cozil" v latinski fonetični transkripciji), ki je imel svoj grad v oddaljenem

Blatogradu (danes Zalavár na Madžarskem); v Blatogradu je gostil in ščitil pred Salzburgi sv. Cirila in Metoda, ki sta tam izučila svojih prvih 50 učencev. Z uvedbo bogoslužja v staroslovenskem jeziku je postal naša verska, narodna, kulturne in jezikovne temelje, ki trajajo do današnjih dni. Da sta bila sveta brata Ciril in Metod izumitelja glagolice (čeprav nekateri navajajo celo sv. Hieronima!),

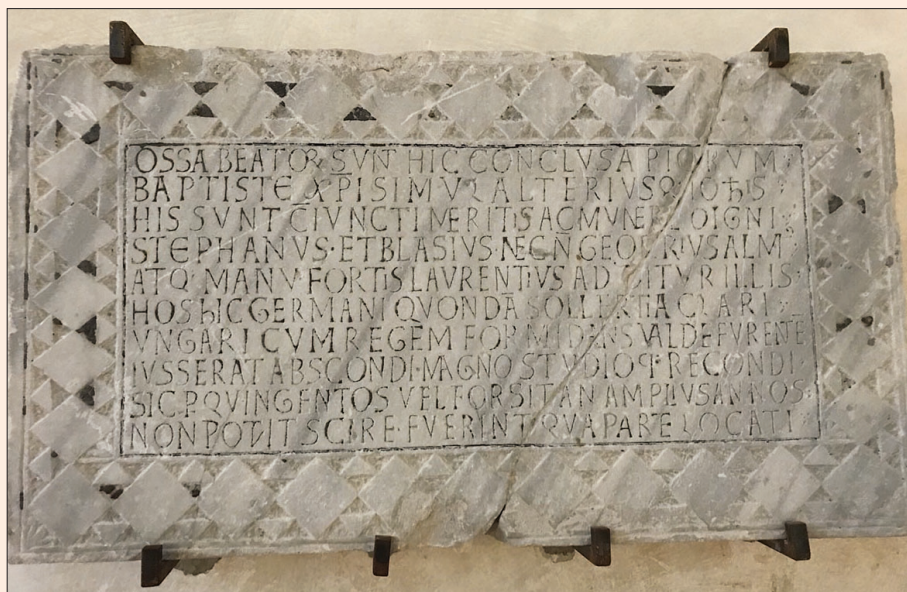

Glagolski grafit na freski cerkve sv. Janeza Krstnika v Štivanu. Prečrkovano se to bere ČFL, kar pomeni 1550. Glagoljaši so uporabljali črke namesto arabskih števil.

Freska, na kateri so leta 1987 odkrili glagolski napis.

je. Blizu bazilike je stal tudi benediktinski samostan. Po strahovitem italijanskem bombardiranju v prvi svetovni vojni so se čudežno ohranili le nekateri deli; med temi talni mozaik zgodnjekrščanske

Plošča, ki priča o prisotnosti zelo pomembnih relikvij na tem mestu.

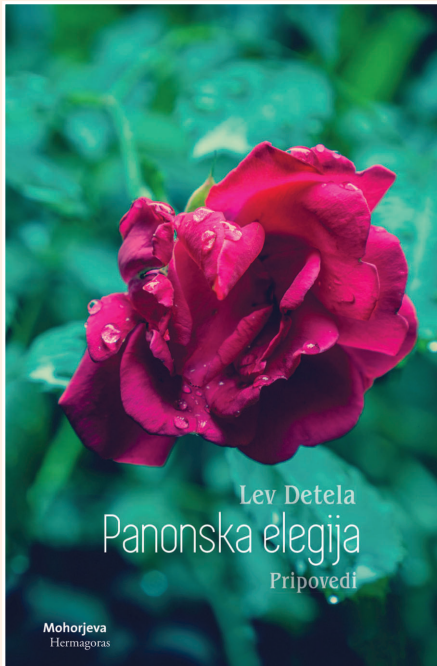
Računalniška obdelava.

bazilike, nekaj fresk in omenjena plošča patriarha Ulrika I. Ostali so le od vojne vihere oskrunjeni ostanki, ki trmasto pričajo o neki dobi, v kateri so se dogajale veličastne, a tudi zelo domače zadeve. Bodimo ponosni na to!

Novost celovške Mohorjeve založbe: Panonska elegija Leva Detele

Pri Mohorjevi založbi v Celovcu je pred kratkim izšla zbirka desetih krajših pripovedi na Dunaju živečega pisatelja Leva Detele Panonska elegija. V stilistično in psihološko skrbno izrisanih besedilih z aktualno tematiko in spominskimi posegi v preteklost in polpreteklost se avtor vrača v rojstno Panonijo, v družinsko hišo svojih prednikov po materini strani, s katero so povezani nekateri dogodki iz zadnjih dni druge svetovne vojne in različna dramatična in travmatična doživetja v povojnem času. Lok pisateljevih srečevanj s preteklostjo in polpreteklostjo se pne od skrivnostnega dogodka majhnega dečka s strupeno kačo preko opisov kriznih stanj pri različnih

protagonistih sredi nemirne slovenske polpreteklosti do zgodbo o travmatiziranih izseljencih v Celovcu in Trstu ter na robu Avstrije na gozdnih planotah ob češki meji. Nekatera besedila obkrožijo na učinkovit način ljudi s skrajnega socialnega roba, berače in izobčence, v zadnji zgodbi iz današnjih dni Heroin v srcu pa je avtor oblikoval psihološki portret osamljene zasvojenke Sare, ki se krčevito bori za ljubezen v svetu materialističnih karieristov in potrošništva brez ljubezni. Posebno učinkovito je po mnenju kritike napisana pripoved Strah in sanje. Majhen deček živi pri stricu v njegovi hiši v okoliščinah, ki se razrastejo v pravo moro. Avstrijsko – ameriški pisatelj in prevajalec Herbert Kuhner je ob teh prozih tekstih med drugim zapisal, da je Detela "mojster kratkih literarnih oblik, ki so sestavljene iz majhnih učinkovitih in spretno med sabo povezanih zarisov". V Murski Soboti živeči pisatelj Božidar Radoš pa meni, da se "Panonska elegija bere preprosto kot zgled vrhunskega slovenskega pisateljevanja". V spremnem eseju Krog v krogu s kačo, objavljenem na koncu publikacije, zapiše ljubljanski avtor in prevajalec Ivo Antič, da je "vprašanje infamije (sramote, podlosti) na ozadju "zamolčane" druge svetovne vojne ključni (po) etični "catch" Detelovega opusa".

je avtor oblikoval psihološki portret osamljene zasvojenke Sare, ki se krčevito bori za ljubezen v svetu materialističnih karieristov in potrošništva brez ljubezni. Posebno učinkovito je po mnenju kritike napisana pripoved Strah in sanje. Majhen deček živi pri stricu v njegovi hiši v okoliščinah, ki se razrastejo v pravo moro. Avstrijsko – ameriški pisatelj in prevajalec Herbert Kuhner je ob teh prozih tekstih med drugim zapisal, da je Detela "mojster kratkih literarnih oblik, ki so sestavljene iz majhnih učinkovitih in spretno med sabo povezanih zarisov". V Murski Soboti živeči pisatelj Božidar Radoš pa meni, da se "Panonska elegija bere preprosto kot zgled vrhunskega slovenskega pisateljevanja". V spremnem eseju Krog v krogu s kačo, objavljenem na koncu publikacije, zapiše ljubljanski avtor in prevajalec Ivo Antič, da je "vprašanje infamije (sramote, podlosti) na ozadju "zamolčane" druge svetovne vojne ključni (po) etični "catch" Detelovega opusa".

Kulturni dom Gorica / Decembrske prireditve Izjemen zborovski koncert

Če se za trenutek ozremo v preteklo leto, lahko med bogatimi decembrskimi ponudbami omenimo tudi koncert, ki ga je goriški Kulturni dom priredil v nedeljo, 10. decembra 2017, ko je slovesno zabeležil 36-letnico delovanja z gostovanjem vrhunskega ženskega pevskega sestava Carmen manet. Umetniške smernice zboru daje zborovodja Primož Kerštanj, ki vodi zbor od ustanovitve l. 2011. Zbor sestavlja okrog trideset nekdanjih dijakinj Gimnazije Kranj in se redno udeležuje domačih in tujih tekmovanj in za svoje izvedbe prejema najvišje nagrade. Ženski pevski zbor je zaslovel predvsem kot zmagovalec tekmovanja za zborovske pevce Evrovizijski zbor leta v Rigi, ki je namenjeno ljubiteljskim pevskim zborom iz držav članic EU. Pevski zbor Carmen manet je za zastopanje Slovenije na prvem tekmovanju Evrovizijski zbor leta izbralo Uredništvo glasbenih in baletnih oddaj Televizije Slovenija s finančno podporo Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.

Da imajo pevke čudovite glasove, s katerimi znajo celo enkratno pričarati prebujajoče se pomladno jutro z vsemi očarljivimi zvoki, ki nam jih poklanja priroda,

so lahko ugotovili gledalci, ki so napolnili veliko dvorano Kulturnega doma in neizmerno uživali ob bogatem, več kot enournem programu in pevkam hvaležno namenili dolgotrajno ploskanje. Poleg tega, da so izvrstne pevke, se dekleta pri izvajanju pesmi poslužujejo tudi mimike in giba, tleskanja z rokami, udarjanja z nogami ob pod, da tako še boljše poudarjajo vzdušje, ki ga zahtevajo izbrane pesmi. V goriški program so vključile tudi venček rezijanskih pesmi, s katerimi so osvojile komisijo na omenjenem tekmovanju. Koncert je spadal tudi v program letošnje sezone Slovenskega stalnega gledališča Trst kot glasbeno darilo goriškega Kulturnega doma. Pred zborovsko poslastico je poslušalce in ugledne goste pozdravil predsednik Kulturnega doma Igor Komel. Naglasil je poslanstvo, ki ga ima ta slovenski kulturni hram v Gorici, in izrazil željo, da bi se Slovenija bolj zavzela za Slovence v zamejstvu. Slavnostni govornik je bil nekdanji predsednik Republike Slovenije Milan Kučan. Izrekel je pohvalne besede na račun delovanja te kulturne ustanove, kate- re skrb je tudi povezovaljeva tu živečih narodnih skupnosti. IK

Izšla je prva antologija Aleša Debeljaka Pesmi, eseji in obsežna bibliografija

Pri Mladinski knjigi je izšla prva antologija lani preminulega literata Aleša Debeljaka. Knjiga *Tukaj, zate, tam* prinaša vpogled v njegovo ustvarjanje na dveh osrednjih področjih - pesniškem in esejističnem. Dodana ji je obsežna bibliografija, ki bo podlaga za morebitno znanstveno obravnavo njegovega opusa.

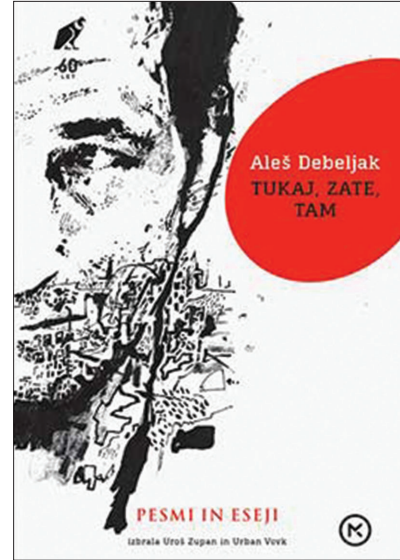
Izbor pesmi, pospremljenih s spremno besedo, je pripravil pesnik in esejist Uroš Zupan, izbor esejev in drugo spremno besedo pa literarni kritik in pisatelj Urban Vovk. Knjigo, ki je pri Mladinski knjigi izšla v zbirki Kondor, je uredil Andrej Ilc. Debeljakovo bibliografijo je sestavil Martin Grum. Antologijo so predstavili na Vodnikovi domačiji, poleg omenjenih so jo pospremili še Aleš Berger, Erica Johnson Debeljak in Meta Česnik in drugi. "Z Alešem sva si delila neko nostalgijo. V stvarih je videl nekaj drugega, nekaj prejšnjega, kar seveda ni odrekanje trenutku, temveč je sa-

mo zavedanje tega, da smo sestavljeni iz mnogih stvari, režnjev, plasti. Vsak zase smo zgodovina in trajamo", je dejal Aleš Berger na dogodku.

Kot je za STA povedal Vovk, Debeljakov esejistični opus obsega 14 knjig, tako da se je znašel pred širokim naborom njegovih tekstov v tej zvrsti. Odločil se ga je predstaviti čim bolj celostno - z najbolj značilnimi eseji oziroma esejističnimi prijemi. "Ker zanj je značilno, ker je bil tudi sam pesnik, da se to kaže tudi v njegovi esejistiki, da ima mestoma zelo poetičen pristop. Po drugi strani pa je bil tudi angažiran mislec. Kot esejista sem ga želel predstaviti v najbolj značilnih esejih, kjer se ti dve komponenti na najbolj porsrečen način dopolnjujeta", je pojasnil Vovk.

Kot mislec je po Vovkovih besedah vedno razpet med domom in svetom. "Bil je domoljub, a

obenem zelo odprt v širino, v svet. A ne na neki naiven, ihtav način, da bi malikoval vse, kar prihaja od drugod, vse, kar je tuje, ter po drugi strani zapostavljal domače", je poudaril Vovk. Sam pri Debeljaku najbolj ceni njegovo zavedanje, da sta angažma in trud, da bi vrhunske

slovenske avtorje spoznane tudi večje kulture, ki so "velikokrat zelo samozavrt", "najvišji izkaz tega, kako cenimo lastno tradicijo,

lastno pisavo in lastno kulturo". Zupan se je odločil za reprezentativen izbor Debeljakove poezije. Antologija se mu zdi izredno dragocena knjiga, ker vsebuje tudi njegove eseje, ki se ukvarjajo s književnostjo. Želi si, da bi bralci spoznali, kako velik pesnik je bil, saj je "pesniški spomin mlajše generacije čedalje krajši in se samo še krajša".

Približno četrtnino knjige pa zajema Debeljakova bibliografija, ki bo po Zupanovem mnenju osnovno vodilo za morebitno znanstveno raziskovanje njegovega opusa. Vovk sicer meni, da bo to mogoče tudi razlog za kritiko oziroma naklonjenost do te uredniške oz. založniške poteze, vendar ocenjuje, da ta zelo bogata, obsežna in jezikovno zelo razvejena bibliografija priča o tem, "kako si je Debeljak predstavljal kulturni ali literarni angažma, kako resno ga je jemal in kako se je vedno trudil ponesti glas v kar se da širni svet".

Debeljak je bil eden najbolj prevajanih sodobnih slovenskih pesnikov in esejistov, bil je tudi prevajalec, urednik, kritik in profesor. Za njegovo pesništvo je značilen dialog z modernističnim izročilom in eksistencialističnim mišljenjem, v esejistiki je bil med snovalci postmodernizma na Slovenskem. V 55. letu starosti je umrl januarja lani v prometni nesreči.

Pomemben kulturni hram v Soški dolini Galerija Rika Debenjaka iz Kanala praznuje 40 let

Galerija je v Kanalu nastala leta 1977, potem ko je priznani slikar in grafik Riko Debenjak rojstnemu kraju podaril precejšnje število svojih grafik. Ob 40-letnici delovanja galerije bo predstavljena dopolnjena stalna zbirka z novimi podarjenimi deli slikarjevega sina Božidarja Debenjaka. Predvajali bodo tudi dokumentarni film *Riko Debenjak* iz leta 1980. Slavnostna govornica na prireditvi bo državna sekretarka na ministrstvu za kulturo Damijana Pečnik, je za STA povedala predsednica Prosvetnega društva Soča Kanal Milica Zimic.

Slikar in grafik Riko Debenjak je bil vse življenje globoko navezan na svoj rojstni kraj Kanal. Življenjska pot ga je sicer zanesla v svet, a se je vedno vračal. Že leta 1948 je restavriral freske v cerkvi v Prilesju pri Plavah, leta 1957, ob 90-letnici kanalske čitalnice, je pripravil razstavo v Kanalu, prav tako leta 1965. Ob vsaki razstavi je kraju daroval nekaj grafik. Ko je umetnik ob 90-letnici Prosvetnega društva Soča poklonil rojstnemu kraju deset grafik, ki jih pravzaprav ni bilo kje primerno razstaviti, so začeli razmišljati o prostorih za likovno dejavnost v župnišču, a zaradi

pomanjkanja denarja je ideja zamrla. Ko je Debenjak sredi sedemdesetih let počasi zaokroževal svojo umetniško in akademsko pot, je rojstnemu kraju nudil dragoceno darilo, to je več kot 50 grafik ter lik matere na velikem platnu in olju, pod pogojem, da za darovana umetniška dela najde ustrezen razstavni prostor. Iskali so več lokacij, a se nazadnje skupaj s spomeniškovarstveno stroko odločili za adaptacijo obrambnega stolpa na kamnitem bregu reke Soče. Z leti so se prostori samo širili, v prihodnje pa v Kanalu načrtujejo ureditev ustreznih arhivskih prostorov. Z leti se je galerija uveljavila v slovenskem kulturnem prostoru, število razstav se je povečalo, vse večja je bila odzivnost obiskovalcev. Leta 1994 je ponov-

no zaživela občina Kanal ob Soči, ki je za delovanje galerije zagotovila delno sofinanciranje galerijske dejavnosti. Prosvetno društvo Soča Kanal, ki v letošnjem letu praznuje 150-letnico obstoja, je za delovanje samostojne sekcije v okviru društva imenovalo umetniški svet, prav tako od tedaj posamezne razstave v galeriji pripravljajo profesionalni kustosi. V zadnjih treh desetletjih je društvo z nakupom Kolarjeve hiše poskrbelo, da so se prostori galerije precej povečali. Z obrambnega stolpa so se razširili v zgornje prostore Kolarjeve gotske in Fiščeve hiše. S tem je bil ohranjen pomemben del starega trškega jedra Kanala. Tako je od 10. februarja 2012 Občina Kanal bogatejša tudi za spominsko sobo slikarja Rika Debenjaka, ki je v prenovljeni Fiščevi hiši na kanalski Kontradi.

(Važno je, kaj kdo napiše. Važnejše pa je, kako kdo napisano prebere!) Megle v naši narodni zgodovini

Navajeni smo, da ob spročilih, ki jih navadno dobivamo, spoznavamo jasnost posameznih zgodovinskih dogodkov. Vendar vedno le ni tako. Pred leti nas je presenetilo pastirsko pismo, ki naj bi ga napisal g. nadškof Anton Vovk in so ga "odkrili" v njegovi zapuščini. Znani zgodovinarji so se ob njem renpenčili. Najprej so se na dolgo in široko razpisali, ko pa so nekateri podvomili o verodostojnosti, ga ne omenjajo več. Tako so potrdili dvom, da je bilo njegovo pismo podtaknjeno, saj ga niso odkrili v nobenem župniškem arhivu, kjer hranijo vsa škofova pastirska pisma, kot tudi črke na pisalnem stroju, s katerim je bilo to pismo natipkano; ta tipkalni stroj ni bil nikoli na ljubljanskem ordinariatu... Pred leti sem čisto slučajno zašel v Kosovelovo knjižnico v Sežani. Tam je bila razstavljena zapuščina enega od naših znanih TIGROV-

CEV. Pozornost mi je pritegnil listič s pisavo dobro znanega pisalnega stroja in seveda z znanim podpisom. Na lističu je pisalo: "Tovariš - ime in priimek - je član UDBE"! Ko sem naslednji dan prišel v knjižnico, da bi tisti listič prefotokopiral, "ga ni bilo več, vzela ga je noč"... Zanimiv spomin imam tudi na slavno Dolomitsko izjavo, ki je uradno ni bilo, ni obstajala oziroma ni bilo priporočljivo govoriti o njej takrat; to je bilo posebej poudarjeno. Tedaj, še zelo naiven v teh rečeh, sem na vse to čudno gledal, saj sem vendar videl ta papir na neki razstavi. Zanimivo, da mi je od tiste razstave "ostal v očeh" le ta list, potem pa ni več obstajal. "Kako, da ga ni, saj ga imam vsak dan pred nosom v službi"! Je v tistem času privatno "na ušesa" prišepnil šef nekega slovenskega muzeja znanca, ta pa je to raztrgal dalje... Sveže pečena doktorica zgodovine je na ljubljanski univerzi zago-

varjala diplomsko nalogo o povojnih dogodkih na Primorskem. Kar nekaj let jo je mučila radovednost, kdo se skriva pod nekim psevdonomom: bil je sodelavec UDBE. Ko je slučajno iztaknila letnico rojstva tega človeka, se je dokopala tudi do njegovega imena. Oba sva obstrmela, ko sva spoznala znano osebo, o kateri bi si nikoli ne mislili, da je to; ta oseba je naredila veliko slabega. V Cekinovem gradu v Ljubljani je bila razstava "Cerkev na zatožni klopi". Z nelagodjem sva s sobratom razstavo zapustila, ko sva videla, kako je bil povelečevan neki naš slovenski duhovnik, za katerega smo vsi vedeli, da je bil udbovski sodelavec in je naredil v tistih časih kar nekaj škode, tam pa je bil prikazan kot velik mučenec. Mladi jud, doktor zgodovine in profesor za novejšo zgodovino v Angliji, mi je prinesel izvleček v angleščini iz znanega pastirskega pisma, ki ga je napisal dr. Gregorij

Rožman 30. novembra 1943. Tam dobesedno piše: "... Da bodo (verniki) samo s tem pogumnim bojem in marljivim delovanjem za Boga, za narod, za domovino, pod vodstvom Nemčije, zagotovili svoj obstoj in boljše prihodnost v boju proti židovski zaroti..." Od kod se je v tem Rožmanovem pastirskem pismu znašel citat o judih? Omenjeno pastirsko pismo so v angleščino prevedli v Londonu na tedanji jugoslovanski ambasadi. Ker nihče ni preverjal avtentičnosti omenjenega pastirskega pisma, je prav ta citat bil dovolj močan argument za Angleže, da bi škofa Rožmana izročili tedanji jugoslovanski oblasti. Kot zanimivost naj dodam, tako me je opozoril judovski znanec, da se do danes ob ta podtaknjeni očitki ne obregnil še noben slovenski zgodovinar! Kako je to mogoče? Ali je to res ali ne, ne vem.

Vse te in še druge meglice v naši narodni zgodovini so nam lahko v opomin: "Kako važno je, kaj kdo napiše, in še važnejše je, ali bralec napisano pravilno prebere in to tudi preveri".

Ambrož Kodelja

Ponedeljkov večer v DSI / Gost dr. Anže Logar

Predsednik preiskovalne komisije o bančnih luknjah v Sloveniji

Poslanec SDS v slovenskem parlamentu in predsednik Preiskovalne komisije o ugotavljanju zlorab v slovenskem bančnem sistemu dr. Anže Logar je v Društvu slovenskih izobražencev spregovoril o bančni kriminaliteti, sanaciji bančnih lukenj in napačnih investicijah.

V Sloveniji so banke enkrat že sanirali, a potem niso iskali odgovornosti z imeni in priimki. Če jih bodo drugič, ni daleč do tega, da jih bodo lahko tudi tretjič. Ko so v SDS v letu 2010 odpirali teme slabih kreditov,

so bili zavrženi, češ da so v bankah strokovnjaki, ki že vedo. V dveh letih in pol raziskovanja zaupnih bančnih dokumentov je dr. Logar izjavil, da toliko neprimerne bančne prakse je težko zbrati na enem mestu. Šele decembra 2017 so dobili prvo pravnomočno obsodbo dveh bankirjev, kar priča o tem, koliko so zamudili pri ustreznem obravnavanju bančne kriminalitete. Na Islan-

diji so pet let po nastanku bančne luknje sedeli v zaporu že vsi bankirji, državni sekretarji za finance, pogojno predsednik vlade, ob koncu pa tudi revizorji, ki so podajali lažne ocene. V Sloveniji je bilo veliko zamujenega. Podatke o telefonskih klicih hranijo samo tri leta, nato jih zbršejo in so nedostopni. Na Islan-

diji je po propadu bank na podlagi prisluškovanja telefonskih klicev nastala večina obsodilnih obsodb. Leta 2014, na začetku mandata, so vložili zahtevo po ustanovitvi preiskovalne komisije, po petih mesecih

je potekala debata o ustanovitvi, nato so to izglasovali v državnem zboru. Na začetku so vsi govorili, da ne bodo dobili podatkov; odtegnili so jim tudi finančna sredstva, da je bilo nemogoče dobiti strokovno pomoč. Najtrši oreh je bilo sodstvo, ker so sedem mesecev zavračali pridobitev tajnih bančnih dokumentov, češ da nimajo pristojnosti, kljub temu da ima preiskovalna komisija podlago v 93. členu ustave. Sedem mesecev je bilo potrebnih, da so vzpostavili neko sodno prakso, po kateri lahko ostale preiskovalne komisije pridobijo na po-

bih bančnih praks je res veliko. Dokumente so ustrezno pregledali, ocenili, primerjali različne vire in se pripravljali na zaslišanja bankirjev. Tisti najbolj odgovorni, ki so odločali o najvišjih vsotah (nekaj deset ali sto milijonskih zneskih kreditov), so pred preiskovalno komisijo redno izgubljali spomin.

V letih 2004-2008 so banke kreditirale predloge, ki jih ne bi smele in niti niso. Konkreten primer: banka je kreditirala izgradnjo naselja v bližini Zadra z zneskom deset milijonov evrov in šele po petih letih, ko ni bil projekt uresničen in niso nič zgradili, so ugotovili, da so kreditirali opuščeni kamnolom, v katerem so bili odvrženi komunalni odpadki in ni imel gradbenega dovoljenja. Samo odstranitev odpadkov bi stala tri milijone evrov. Takih primerov je v NLB in NKB Maribor veliko.

Najbolj pomembna pridobitev preiskovalne komisije je po predavateljevem mnenju ta, da so vprašanje bančne luknje vrnili na dnevni red politike. Če sodna veja oblasti ne bo sankcionirala krivcev druge bančne luknje, bo vzpostavila sistem, zaradi katerega ne bo več zaupanja v sodstvo. Sami so pripravili že dve vmesni poročili – o razmerah v dveh bankah Foruma 21 in o domnevnem pranju denarja za britanskega državljanca iranskega rodu v NLB, v višini milijarde evrov sredstev na obeh tedanje slovenske politike v letih 2009 in 2010.

SDS se na volitve pripravlja s programom za posamezna področja (npr. zdravstvo in varnost). Rezultat volitev pa je težko napovedati. Dr. Logar upa, da bo SDS relativna zmagovalka.

Metka Štignog

Foto damj@n

dlagi odredbe sodišča tajno bančno dokumentacijo. V prostoru, v katerem hranijo zaupno dokumentacijo, imajo več kot tristo tisoč zaupnih dokumentov, ki so jih zasegli bankam. "Ko smo začeli raziskovati dokumentacijo, smo naleteli na takšno bančno prakso, da je meni najprej "padla dol čeljust", nato sem bil jezen, potem besen, da se je to dogajalo v naših bankah. Na koncu sem moral sprejeti to dejstvo in sem želel, da preiskovalna komisija svoje delo dobro opravi, da bo koristna tudi za davkoplačevalce", je dejal dr. Logar. Primerov sla-

Na klasičnem liceju Franceta Prešerna

Noč klasikov

V petek, 12. januarja 2018, je bila večina klasičnih licejev v Italiji odprtih do polnoči. V vseh šolah so imeli namreč *Noč klasičnih licejev*, ki že četrto leto zapored odpira šolska vrata in vabi bodoče dijake, nekdanje dijake in vse tiste, ki jim je pri srcu klasična kultura. Na liceju Franceta Prešerna v Trstu so letos drugič

nudi dobro pripravo na vseh področjih in kulturno razgledanost ter kritičnost. Dijakinja, ki je bila prejšnje šolsko leto na izmenjavi na Danskem, pa je povedala, da se je zaradi znanja grščine in latinščine z večjo lahkoto naučila danskega jezika.

Po njihovem govoru je spregovoril vodja Deželnega šolskega urada Igor

Foto damj@n

sodelovali pri pobudi in organizirali *Noč klasičnih licejev*. Od 18. ure dalje so imeli zelo bogat kulturni spored, ki so ga oblikovali dijaki sami.

Kot vsi italijanski klasični liceji so prireditev začeli z videoposnetkom, ki ga je pripravil klasični licej Gulli e Pennisi iz Acirealeja na Siciliji, ki je bil pred štirimi leti pobudnik tega dogodka. Sledilo je branje spisa dijakinje iz Avezzana, s katerim je zmagala na natečaju *Zakaj je klasična še vedno aktualna*.

Navzoče sta pozdravili ravnateljica Loredana Guštin in profesorica Lidija Ruppel, ki je letos koordinirala celoten projekt *Noči klasičnega liceja*.

Sledil je osrednji del prireditve, pri katerem so imeli glavno vlogo dijaki. Sami so si namreč zamislili, kako bi na čim boljši način publiki predstavili klasično vzporednico liceja Franceta Prešerna. Dijaki petega razreda so imeli govor *Mi, skoraj ex*, v katerem je vsak od njih izpostavil, kaj mu je pustilo šolanje na klasičnem liceju. Poudarili so predvsem to, da jim klasični licej

Giacomini, ki je povedal, da je prišel na prireditev iz uradne dolžnosti, a tudi kot nekdanji dijak klasičnega liceja. Tudi sam je poudaril, kako pomemben je bil zanj klasični licej, ki daje samozavest in kritičnost. Med drugim je povedal, da klasično šolanje ustvarja aktivne državljane. Sledila je igrca *Klasična forever*, ki jo je pripravil 4. razred na besedilo profesorja Pulvirentija: dijakinja mora v razredu povedati, zakaj se je odločila, da bo obiskovala klasični licej. Ker ne zna odgovoriti, ji pri tem pomaga Kvint Fabij Avgust, ki ji pokaže razne poklice, ki jih lahko opravlja po klasičnem liceju.

Na vrsti so bili nato glasbeni utrinki: dijaki so prebiralili pesmi, ki so na kakšen način povezane z antiko. Ob branju ene izmed teh je s svojo koreografijo zaplesala dijakinja Noel Piščanc. Posebnost tega dela sta bili dve uglasbeni pesmi: Katulovo *Carme 5* je uglasbil dijak Simon Kravos.

/ str. 11
Urška Petarosa

Opčine / Pred časom je razstavljal Edi Žerjal Slikovita reinterpetacija magičnega realizma

V jesenskem času je v prostorih Sklada Mitja Čuk na Opčinah imel samostojno razstavo dobro poznan tržaški slikar Edi Žerjal, ki je dosegel vidno mesto med grafičnimi ustvarjalci in ga kritiki uvrščajo tudi med koloriste. Na odprtju, ki je privabilo mnogo ljubiteljev likovne umetnosti, je o razstavljanju umetniku, ki ustvarja že kar nekaj desetletij, spregovorila umetnostna zgodovinarka dr. Verena Koršič Zorn. Njen tehtni oris Žerjalovega umetniškega snovanja objavljam v celoti.

Spoštovani obiskovalci, ljubitelji umetnosti, vsaka razstava v našem prostoru pomeni kulturno obogatitev in potrditev, da je slovenska skupnost živa in dejavna. Posebno zadovoljstvo pa nas prevzame, ko razstavlja domači avtor.

Umetnika Edija Žerjala ni potrebno posebej predstavljati, saj je na likovni sceni prisoten že nekaj desetletij in sodi v skupino živahne povojne generacije slovenskih

ustvarjalcev, ki uspešno krojijo umetnostno sceno na skrajnem robu slovenske zemlje in rastejo iz tradicije starejšega predvojnega rodu umetnikov, pri katerih so pridobivali osnovne umetniške veščine in jih nadgrajevali z lastnimi dognanji. Edi Žerjal je dosegel visoko mesto med slovenskimi grafičnimi umetniki, lahko pa ga uvrščamo tudi med pomembne slikarje koloriste, ki jim barva pomeni intimno in izredno izpovedno sredstvo, kar potrjuje tudi nocojšnja razstava.

Na dolgi umetniški poti se je Edi Žerjal posvečal različnim miselnim izizvom, katerim so se prilagajale tudi raznolike tehnične zvrsti slikarstva od olja, akrila do zahtevnih grafičnih tehnik, akvarela, kolaža in podobno. Vsaka zvrst je skoraj praviloma predstavljal tudi sklenjeno poglobljeno obravnavanje določenega pro-

blema, zamisli ali zunanje dražljaja. Če so njegova olja obravnavala konkretni svet, so njegova grafična dela poleg naslona na snovno in duhovno kulturno dediščino in tektoniko Krasa posegla v razglabljanje in pretehtavanje zapletenega etničnega položaja slovenskega

Foto damj@n

človeka na tem obrobju in splošnih etičnih vprašanj, v iskanje ključa za medsebojno sporazumevanje. Akvarelno slikarstvo, najbolj prozorna, zračna, rahla, a zahtevna zvrst slikarstva je umetnika vodila v bolj

abstraktno govorico; tej se je polagoma pridružil neke vrste kolaž, ki je vnesel v Žerjalovo slikarstvo posebne estetske učinke, nove tehnične možnosti za raziskovanje in preverjanje likovnega izraza, pa tudi vračanje v svet figurativne. V tem jeziku se nam predstavljajo nocoj razstavljeni dela. Nastajala so v zadnjem ob-

dobju, od leta 2014 do danes, in so povezana v dokaj homogeno celoto.

V iznajdljivi tehniki lepljenja svilenega barvnega papirja je Žerjal ustvaril zapise posebnega estetskega videza, ki povsem odgovar-

ja izbranim motivom. Kot bi umetnik odložil in prerasel naporna razmišljanja preteklih let, se v zrelem obdobju prepušča spominom, a ne z nostalgično noto, pač pa z žarom in željo po čim lepšem oživljanju preteklih doživetij. Avtorjev svet se razširi čez meje domačega okolja, njegovi spominski oprimki pa so najrazličnejše narave: arhitektura bližnjih in daljnih dežel, obmorski motivi, cvetna tihožitja, krajinski izrezi, mogočne cerkvene notranjščine.

Dela so kompozicijsko uravnovešena, ponavljajoče se vodoravne in navpične linije so morda daljni odsev nekdanjega umetnikovega konstruktivističnega učitelja, geometrijske barvne ploskve spominjajo na tektoniko mediteranskega okolja - vtis v živo izsekanih sten kraških kamnolov... - odsev geniusa loci; v skoraj mozaično bogatost se sestavljajo obrisi katedral, vse se nagiba k neki logično nelogični konstrukciji in vodi v slikovito reinterpetacijo magičnega realizma. Barve se mehko prelivajo in prepletajo ali zamejujejo in zapolnjujejo posamezna polja. Razkošna barvna lestvica oživlja spomin na beneški kolorizem, ki

ga je v preteklih stoletjih Serenisima s svojimi slikarji razlivala tudi v naše kraje. Prevladujoči modra in rumena barva, ki deluje kot odsev zlatih ozadij bizantinskega slikarstva, izrazito osvetljuje površine: avtor jih obdeluje na različne načine, s praskanjem, glajenjem, dodajanjem in odzemanjem papirnatih lističev, dokler ne pride do zelenih svetlobnih in senčnih poigravanj. Svetloba je namreč na vseh delih pomemben dejavnik: izhaja iz že omenjenih uporabljenih barv, ki same premorejo svetlobno sevanje, in iz umetnikovih mehanskih posegov. S temi postopki in z močjo spomina nas umetnik vodi v magični prostor, ki je sicer porojen iz resničnosti, a domišljen v skoraj sanjskem svetu, v katerem vlada drugačne zakonitosti. V njem se počutimo razigrani, otroško nedolžno občudujoči lesket pravljičnega okolja. Ob vsem tem pa se nam utrne misel: ali ni to morda idealen svet, po katerem vsi hrepenimo in si ga ustvarjamo v podzavesti, ker ga v resničnosti ne moremo doseči? A ne iščimo odgovora, raje uživajmo ob ponujenih motivih, vsebini in sporočilnosti del, umetniku pa se zahvalimo za estetski in umetniški užitek z željo, da bi nas še presenečal z novimi umetnostnimi izzivi.

MOSP / Srečanje z Leo Pisani

“Vsakdo je lahko lep, če se potrudi”

Da pregovor *Obleka naredi človeka res velja*, so se lahko prepričali udeleženci predavanja, ki ga je priredil časnikarski krožek društva MOSP v petek, 12. januarja 2018. V goste so povabili strokovnjakinjo na področju kulture oblačenja, Leo Pisani. Čeprav predavateljica sama ni uporabila tega pregovora, je bilo iz njenih besed jasno razvidno, da je to res: kako se oblečemo za razne priložnosti, je namreč zelo pomembno.

Lea Pisani je mladim poslušalcem predstavila svoje delo. Že dvajset let je svetovalka za kulturo oblačenja: ima svoj studio v Ljubljani, kjer se dobi s svojimi strankami, nato se s stranko odpravi v trgovino, kjer je že prej pripravila obleke zanjo. Vedno se drži določenega budžeta, ki ji ga stranka predlaga. Nato stranka začne pomerjati obleke in skupaj izbereta nekaj kombinacij. Eno pomembnejših pravil, ki ga je izpostavila Pisanijeva, je namreč to, da je treba obleke vedno kupovati v kompletu. Ko bomo jutraj namreč utrujeni in nejevoljni, bomo težko kombinirali obleke, če nismo tega storili že prej v trgovini.

Predavanje je potekalo na zelo

sproščen način. Mladi bodoči novinarji so imeli polno vprašanj za predavateljico, ki je bila nad njimi navdušena in jim je z veseljem in izčrpno odgovarjala. Izvedeli so, da obstaja dvanajst

ravni oblačenja. V prvo raven spada frak, kar pa je bolj presemetljivo, je to, da v prvo raven spada tudi narodna noša. V zadnjo, dvanajsto raven sodijo športna oblačila. Danes največ uporabljamo deveto raven, sproščeno elegantno obleko oz. smart casual. Povedala je tudi, da so ljudje večkrat oblečeni sproščeno in ne vedo več, kaj je primerno, predvsem v poslovnem svetu. To se bolj pogosto

dogaja pri ženskah, ki so na istih mestih kot moški, vendar so oblečene manj primerno.

Po mnenju Pisanijeve je “najpomembnejši trud. Tudi če rezultati niso najboljši, je trud tisti, ki ga bomo opazili in cenili”. Če se kdo potruji za svoj izgled, zglada tudi bolj delaven, ker pokaže, da mu je mar, kako izgleda in se ukvarja s svojo podobo. Poleg tega je Pisanijeva poudarila, da nikoli ne obsoja

stvo, da ima povprečna Slovenka v omari 70 % oblek, ki jih v bistvu ne nosi. S kratkim računom nam je tako ponazorila, koliko denarja mečemo proč za obleke, ki jih niti ne nosimo, zato svetuje, da, ko kupimo oblačilo, držimo na njem še tri dni listek s ceno in se res odločimo, ali bomo to oblačilo nosili ali ne, ker ga lahko drugače vrnemo trgovini. Lea Pisani je zelo podkovan na svojem področju. Poleg dvajsetletne izkušnje je diplomirala iz oblikovanja tekstilij in oblačil, v Londonu je dobila naziv CMB Image Consultant, izpopolnjevala pa se je tudi v Bruslju na ISPD – International School for Protocol and Diplomacy. Napisala je tudi dve knjigi: *Obleka – kaj, kdaj kako* in *Ravni oblačenja*, v kateri razlaga, kako se moramo oblačiti za najrazličnejše priložnosti: od maturantskega plesa do pogreba, srečanja s papirjem...

Predavanje je potekalo v sklopu časnikarskih delavnic, ki jih organizira MOSP. Na rednih srečanjih skupina “bodočih novinarjev” pripravlja *Rast*, mladinsko prilogo revije *Mladika*, obenem pa poglavlja različne teme, ki so povezane s časnikarstvom. Letos je osrednja tema časnikarskih delavnic spoznavanje blogov ... Zato so se tudi odločili, da povabijo Leo Pisani, ker sta moda in oblačenje pomembna tema tudi pri blogih.

Urška Petaros

Z 10. strani

Noč klasikov

Pesem je odpela Mira Tavčar, na klavir jo je spremljal Simon Kravos. Lorenzo Dari je ugledil Asklepiadovo pesem. Pri tej ugleditvi je sam igral na tolkala, Simon Kravos na klavir, Mira Tavčar pa je pela. Dijaki so presenetili poslušalce tudi s “pogovorom” med Prešernom in Dantejem, ki ga je spesnila dijakinja Katarina Polojaz. Njena sošolca sta zelo prepričljivo odigrala vlogi Danteja in Prešerna. Prvi in drugi razred pa sta prikazala pravo rimsko pojedino. Prvemu delu programa sta sledili pavza in prava pojedina, na kateri so se lahko srečali nekdanji dijaki in videli svoje profesorje, se pogovarjali med seboj...

Ob koncu so bile razne delavnice, ki so se jih lahko udeležili gostje. Lahko so med seboj tekmovali v interaktivni igri *Kahoot* in preizkušali svoje znanje grške in rimske kulture; imeli so delavnico kromaografije, rimske kuhinje; lahko so si ogledali slike z izleta na Dunaju, na katerem so se dijaki klasičnega liceja podili decembra, imeli so matematično-znanstveno delavnico in info točko, kjer so bodočim dijakom in njihovim staršem razlagali o novostih, ki jih bodo vpeljali na klasičnem liceju. Uspešen večer se je končal v veliki dvorani z glasbenim

Foto damj@n

intermezzom, za katerega je poskrbel Simon Kravos na klavirju. Nazadnje so, kot vsi liceji v Italiji, prebrali še psevdohomersko himno *Seleni*.

Večer je popolnoma uspel, saj se ga je udeležilo zelo ve-

liko število ljudi. Dijaki klasičnega liceja so se zelo izkazali s svojimi točkami, pokazali so veliko iniciativo in iznajdljivost, poleg znanja na različnih kulturnih področjih, in so bili upravičeno

Foto damj@n

Slovensko zdravniško društvo Trst - Gorica Predbožično srečanje

Člani Slovenskega zdravniškega društva Trst - Gorica, ki uspešno deluje že petintrideset let, so kot vsako leto tudi letos imeli predbožično srečanje. Tokrat so se zbrali v lepih in prijetnih prostorih gostilne Pri lipi v Bazovici. Namesto predavanja, ki navadno uvaja ta praznična družabna snidenja, so si ogledali približno petdesetminutni film, ki ga je posnel oz. iz raznih izsekov društvenih izletov sestavil dr. Oskar

Volpi. Pri tem je dr. Volpi res pravi izvedenec. Na filmski trak je homogeno in smiselno združil posnetke, ki jih je naredil na društvenih izletih po raznih krajih Koroške, s prikazom njenih zanimivosti, predvsem čudovitih cerkva, ki so pravi biseri. V filmu seveda niso manjkali niti utrinki, tudi hudomušni, z Martinovih izletov po Sloveniji, predvsem po Štajerski in Prekmurju, ki nudita radovednemu turistu nič količino krajevnih lepot. Vezno

besedilo je na filmskem traku podajala igralka, članica SSG, Nikla Petruška Panizon. Kot je ob koncu poudaril častni predsednik društva Rafko Dolhar, ti posnetki dr. Volpija niso več amaterski, ampak stopajo že v poklicni zelnik zaradi jasnih, čistih in zelo dobrih, premišljenih posnetih kadrov, pa tudi zaradi same izdelave filma z blagimi prehodi od ene vsebine v drugo. Vsi so dr. Volpiju čestitali za krasni filmski užitek, ob katerem se je udeležencem izletov oz. večera utrnili marsikateri nepozabni spomin. Pa tudi nekaj otožnosti se je prikrdalo, ko so se na filmskem platnu po-

javljali obrazi članov društva, ki so žal že odšli v večnost. Da so se razblinile otožne misli, so poskrbele brhke natakariče, ko so članom društva prijazno postregle z res okusnimi jedmi in z rujno belo in rdečo kapljico, ki je ogrela srca, da je stekel prijateljski klepet, ki se je končal z medsebojnimi voščili za bližajoče se praznike. Blagajničarka društva Erika Fonda je ob koncu vse presenetila, s tem da je vsem izročila darilce.

IK

Utrinek z enega od izletov po Sloveniji

Obvestila

Založbi Mladika in Založništvo tržaškega tiska ter Tržaško knjižno središče TS360 vabijo v četrtek, 18. januarja, na kavo s knjigo, ki bo potekala v italijanščini. Gost srečanja bo pisatelj Dušan Jelinčič. Z njim se bo o knjigi *Quella soffitta in cittavecchia* (prevod romana Ljubezen v času samote) pogovarjal tržaški kulturni delavec, direktor spletne revije *Il Ponte Rosso* Walter Chierighin. Srečanje v Tržaškem knjižnem središču na Oberdankovem trgu 7 se bo začelo ob 10. uri.

Ekumenska pobožnost za mlade in odrasle v italijanskem in slovenskem jeziku, v tednu molitve za edinost kristjanov, bo v cerkvi pri Sv. Ivanu v petek, 19. januarja, ob 20. uri.

Vincencijeva Konferenca vabi na

božična koncerta: **DPZ Vesela Pomlad** z zborovodkinjo Andrejo Štucin bo zapel starejšim v domu šolskih sester, v kapeli, v petek 19. januarja ob 17. uri; **DVS Primorsko** z zborovodkinjo Aleksandro Pertot pa bo zapela starejšim v domu ITIS, ul. Pascoli 31, v avditorijumu v pt., v torek, 23. januarja, ob 17. uri.

Gledališki vrtiljak vabi v nedeljo, 21. januarja, na predstavo **OBUTI MAČEK** v izvedbi mladinske skupine O'Klapa iz Gorice. Prva predstava bo na sporedu ob 16. uri, druga ob 17.30. V dvorani Marijinega doma pri Sv. Ivanu, Ul. Brandesia 27.

Darovi

V spomin na **Marjanko Rebula** daruje Marij Maver 50 evrov za Vincencijevo Konferenco.

Nabrežina

Nujno je investirati v varnost in udobnost občinskih šol

Nabrežinska osnovna in srednja šola potrebujeta nujna in izredna vzdrževalna dela, ki bi jih lahko financirala dežela FJK iz temu namenjenih skladov. V osnovni šoli Virgila Ščeka se je že pred nekaj meseci s stropa okrušil del ometa v pritičnih prostorih, pred dnevi pa so poverjeni občinski tehnik preventivno odstranili še del negotovega. “Pouk zato poteka v sorazmerno varnih prostorih, čeprav je že jasno, da poslopje zahteva nujna vzdrževalna dela”, je ugotovil občinski svetnik SSK Igor Gabrovec, ki se je o nastalih težavah kot deželni svetnik že pogovoril s pristojno deželno odborico Mario Grazio Santoro. “Na poziv Združenja staršev sem si danes dopoldne skupaj z ravnateljcem Marijanom Kravosom ogledal prostore tako osnovne šole kot tudi ločene nižje srednje šole Iga Grudna. Ta prav tako zahteva nujne vzdrževalne posege, ki zadevajo zlasti protipožarno varnost, preverjanje statičnosti poslopja in nekatera druga dela”, je poudaril Gabrovec, ki se je tako zatem sestel z županjo Danielo Pallotta. Z njo se je dogovoril, da občinska uprava pripravi ažuriran seznam neodložljivih vzdrževanih del na šolskih poslopih. “Na deželnem odborništvo za infrastrukture razpolagajo s posebnih skladom, ki je na osnovi 8. odstavka 7. člena deželnega zakona št. 15 iz leta 2014 namenjen tovrstnim posegom v smislu zagotavljanja nemotene in varne uporabnosti šolskih prostorov. Informacijo sem posredoval tudi ostalim občinskim upravam, saj se podobne težave pojavljajo tudi v drugih občinskih stavbah”, pravi deželni svetnik Gabrovec.

Posočje / Skozi čas preizkušenj Razstava o politični zapornici Jelki Mrak Dolinar

Študijski center za narodno spravo (SCNR) je 23. novembra 2017 v počastitev mednarodnega dneva človekovih pravic odprl dvojezično razstavo pod naslovom *Skozi čas preizkušenj*. Na fotografiji in v besedi je prikazana življenjska zgodba povojne politične zapornice Jelke Mrak Dolinar. Ob odprtju so številni obiskovalci razstave prisluhnili direktorici SCNR dr. Andreji Valič Zver, zgodovinarju in novinarju dr. Jožetu Možini, ki z gospo Jelko že dolgo let sodeluje, tudi kot pričevalko na TV oddaji, potem pa še avtoricama razstave Jelki Piškurič in Neži Strajnar. Nazadnje sta prisotne nagovorila še 92-letna Jelka Mrak Dolinar in mag. prof. Lojze Dolinar.

Knjiga in dvojezična razstava *Skozi čas preizkušenj* sta za bral-

jega političnega, svetovnonazorskega ali verskega prepričanja izkusilo tudi mnogo žensk. O njihovih zgodbah je bilo do izdaje odmevnega dela *Skriti spomin Angele*

Vode leta 2004 objavljenega zelo malo. Temu so sledili spomini drugih zapornic, med drugim tudi Jelke Mrak Dolinar. Skozi njeno osebno zgodbo v publikaciji *Skozi čas preizkušenj* razkrivamo usodno dogajanje ob koncu vojne ter delovanje povojnega sodnega sistema in razmere v ženskih kazenskih ustanovah. Zgodba družine Jelke Mrak Dolinar govori o begunstvu njenih staršev zaradi fašističnega nasilja na Primorskem, o tem, da so družino Nemci v obdobju okupacije izselili, in o begu pred komunističnim nasiljem. Ko se je ob koncu vojne skupaj z domobranci in nasprotniki komunizma želela umakniti na Koroško, je po spletu okoliščin obtičala ujeta na vlaku skupaj z domobranskimi ranjenci. Njena herojska odločitev, da v nasprotju z

drugim zdravniškim osebjem - z begom z vlaka se je rešilo zanesljivega poboja -, ne zapusti nemočnih ljudi v stiski, je v nadaljevanju privedla do tega, da jo je povojna oblast kaznovala. Tako je skupaj s sestro, namesto med begunci v Avstriji, pristala v taborišču v Šentvidu nad Ljubljano, pozneje pa v različnih ženskih zaporih, pri čemer so bili sodni postopki proti njej politično motivirani. Jelka Mrak Dolinar je po izpustitvi iz zapore nekaj časa še živela v Sloveniji, nato pa je svoj novi dom našla v Spittalau ob Dravi, kjer živi še da-

nes. Tam je, po mnogih letih, naposled, dočkala tudi rehabilitacijo s strani slovenske države. Obeležje mednarodnega dneva človekovih pravic praznujemo 10. decembra, ko je na ta dan leta 1948 Generalna skupščina Združenih narodov sprejela Splošno deklaracijo človekovih pravic, s katero so postavili skupni standard na področju varovanja človekovih pravic za celotno mednarodno skupnost. Žal, je dober namen, tako kot ustanovitev Združenih narodov, tudi danes v Evropi prevečkrat in morda vse večkrat,

tudi v tem delu "demokratskega sveta", le nemočna črka na papirju.

Zgodba družine Jelke Mrak Dolinar se začne najprej z begunstvom njenih narodno zavednih staršev zaradi fašističnega nasilja na Primorskem, nato se nadaljuje z izselitvijo njene družine v obdobju nemške okupacije in nazadnje še s komunističnim nasiljem, pred katerim se pobeg ni uresničil, ker je sama postavila pred rešitvijo svojega življenja svojo krščansko vest, da bi pomagala ranjenecem.

Miran Mihelič

PRIMORSKI PRIIMKI (59)

PUC

Priimek Puc, katerega gnezdo najdemo v župnijah Col in Podkraj nad Vipavo, nima povsem jasne razlage o izvoru. Tri teorije so. Enako razlago iščemo tudi za priimke Puconja, Pucko, Pucelj, Pucič in Puce. Pa tudi za ime kraja v Prekmurju: Puconci. V vzhodnoštajerskem narečju najdemo besedo puc v pomenu kožarja ali konjederca. Kožarji so zbirali, odkupovali in preprodajali živalske kože. V prekmurskem narečju pa je beseda puc, kar pomeni konjederca. Konjederec je odvažal trupla poginulih živali. Po tej razlagi je priimek nastal iz poklica. Tako kot Kovač ali Suštar. Neki kožar ali konjederec je pred kakim pol tisočletjem ali še prej postal Puc.

Druga razlaga pa je verjetnejša od te, saj jo zagovarja jezikoslovec dr. Silvo Torkar in dr. Marko Snoj. Gre za nemško, bavarsko besedo burkhart, iz katere sta nastala ime in priimek, ki ju najdemo v nemških in angleških deželah: Burchard, Burchard, Burckhart, Burkhard, Burkard, Burkert, Borchardt, Burckhardt in Burghard. Gre za sestavljeno besedo iz korenov burg (grad) in hart (trdo). Nekakšen Trdograd. Obstaja pa tudi bavarska izpeljanka priimka Butz.

Tretja teorija, ki jo je postavil zgodovinar Peter Stres, je, da gre za izpeljanko roman-skih imen Filippuccio ali lacopuccio. Ker je v Sloveniji več gnezd priimka Puc, lahko domnevamo, da si vsi Puci niso v sorodu. To pa tudi pomeni, da ima danes isti priimek več različnih korenin. Puci s pobočja Vipavske so mogoče nastali iz Burkhartha, briški pa iz Filippuccia.

V Sloveniji živi 390 Pucev. Tretjina je Primorcev, četrtnina pa Ljubljančanov. Čeprav je na Štajerskem gotovo vsaj eno gnezdo tega priimka, pa današnji Puci večinoma izvirajo iz gorenjskega in vipavskega gnezda. Ne moremo pa izključiti, da sta bili tudi ti dve gnezdi pred letom 1600 povezani, saj gre za razmerno bližnje predalpske kraje: okoliško Žirov in pobočje severne Vipavske. Upamo, da bodo genetske raziskave na tem področju odkrile kaj novega.

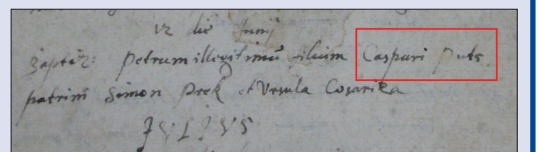
Na celotnem planetu živi 26.000 ljudi, katerih priimek se napiše Puc. Polovica v Braziliji, 8.000 v Mehiki in 2.000 v Kambodži. Seveda ti nimajo nobene zveze z našimi Puci. Najdemo pa tudi 670 Pucev na Poljskem in 100 na Češkem. Priimek Putz pa nosi okoli 18.000 zemljanov. 7.000 Nemcev, 4.000 Avstrijcev in 2.600 Američanov. Med temi je gotovo tudi nekaj Slovencev.

Znanih ljudi s priimkom Puc je cela vrsta. Najbolj zanimiva rodbina je gotovo tista, iz katere sta znana pokojna katoliška intelektualca, zakonca Veselka Šorli Puc (1949-2017) in Matjaž Puc (1946-2008). Čeprav ne gre za primorsko, ampak gorenjsko rodbino, pa je tesno povezana z našimi kraji. Zakonca Puc sta zadnja leta pred prerano smrtjo živela na Krasu, kamor so ju tudi položili k večnemu počitku. Akademski slikarka in geograf sta obnovila staro kraško domačijo ne le po starih zgledih, ampak tudi s čutom za lepo. Matjaž Puc, ki je na noge postavil Štiški muzej, je odločilno prispeval, da so Škocjanske jame danes na znamenitem Unescovem seznamu. Veselka pa je ustvarila ogromno akvarelov in več kot 150 barvnih oken

doma in po svetu. Detalj njenega vitraja v bovški cerkvi Device Marije v Polju je bil leta 1992 natisnjen na prvi slovenski božični poštni znak. Veliko je izšlo tudi njenih člankov in esejev o umetnosti in kulturi. Pri tržaški založbi Mladika je izšel njen literarni prvenec *Zgodbe z repom in glavo*, pri celjski Mohorjevi družbi pa *Ure pasjih dni*. V zadnjih letih je na noge postavila fakulteto za fotografijo v Ljubljani. Veselka Šorli se je rodila v Kranju, njen priimek pa izvira iz Posočja. Puci sicer izvirajo iz Sovre, vasi v bližini Žirov, v neposredni bližini gorenjsko-primorske meje. Tam najdemo Jakoba Puca, ki se je rodil leta 1761. So-

Tino Mamič

Na Vipavskem najdemo prvo omembo priimka Puc že leta 1612, ko je bil Gašper Puc, nezakonski sin Petra Puca. Priimek je zapisan kot Puts. Krst je bil v župniji Vipava, ki je takrat obsegala tudi vasi Col in Podkraj. Knjigo hrani Škofjski arhiv Vipava.

Veselka Šorli Puc

proga Marija Albrecht mu je rodila enajst otrok. Njun vnuk Franc Puc (1845-1916) se je iz zgornje Poljanske doline preselil v Ljubljano in postal cesarsko-kraljevski okrajni sluga, kar bi prevedli s položajem glavnega občinskega tajnika.

V prestolnici Kranjske se je rodil njegov sin

Dinko Puc (1879-1945), doktor prava, ki je odvetniško in politično kariero začel v Gorici. Leta 1904 je v mestu predsedoval velikemu shodu za slovenske šole, bil med ustanovitelji društva Narodna prosveta in ustanovil javno knjižnico. Ob koncu prve svetovne vojne je bil član goriškega Narodnega sveta, zastopstva prve slovenske vlade. Zaradi pritiskov okupacijskih oblasti je odvetniško pisarno preselil v Ljubljano.

ni. Izvoljen je bil za ljubljanskega župana (1928) in zupal prenovo mesta Jožefu Plečniku, ki je na njegovo željo postavil tudi spomenik Simonu Gregorčiču. Imenovan je bil za bana dravske banovine (1935). Bil je liberalni politik, pred vojno pa je zagovarjal tudi srednjo pot med klerikalci in liberalci. Med drugo vojno je začel zbirati člane za OF (1944), vendar je bil nenadno aretiran in odpeljan v taborišče Dachau, kjer je umrl. Ali je šlo morebiti za izdajo, še ni raziskano.

Tudi oba županova sinova, rojena v Gorici, Igor in Boris, sta se zapisala pravu. Pravnik, odvetnik, diplomat, atlet in partizan Boris Puc (1907-1975) se je poročil z Miro Kramer (1912-1985), ki je ravno tako izhajala iz ugledne meščanske rodbine. Eden od njunih štirih otrok je geograf Matjaž Puc. Mira Puc je bila najprej novinarka, potem pa je postala pisateljica. Danes jo poznamo kot Miro Mihelič, saj se je kasneje ločila in poročila s slikarjem Frančetom Miheličem.

Ni pa bil cesarsko-kraljevski okrajni sluga Franc Puc iz Podklanca prvi Puc, ki se je priselil v belo Ljubljano. V ljubljanskem Šempetru najdemo že leta 1651 poroko Matije Puca in Helene Bartolič.

Katja Ferletič

TAKI SMO (23)

Trump je že v skrbeh: prihaja Oprah!

Dne 8. januarja je bila v Beverly Hillsu podelitev 75. zlatih globusov, ki je letos potekala ob solidarnosti s spolno zlorabljenimi in diskriminiranimi ženskami.

Po letu 2017, ki ga je zaznamovala vrsta škandalov in obtožb spolnega nadlegovanja v filmski industriji, ki so se lani začeli z razkritji na račun producenta Harveyja Weinstaina, je nastalo gibanje "Jaz tudi" ("Me too"), pri katerem sodelujejo ženske, ki so bile izpostavljene napadom in nadlegovanju v filmski industriji. Številne igralko so članice tega gibanja in s sodelovanjem pri kampanji "Čas je potekel" ("Time's Up") želijo sporočiti, da se mora obdobje napadov in neenakopravnosti med spoloma vendarle končati. V ta namen so letos na rdeči preprogi zlatih globusov barvita oblačila v večji meri zamenjale čudovite črne obleke in navdihujoč desetminutni govor znane voditeljice, igralko in producentke Oprahe Winfrey je dvignil celotno dvorano na noge.

Oprah Winfrey je zelo priljubljen lik v Ameriki, tako da so jo časopisi preimenovali v "kraljico vseh medijev", saj je v svoji karieri premostila marsikatero oviro in postala ena najvplivnejših ameriških figur in je med najbogatejšimi Afroameričani na svetu. Oprah je lastnica televizijske mreže, produkcijske hiše

in založbe. Njene besede so tako vplivne, da je leta 2007 njena javna podpora predsedniškemu kandidatu Baracku Obami prinesla vsaj milijon glasov. Rodila se je leta 1954 v revni družini; mama je bila gospodinja, oče pa rudar. Starši se niso nikoli poročili in oče je takoj po njenem rojstvu zapustil hčerko in ženo. Opraho je sprejela nona na svoji kmetiji v Missisipiju, kjer sta v tistih letih bila zelo huda diskriminacija in preganjanje temnopoltih ljudi na dnevnem redu - vse, kar je Oprah v tistih letih videla in na lastni koži občutila, jo je zaznamovalo za celo življenje. Pri šestih letih se je spet pridružila mami in naprej živela v hudem pomanjkanju. Danes se ne sramuje svojega revnega izvora: v vsakem intervjuju sproščeno govori o svojem otroštvu in mirno prizna, da je zrasla kot revna deklica, katere usoda bi morala biti taka kot za vse ostale temnopolte deklice zapostavljenega družbenega sloja, a ona je imela pač v življenju srečo. Njena situacija se je izboljšala, ko se je preselila k očetu v Tennessee, začela študirati in pri tem delala na manjših krajevnih radijskih in televizijskih postajah. Tako je vzljubila televizijsko nastopanje in začela svojo kariero. Pri 19 letih je bila že prva temnopolta voditeljica televizijskega dnevnika v Nashvillu. Prava prelomnica v njenem življenju pa je bil v 80. letih začetek vodenja televizijskega programa "Oprah Winfrey Show", ki je kmalu postal ena najuspešnejših ameriških televizijskih oddaj vseh časov. V tej oddaji je Oprah imela v gosteh politike, navadne ljudi, športnike in najpomembnejše hollywoodske zvezde. Vse je vedno sproščeno spraševala o njihovem življenju in delu, vendar so se ti pogovori večkrat spremenili v ne-

ke vrste spoved, med katero so gostje njej in vsem ameriškim gledalcem zaupali marsikatero, tudi žalostno skrivnost. Oprah je mirno poslušala in delila nasvete, saj je bila vedno zelo blizu vsem nedolžnim žrtvam in še posebno ženskam, ki so doživele spolno nasilje - poleg revščine je namreč njeno otroštvo zaznamovalo tudi več spolnih zlorab, in to je pripomoglo, da je postala sposobna velike empatije in sočutja do žrtev nasilja in se še danes bori na njihovi strani. Svojo srečo in denar deli z revnejšimi, še posebno z mladimi dekleti v stiski, saj, kot je sama obljubila nekdanjemu južnoafriškemu predsedniku Nelsonu Mandeli, je ustanovila dobrodelno organizacijo "The Angel Network" in vložila 40 milijonov dolarjev v izgradnjo šole za revne deklice v Južni Afriki.

Razlog za njen uspeh je tudi ta, da je, kljub uspehu in denarju, ostala preprosta ženska, ki se ne sramuje svoje preteklosti in svojih napak, ki govori preprost, navadnim ljudem razumljiv jezik, in s tem vzbuja simpatijo in občutek bližine.

Tudi njen govor na letošnji podelitvi zlatih globusov je bil tak. Začela je z osebno izkušnjo iz otroštva, kako je gledala prvega temnopoltega moškega, igralca Sidneyja Poitiera, ki je prejel zlati globus za življenjsko delo, nagrado, ki jo je letos prejela tudi sama, kot prva nagrajena temnopolta ženska. Oprah je govorila o državljanjskih pravicah in ena-

kosti, o črncih in ženskah, o tem, kako so se nekatere stvari spremenile in kako se mora veliko drugih še spremeniti. Govorila je o Rosi Parks in o Recy Taylor, neuslišani žrtvi spolnega nasilja iz leta 1944, ki je pred kratkim pri 98 letih umrla, ne da bi učakala pravičnega procesa proti svojim zločincem. "Kar zagotovo vem, je to, da je govorjenje resnice najmočnejše orodje, ki ga imamo vsi. In še posebej sem ponosna in navdahnjena od vseh žensk, ki so bile dovolj močne, da so povedale na glas in delile svoje osebne zgodbe", je med drugim povedala Oprah in nadaljevala z zahvalo vsem ženskam, ki so preživele leta nadlegovanja. Svoj govor je končala s pozivom vsem mladim ženskam: "Zato želim, da se vsa dekleta, ki zdaj to gledajo, zavedajo, da je na obzorju nov dan! In ko bo ta dan končno prišel, bo to zaradi vseh veličastnih žensk, nekatere od njih so danes tukaj z nami, in nekaj fenomenalnih moških, ki se močno borijo za to, da postanejo voditelji, ki nas bodo popeljali v čas, ko nikomur več ne bo treba reči "Jaz tudi!" ("Me too")".

S tem izjemno odmevnim govorom, o njem namreč pišejo vsi svetovni mediji, so vse glasnejša tudi ugibanja o njeni predsedniški kandidaturi na volitvah leta 2020, saj bi bila za ameriške levičarje sanjska kandidatka proti Trumpu.

Čeprav je v preteklih letih sama izključila možnost politične kariere, češ da za to ni dovolj podkovana, imamo trenutno v Beli hiši že predsednika, ki verjetno nima najprimernejših lastnosti za tako pomembno vlogo, in zaradi tega vedno več Američanov upa, da se bo Oprah premislila in vzela v poštev novo politično poslanstvo.

Znana teolog in politik o ogroženosti Slovenije!

Val stavk v javnem sektorju

V Sloveniji že poteka ali pa pripravljajo val stavk sindikatov, ki združujejo najslabše plačane javne oziroma državne uslužbenke. Gre za t. i. podplačane delavce in uradnike, ki so zaposleni tudi v zelo pomembnih dejavnostih, kot so šole, od osnovnih do univerz, bolnišnice, zdravstveni domovi z zdravstvenimi ambulantami in druge ustanove. Stavkali naj bi v obdobju do konca februarja, pri čemer pričakujejo, da jim bo vlada plače zvišala v podobnih zneskih, kot je to storila pri nekaterih domnevno privilegiranih skupinah oziroma poklicih – zdravnikih, policistih, vojakih, višjih uradnikih in gasilcih –, so sporočili v sindikatih. Skupaj napoveduje ali pa že izvaja stavko dvajset sindikatov, ki zahtevajo povišanje plač za skupaj skoraj milijardo evrov. Vlada ta denar ima, tako se hvali, ker naj bi se zaradi ugodnih gospodarskih gibanj prihodki v državnem proračunu povečali kar za dve milijardi evrov.

Žal pa vodilni sindikalni funkcionarji, ki so ideološko po večini levo usmerjeni, pri utemeljevanju stavkovnih zahtev ne omenjajo, da je v Sloveniji domnevno kar okoli 30 tisoč uradnikov preveč, v zadnjem času pa so razne vladne ustanove in uradi zaposlili okoli 8.000 novih. Tudi se ne omenja, da prejemajo pokojnino celo potomci španskih borcev,

čepav se je državljanska vojna v Španiji končala že v zelo oddaljenem letu 1939. Sporne naj bi bile tudi pokojnine, ki jih država podeljuje potomcem borcev iz medvojnega obdobja.

Sicer pa v Sloveniji že poteka kampanja za parlamentarne volitve, ki naj bi bile v začetku junija. V tem politično razburkanem, a tudi pomembnem in zanimivem času so pomenljiva razmišljanja dveh

mo v stanje, ko bo lahek plen takšnih ali drugačnih mednarodnih združb. Slovenija je le navidezno demokratična država, v resnici pa ostaja globoko v totalitarni miselnosti. Od te pa do novega totalitarnega družbenega sistema lahko popelje hiter in nepričakovan zdrs, še posebej, če so za to ugodne mednarodne okoliščine". Dr. France Cukjati, nekdanji predsednik državnega zbora, zdaj pa

znanih oseb, moralnega teologa in civilnodružbenega aktivista prof. dr. Ivana Štuhec in opozicijskega politika dr. Franca Cukjati, o stanju v Sloveniji in ogroženosti države. Teolog Ivan Štuhec je v zborniku z naslovom *Spoprijem z razmerami in razmerji v Sloveniji* zapisal, "da smo po več kot 25 letih samostojnosti in suverene države pred nevarnostjo, da to državo in njeno skupnost sami uničimo in jo popelje-

eden vodilnih predstavnikov slovenske civilne družbe, iz SDS, pa je svoja razmišljanja in domneve v članku z naslovom *Turbolentno leto novih sprememb*, objavljenem v družbenopolitičnem tedniku Demokracija, namenil pretežno bližnjim parlamentarnim volitvam. Opozoril je, "da na volitve gremo zato, da določimo tiste ljudi, ki bodo vodili državo, skrbeli za skupno dobro ter varovali naše pravice in svoboščine.

Vedeli bomo, komu lahko zaupamo in koga lahko kličemo na odgovornost. Ko gremo na volitve, izražamo tudi svoj protest proti temu, da državo vodi nekakšna paradržava, skrito omrežje, skriti ljudje, ki jih nismo volili in jih uradno ne poznamo, da bi jih lahko klicali na odgovornost. Če izvoljeni politiki 'pozabijo' na svoje predvolilne obljube, začnejo izgubljati našo podporo. Vsaj tako bi moralo biti! Če naše zaupanje, ki smo jim ga izkazali na volitvah, zlorablja v korist svojih privržencev in tranzicijskih privilegirancev, smo upravičeno nezadovoljni. Vsaj tako bi moralo biti! Če pa ne vladajo in ne vodijo države, ampak služijo le kot varuhi paradržave in mafijskega omrežja, potem smo upravičeno besni. Vsaj tako bi moralo biti! Pa ni tako! Velika večina pohlavnih državljanov ne pobešni in si niti ne zapomni lažnih obljub in prevar. Pomiri jih le uspešen protijanzizem. Nekoč je bila Slovenija zgodba o uspehu. Po njej so se zgledovale druge postkomunistične države. A danes Slovenijo v vsem dohitevajo in prehitevajo. Vendar pa volivci v glavnem ne prepoznavajo vzročne povezave tega našega žalostnega stanja z dolgotrajno vladavino tranzicijske leve. Postkomunistična elita prek svojega omrežja v bančništvu, gospodarstvu, zdravstvu in v velikih državnih investicijah neprestano izčrpava državo, to je davkoplačevalce in volivce. Toda ravno ti volivci najbolj ploskajo leporečju tatov, ki so bili že stokrat razkrinkani, da neusmiljeno ropajo svoj narod, in se tega niti ne sramujejo".

Sicer pa so se v Sloveniji zgodili in se še dogajajo razni dogodki, mnogi namenjeni tudi predvolilni kampanji. Državni zbor je s

svojo koalicijsko večino poslanec predsednika vlade Mira Cerarja ubranil ustavne obtožbe, ki jo je zahtevala SDS, največja opozicijska stranka. Premiera so obtožili, da je sirskega beguncu Ahmadu Šamiehu omogočil, da ostaja v Sloveniji, čeprav bi ga morali skladno z odločitvijo treh sodišč izročiti oziroma vrniti na Hrvaško, od koder je k nam nezakonito prišel. Pač pa so provladni mediji in njihovi politični pokrovitelji uprizorili novo gonjo zoper Janeza Janšo, ki je za stranko SDS, pri neki zasebnici v Republiki Srbski, najel posojilo, s čimer naj bi prekršil zakon o financiranju političnih strank v Sloveniji. Janez Janša je pogodbo o posojilu preklkal, toda mediji ga še zmeraj napadajo in obsojajo. Obeleževanje 70-letnice Nove

Gorice se po koncu uradnih prireditvev očitno nadaljuje. Goriški muzej je izdal novo številko svoje redne publikacije, in sicer Zbornik Goriškega muzeja. Namenjen je zlasti omenjeni obletnici Nove Gorice. Obravnavane so tudi nekatere teme, ki jih na uradnih praznovanjih niso omenjali. V prispevku o igralništvu, objavil ga je Sebastjan Rosa z univerze na Primorskem, je denimo, zapisano, da so razmere pokazale, "kako ranljiva in odvisna je postala Nova Gorica od igralništva". Psihiater dr. Bernard Špacapan iz Gorice ob tem pravi: "Morda je res, da Nova Gorica nima težav z odvisnostjo od iger na srečo, vendar pa je celotna Nova Gorica postala odvisna od igralništva kot gospodarske panoge".

Marijan Drobež

Sprejem pri novogoriškem županu

Župan Mestne občine Nova Gorica Matej Arčon je v četrtek, 11. t. m., na tradicionalnem srečanju ob začetku novega leta sprejel predstavnike slovenskih organizacij z goriškega območja v Italiji. Gre za že tradicionalno prireditev, ki je zelo pomembna za vse Slovence na Goriškem, saj je novogoriški župan dejansko edini ali skoraj v obmejnem prostoru, ki kaže veliko pozornost do vseh nas, ki smo dejavni v goriškem prostoru. To je srečanje, na katerem pride do pogovora, kakšno je bilo sodelovanje do zdaj in kako bo v prihodnosti.

Na sprejemu so naši predstavniki orisali aktivnosti in odprta vprašanja, s katerimi se soočajo, novogoriški župan Matej Arčon pa jim je predstavil glavne načrte in delo novogoriške občinske uprave ter prizadevanja Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje EZTS GO za razvoj skupnega čezmejnega območja. Predstavniki slovenskih organizacij so izpostavili dobro sodelovanje z novogoriško mestno občino in s številnimi

institucijami in društvi na Goriškem. Izrazili pa so željo, da bi se njihovega obstoja bolje zavedali tudi v prestolnici in ostalih predelih Slovenije. Občutek imajo, da so zlasti mlajše generacije v Sloveniji slabo seznanjene z obstojem slovenske manjšine v

Italiji. Sprejema so se pri županu Arčonu udeležili: števerjanska županja Franka Padovan, županja občine Sovodnje Alenka Florenin, doberdobski župan Fabio Vizintin, goriška občinska svetnica Marilka Koršič, za Kulturni center Lojze Bratuž je spregovorila predsednica Franka Žgavec, ravnateljica Alessandra Schettino je predstavila delovanje Slovenskega glasbenega centra Emil Komel, Zvezo slovenske katoliške prosvete je predstavil Luka Terčič, Marko Černic Svet slovenskih organizacij, Igor Komel Kulturni dom, Marino Marsič Slovensko kulturno gospodarsko zvezo, Igor Tomazetič Združenje slovenskih športnih društev v Italiji, Milena Padovan Glasbeno matico, Luisa Gergolet Narodno in študijsko knjižnico, Vili Prinčič Zvezo slovenskih kulturnih društev v Italiji in naš urednik Jurij Paljk Zadruge Goriška Mohorjeva. Veliko goriških predstavnikov je opozorilo na skrb vzbujajoče demografske kazalnike, kar je precej boleče tudi za manjšino, kot so tudi izpostavili odseljevanje predvsem mladih. Novogoriški župan Matej Arčon je predstavnikom slovenske manjšine obljubil podporo pri njihovih prizadevanjih ter nadaljnje dobro sodelovanje. Posebej je izpostavil tudi vlogo Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje EZTS GO.

Na predvečer 15. obletnice smrti Jožeta Pučnika je predsednik RS Borut Pahor pripravil sprejem

"Pučnik upravičeno velja za nestorja slovenske države!"

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je na predvečer 15. obletnice smrti Jožeta Pučnika (umrl je 11. januarja 2003) pripravil slovesen sprejem v njegovo čast in trajen spomin. Pahor je v uvodnem nagovoru Pučnika označil za osrednjo osebnost ustanovitve Slovenije, ki upravičeno velja za nestorja slovenske države. Predsednik republike je na dogodek povabil Pučnikovega sina Gorazda z družino, udeležili pa so se ga tudi direktor Inštituta dr. Jožeta Pučnika Boštjan Kolarič in Pučnikov sodelavec in sopotnik Janko Kos. Po uvodnem sprejemu so v predsedniški palači obiskali dvorano dr. Jožeta Pučnika. Pahor si je v nagovoru zaželel, da bi se obletnice Pučnikove smrti spominjali z iskrenim veseljem, saj je pomembno in odločno prispeval k demokratičnemu preporodu in ustanovitvi samostojne Slovenije. Zaradi njegove nenadomestljive vloge ob koncu osemdesetih in na začetku devetdesetih let

minulega stoletja Pučnik po Pahorjevih besedah upravičeno velja za nestorja slovenske države.

"Ko smo pred 15 leti izvedeli za njegovo smrt, smo poleg žalosti občutili tudi zadrego, kako se primerno posloviti od tako pomembne zgodovinske osebnosti. Pučnik namreč ni-

koli ni opravljal najpomembnejših državnih dolžnosti, toda bil je osrednja osebnost ustanovitve Slovenije", se je spominjal Pahor. Vse Slovence doma in po svetu je Pahor tudi povabil, da namenijo kanček hvaležne pozornosti temu velikemu

imeni slovenske politične zgodovine. "Prizadeval si bom, da zlasti prihajajoči rodovi Slovencev nikoli ne bodo pozabili pomembne vloge Pučnika za naš narodni obstoj in razvoj. Enako važno se mi zdi, da ohranjamo pristen spomin na njegov edinstveni človeški značaj, ki je v sebi

namujemo letos, spomnil, da je bil Cankar Pučnikov najljubši slovenski pisatelj. Pučnik se je rodil 9. marca 1932 v Črešnjevcu pri Slovenski Bistrici. Leta 1958 je diplomiral na ljubljanski filozofski fakulteti. Zaradi kritičnih člankov o takratnem političnem sistemu v Reviji 57 je bil leta 1958 aretiran in obsojen na devet let zapor. Pogojno izpuščen je bil po petih letih, nato pa so ga po dveh letih znova aretirali zaradi objave nekaj člankov v reviji Perspektive. V času demokratičnega vrenja v nekdanji SFRJ se je vrnil v Slovenijo in aktivno sodeloval v takratnem procesu osamosvajanja države. Leta 1987 je bil eden od avtorjev 57. številke Nove revije. Postal je tudi predsednik Demokratične opozicije Slovenije (Demos), ki je izpeljala proces slovenske osamosvojitve. Leta 1990 je bil kandidat Demosa na volitvah za predsednika predsedstva Slovenije, a ga je v drugem krogu premagal Milan Kučan. Leta 1992 je bil podpredsednik vlade, na volitvah leta 1992 pa je bil izvoljen za poslanca. Leta 1997 se je umaknil iz aktivne politike.

premogel toliko moči, da je zmogel odpuščati", je še dejal predsednik republike. Pučnikov sin Gorazd se je zahvalil Pahorju za sprejem ter korektno in dosledno zaznamovanje spomina na njegovega očeta, Kos pa je ob Cankarjevem letu, ki ga zaz-

Svetovno odmevni rezultati raziskovanju kaninskega podzemlja

Ekstremni spusti v podzemlje poglabljajo prijateljstvo

Raziskave na Rombonu, Kaninu in okoliških gorah potekajo že vse od 60. let minulega stoletja. Že več kot desetletje si na gori sledijo krajše raziskovalne akcije, na katerih jamarji in jamarke prodirajo v notranjost gore, meter za metrom. Leto 2017 je bilo še posebno uspešno, saj je jamarjem uspelo prodreti globlje od 1.000 m kar v treh jamah. To je dosežek svetovnega merila, čeprav so v minulih letih prodrli že tudi globlje.

V Jamarskem klubu Borovnica so se že leta 2.000 odločili, da se bodo lotili ponovnih raziskav velikih jam na Rombonskih podih, kjer zaradi dolgih dostopov na goro praktično ni bilo jamarske aktivnosti. Tako so v obdobju med letoma 2001 in 2004 izpeljali več ekspedicij v že takrat najgloblje slovensko brezno, imenovano Čehi 2, ki so ga 10 let prej do globine 1.370 metrov raziskali italijanski jamarji. Borovniški ekipi so se pridružili vrhunski jamarji iz več slovenskih jamarskih društev, pokroviteljstvo je prevzela Jamarska zveza Slovenije in pomagala z delom potrebne opreme. Skupna dolžina raziskanih rovov je narasla na 5.536 metrov, globina pa na 1.505 metrov, kar je jamo uvrstilo na šesto mesto svetovne globinske lestvice, še vedno je tudi daleč najgloblja slovenska jama.

Medtem je ekipa jamarjev, pod vodstvom Jamarskega kluba Borovnica, na območju Rombona odkrila nov prehod v brezno Hudi Vršič. Odprava je začela priprave 27. oktobra. V globino te jame so prodrli nižje kot 1.000 metrov nad njenim vhom. Kot so povedali na predavanju konec decembra, v bovškem kulturnem domu, je ta dosežek plod večletnega projekta odkrivanja povezave treh velikih jam Rombonskih podov v tukajšnji, domnevno, enovit visokogorski jamski sistem. Kot prvo jamo od treh so predstavili Brezno rumenega maka, nato jamo Huevos-Jarak-Macola in pa brezno Hudi Vršič. Poleg

tega še raziskave jam, ki bodo "tisočmerce" še postale. V brezno Hudi Vršič so se prvič, do globine 620 metrov, spustili italijanski jamarji, leta 1990, potem pa jo je raziskovala slovenska naveza in tudi skupna. Spodnjih 385 metrov sestavlja popolna vertikala, imenovana Zlatorog. Po prvem spustu je ekipa borovniških jamarjev v letu 2003 opravila prvi spust v brezno in se spustila še bistveno

občasno, pridruževali tudi jamarji iz drugih slovenskih društev in tujine. Večina zaslug za preboj v Hudem Vršiču pa gre vztrajnosti in usposobljenosti jamarske trojke, ki jo sestavljajo jamarji Ana Makovec, Aleš Štrukelj in Mitja Mršek kot vodja. Njihov dosežek je spodbuda za vpis novih mladih jamarjev v slovenske klube, kar v naslednjem desetletju zagotavlja nadaljnje naporne raziskave in ve-

Naveza jamarjev

nižje, v globino 200 metrov nad vertikalo Zlatorog. Tam je našla nov prehod, ki jih je v 14 letih in z okrog 60 odpravami v brezno pripeljal od prvotnih 620 metrov globine do današnjih 1.026 metrov. Z zadnjim spustom so bistveno podaljšali tudi dolžino prehodnih rovov, in sicer od prvotnih 737 metrov do letošnjih 4.525 metrov.

V navezah, ki so se tokrat spustile v globino več kot 1.000 metrov, so bili: Ana Makovec, Taša Ileršič in Mitja Mršek iz Jamarskega kluba Borovnica ter Aleš Štrukelj iz Jamarskega kluba Rakek in njihova italijanska jamarska kolega Roberto Antonini in Alberto Dal Maso. Vodja odprave Mitja Mršek je ob tej priložnosti za javnost povedal, da lahko z naslednjo ekspedicijo dosežejo še več: "Jamski sistem Hudi Vršič skoraj zagotovo obeta povezavo s sistemom Črnelškega brezna, kar bi pomenilo okrog 18 kilometrov rovov in globino približno 1.400 metrov celotnega sistema". Ekspedicijam so se v vseh teh letih,

lik korak k uresničitvi končnega cilja tega projekta: odkriti naravne povezave Rombonskega jamskega sistema z okrog 1.700 metri globine in več deset kilometri dolžine rovov. Predavanja se je udeležil tudi profesor geografije in prvi mentor tukajšnjih študentov jamarjev, dr. Jurij Kunaver. Svočas jih je vodil na zahodni del širnega masiva Kaninskih podov in na vzhodni - Rombonske pode. Že takrat je smelo napovedal, da pomeni prav Kaninsko-Rombonski gorski masiv v Julijskih Alpah, nad Bovcem in dolino reke Soče, eno redkih območij na zemeljski obli, kjer debelina skladov karbonatnih kamnin omogoča nastanek jam in brezen globine tudi 2.000 metrov. Drugo leto bo slavil čez 60 let navduševanja in vzgoje mladih rodov za tovrstne raziskave in odnos do narave ter ob njej tudi do kulturne dediščine ljudi, ki živijo ob vznosu tega neprecenljivega naravnega bogastva "nekorišnega sveta".

Miran Mihelič

Življenje jih je odpeljalo proč z domače zemlje

Kaj pa Benečani v Argentini? (1)

Med preštevilnim izseljevanjem Slovencev v Videmske pokrajine na tuje je življenjska pot številne peljala tudi čez morje v oddaljeno Argentino. Z domače zemlje, ki ni mogla potešiti vseh potreb, je številne rojake sila življenja odnesla tudi v deželo pamp in govedine, kjer so si ob trdih začetkih poskušali ustvariti svoj novi dom in košček sreče. Benečani v Argentini se še vedno trudijo ohraniti svojo kulturo, tudi z medsebojnim druženjem, še vedno so organizirani tudi v društva. Danes že druga, tretja in tudi četrta generacija Benečanov po svetu išče načine, kako ohraniti in na nove rodove prenašati izročilo prednikov. Uspeva jim, čeprav to nikakor ni lahko, ob realnosti vsakdana z dolgimi delavnimi in številnimi drugimi obveznostmi pomeni vsaka aktivnost žrtvovanje svojega prostega časa in časa za družino. Med potovanjema po Argentini, pred petimi leti in letos, sem obiskal tri društva Beneških Slovencev: v prestolnici Buenos Airesu, v Rosariu in v mestecu San Martinu blizu Mendoza. Poleg teh treh sta društvi Benečanov organizirani še v Marcos Pazu v provinci Buenos Aires in v Cordobi, drugem največjem mestu Argentine, kjer je društvo staro komaj dobrih pet let. V Argentini živijo tudi številni drugi Slovenci, ki so v kraje ob Srebrni reki, širnemu svetu najbolj poznani po tangu, odšli iz matične domovine ter tržaškega in goriškega zamejstva. Veliko stikov med Benečani in ostalimi Slovenci ni bilo, nekaj pa vendarle. Provinca Mendoza na severu je

znana po enih najboljših vinih na svetu. Verjetno najznamenitejša sorta je rdeči malbec. Najštevilnejša beneška skupnost tukaj je v mestu San Martinu. Poleg kmetijstva so službe našli v gozdarstvu, gradnji železnic, pa tudi vodovodnega

V beneškem društvu v Buenos Airesu

omrežja in drugje. Na svojem domu me je sprejela predsednica društva Irene Lendaro in mi z največjim veseljem začela razlagati o njihovem življenju in delovanju. Pripovedovala mi je neverjetne zgodbe o priseljenih, vajejenih fašističnega teroja, ki sploh niso mogli verjeti, da lahko, ne da bi jih preganjali, govorijo "po našin", kakor se je izrazil za tersko narečje še vedno ohranil tudi pri njih. V provinci Mendoza je namreč večina Benečanov iz Terskih dolin. Ko je neki mlad fant prišel v San Martin in izvedel, da lahko mirno govori svoj materni jezik, ga je navdala takšna sreča, da je šel na sredo železniške postaje ter začel na ves glas ponavljajoče kričati: "Lahko govorin po našin"!!! ter začel kriče našte-

vati vse besede v maternem narečju, ki so mu prišle na misel. Ker njihove identitete ni nihče preganjal, so jo, čeprav v tujem okolju, lažje razvili, a slovenska narečja se kljub temu niso ohranila. Zanimivo pa je, da skorajda vsi govorijo italijansko. Razložili so mi, da Italija vsem članom društev plača celoten izlet v Italijo, počitnice tam in obisk rojstnega kraja prednikov, če gredo prej na tečaj in se naučijo italijanskega jezika. Z italijansko skupnostjo v mestu so povezani tudi s tem, da se ob prireditvah poslužujejo italijanske hiše v mestu, Casa Dante Ali-

ghieri, ker jih je premalo, da bi imeli svoje prostore. Društvo letno prireja dva večja dogodka, večerjo, kulturni program in druženje svojih članov v italijanski hiši in s svojo stojnico sodeluje na festivalu narodnosti v središču San Martina, ki se ga vsako leto udeležuje kar približno 10.000 ljudi. Tam postrežejo s tipično hrano (polento, gubano) ter promovirajo kulturo. Ob tem se čez leto občasno srečujejo še na manjših druženjih, ki pa niso stalna. Kako prilagodijo svoje aktivnosti vsako leto, je odvisno od obiskov iz stare domovine, okroglih rojstnih dni članov, obiskov iz drugih društev itd.

/ dalje
Dejan Valentinčič

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (182)

Zimska zelenjava v naturopatiji (1)

Zima v Sloveniji je mrzla, vlažna, neizprosna. Nekateri veliko zebe čez celo zimo, zato takim svetujem kopel iz njivske preslice. Nekateri imajo suho kožo, razpokane ustnice, otrokom poka pod korenomo ušesa ipd. Kar sem zdaj našela, kaže na pomanjkanje vitaminov. Mati narava nam čez zimo daje veliko koristnih vitaminov in mineralov, ki jih ne smemo prezirati in bi morali biti na našem jedilniku najmanj dvakrat na dan.

Katera je tista zimska zelenjava, ki je vsekakor ne smemo zanemarjati?

V prvi vrsti je to špinaca, ker vsebuje veliko beljako-

vin, kalcija, železa in vlaknin. Niža krvni tlak, odpravlja oksidativni stres. Malokdo ve, da špinaca ne vsebuje tako veliko železa, kot bi si mislili. Saj je bila storjena napaka. Leta 1890 je bilo objavljeno, da špinaca vsebuje 30 mg železa na 100 g špinace. Tako visoko vrednost železa vsebuje meso. Ljudje so informaciji verjeli in so seveda množično začeli uživati velike količine špinace. Danes pa vemo, da 100 g špinace vsebuje le 3 mg železa, kar je bistveno manj. Zdaj vemo, da je špinaca pomembna predvsem zaradi svoje vsebnosti beljakovin, ne železa. Zato je bil Popaj tako močan. Špinaco svetujem, da jo uživamo svežo ali kuhano. Druga zelenjava, ki ne sme manjkati na našem jedilniku, je blitva, sploh tista z debelejšim stebлом,

saj vsebuje veliko vode in na naše telo deluje osvežilno ter ga prečisti. Je tudi diuretična, kar pomeni, da odstranjuje iz telesa vodo, ki zastaja v njem. Vsebuje veliko železa, kalija, vitamina C in A ter tudi veliko folne kisline. Iz telesa odpravlja toksine, zato priporočam, da blitvo uživamo 3 mesece, od januarja do aprila. Blitva vsebuje ogromno vlaknin in vode, zato se priporoča ob zaprtju, odpravlja hemoroide in cistitis.

Recept za odpravljanje cistitisa

50 listov blitve pustimo vreti v 1 litru vode za 20 minut.

Pijemo 2 skodelici na dan po požirkih.

Tretja zelenjava, ki jo svetujem, da je pozimi zelo pogosto na jedilniku, je por. Por svetujem, da ga uživamo svežega, sploh, kdor ima jetrni deficit (glej knjigo *Naturopatski priročnik za samopomoč*). Sveži por v naši solati niža nivo holesterola, odlično deluje na vene in arterije, tako da pospeši krvni obtok. Sveži por deluje protivnetno. Vsebuje veliko kalcija, železa in vlaknin. Sveži por je zelo močan diuretik, zato ga priporočam nosečnicam, da jim razbremeni srce in ožilje in seveda odpravlja vodo iz telesa. Še posebej tistim, ki imajo zatečene noge, bo por deloval kot balzam. Por so zelo dobro poznali in ga redno uživali že Grki in Rimljani. Por je tudi simbol Walesa.

/ dalje
www.saeka.siNOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail zadruga.gm@gmail.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 16. januarja 2018, ob 13. uri

Komu naj verjamemo? Zavajanja

Odkar imata prijatelja Moreno in Tuuli doma jančka, ki počasi rase v ovčko, zagotovo vem, da trditev, da smo ljudje kot ovce, ne drži. Janček je pozoren, inteligenten, odpira plastične vrečke, raziskuje po stanovanju, ve za svoje ime, radovedno in zvedavo poslušna naše pogovore in se pravzaprav vede kot razumsko bitje. Še pri maši se je nekako znašel in bil čisto miren, ko so ga za okras postavili k prazničnim jaslicam.

Ljudje smo veliko slabši od ovac. In nasedamo čisto vsem. Nič lažjega ni na tem svetu, kot je manipulacija množic. Otročje lahko.

Časopisov ne rada beriram, vsaj teh poljudnih dnevnikov ne, ki zganjajo spektakel iz vsake nesreče in ne poznajo človečnosti in usmiljenja. Pa tudi njihova kulturna raven je zelo nizka. Včasih jih v kakem baru ob kavi preletim. Itak mi pokvarijo dan. Zadnjič sem nekje prebrala vest o psu, ki je padel v neko brezno. Pisalo je, da se je zgodilo na cesti za Matajur, v vasi Hlastra v sovodenjski občini. Nič posebnega, čisto nepomembna vest. Ko pa živiš v teh krajih, takoj razumeš, kako malomarno jo je pisec spravil na papir, ne da bi članek potem kdo korigiral ali preveril njegovo vsebino. Hlastra je lična vasica v občini Sv. Lenart, strma vijugasta asfaltna cesta, ki se vije do nje, pa ne pelje na Matajur. Nekje tam v bližini se konča, naprej peljejo samo makadamski kolovozi. Pa tudi sovodenjska občina je kar daleč stran, ravno ob vznožju Matajurja, če smo pikolovski. Morda še to ni bilo res, da so bili lastniki psa, ki so ga jamarji rešili iz brezna, najdene živali veseli. Bil je eden tistih številnih lovskih psov, ki ga ni bilo domov mesec dni, pa se nihče sploh vprašal ni, kaj je z njim. Primer, ki ga tu navajam, je sicer samo banalna nepomembna novi-

ca. Je pa preprost in nazoren dokaz, kako so mediji površni in nezanesljivi. Še več. Ko gre za veliko pomembnejše novice, zna-

jo biti tudi manipulatorski, bralci pa smo nešteto krat nekritični in enostavno vsemu natolcevanju naivno verjamemo.

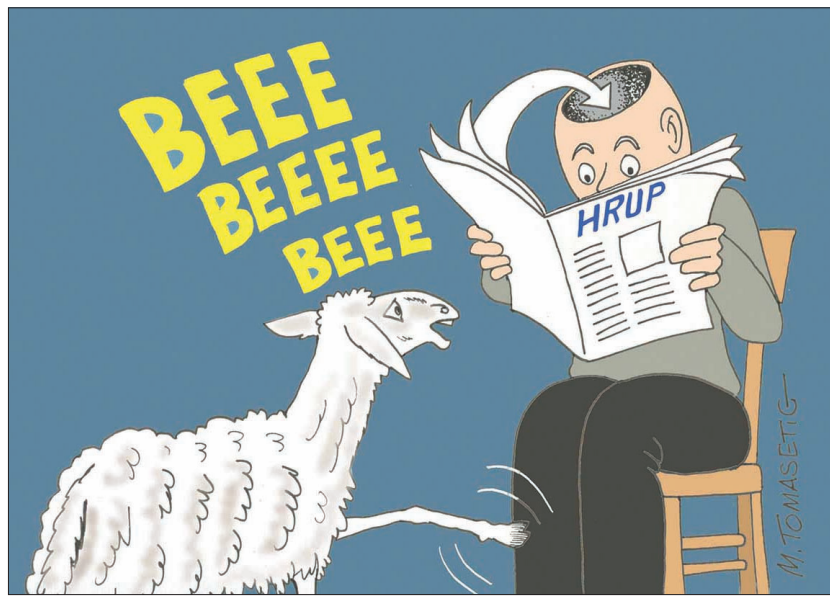
Ko opazujem ljudi in ko berem, kaj piše na socialnih omrežjih, vse bolj razumem, da nam javni mediji krojijo misli in vsiljujejo ideje. Poznam ljudi, za katere imaš, ko se z njimi pogovarjaš, občutek, da poslušas odlomke iz krajevnega dnevnika. Iste besede, iste misli. Ponavljajo jih v nedogled. Nič svojega. Prenaporno bi bilo razmišljati. Vse lažje se je prilagajati množicam in vedeti in ponavljati, kar govorijo vsi. Pa čeprav gre za laž.

Ljudje novice prejemajo od vsepovsod. Stalno jim odzvanjajo v ušesih, berejo jih ob jutranji kavi, o njih razpravljajo v službi. Ko je preveč hrupa in besed, pa je vse manj misli. Hrup jih namreč preglaši. Ker smo utrujeni in je novic daleč preveč, smo se enostavno odvadili razmišljati. Prebrano in slišano vzamemo za resnično. Preverjati je danes pretežko, ker enostavno ne vemo, kako. In odvadili so nas, da bi bili kritični. Največ z zmedo. To, da novice sprejemamo in jih imamo za resnične, je predvsem v korist tistim, ki so na oblasti. Tistim, ki nam te novice posredujejo. Z namenom. Dovolj je nekaj slik, stavek, kratek članek ali naslov na vidnem mestu in že vsi ponavljamo, kar so nam zatrobili. Kot ovce nekako, ampak o ovcah sem že povedala, da se mi zdi-jo nekako bolj živahne in zvedave.

V prvih dneh letošnjega leta so postale primadona pisanih strani plastične ekološke vrečke. Te naj bi postale v Italiji obvezne s prvim januarjem, in to v vseh trgovinah in za vsa živila, ne samo za sadje in zelenjavo, kot se največ piše in govori v medijih. Vik in krik, ki je nastal okoli teh ekoloških vrečk, ki naj bi bile po-

zakonu obvezno plačljive in bi jih morali trgovci obvezno zaračunati kupcem, je popoln absurd. Ne da branim uvedbo teh vrečk. Nasprotno, tudi trditev, da so te vrečke ekološke, se mi zdi popoln absurd. Ravno danes sem vzela eno v roke. Uvažajo jih iz Vietnama, ne vemo pa, iz katerih sestavin so izdelane. Ne vemo torej, s čim je pravzaprav v stiku naša hrana. Da so higiensko bolj varne od tistih vrečk, ki bi jih lahko prinašali od doma, in bi bile, denimo, lahko platnene in namenjene večkratni uporabi, prali pa bi jih v pralnem stroju, močno dvomim. Noro, da nam govorijo, da gre za naše zdravje, za higieno. Da bi bilo nevarno, da nekdo naloži pomaranče v vrečko in se nato pokesa ter jih da spet na polico. Gorje, tedaj, zaradi bakterij namreč. Kakšne bakterije, vendar! Naši predniki so živali krepko čez osemdeset let, pa vsega tega mila, detergentov, razkužil in tople vode sploh poznali niso. Niti ekoloških vrečk za enkratno uporabo. In so bili čisto zdravi. Pokončni, delavni, samozavestni. Nas pa sta ta higiena in ta strah pred boleznimi popolnoma uničila. Lastnih rok se bojimo in stika s sočlovekom. No, saj se dobro spomnim, da je bilo pred leti, ko naj bi divjala neka ptičja gripa, ki je dejansko, če mene vprašate, obstajala samo v medijih, še rokovanje v cerkvi prepovedano. Pa blagoslovljena voda tudi.

In te bakterije, pred katerimi naj bi nas obvarovale te plačljive ekološke vrečke! Kot da bi sadje in zelenjavo pobirali roboti, ljudje brez rok. In potem pot, tovornjaki, letala, ladje. Vse to naj bi bilo čisto, brezmadežno. Sadež in zelenjava naj bi prihajala na police trgovin neomadeževana. Potem pa pride mo mi z rokami in domačimi vrečkami, na katerih in v katerih kar gomazi bakterij. Prosim, no, vsaj za norca nas ne imejte.

No, pravzaprav sploh nisem mislila pisati o teh najlonskih vrečkah, ki so že itak na vseh prvih straneh in o katerih govorijo vsi televizijski dnevnikarji. A nazadnje me je zaneslo. Zaradi številnih vprašanj, na katere mediji niso odgovorili in nočejo odgovoriti. Tudi na to, zakaj moramo ekološke vrečke nujno plačati in zakaj so tako pomembne za ekološko prihodnost. Kaj pa plastenke? Zakaj niso raje s steklom, ki je s higienskega in zdravstvenega vidika neoporečno, kar zadeva ekologijo, pa vsi vemo, da se da steklo 100 % reciklirati, nadomestiti tiste zoprne, nezdružljive plastenke, ki jih je polno morje in jih je polna narava. Te plastenke, ki jih vsi uporabljamo, no, morda tu res lahko napišem uporabljajo, za shranjevanje pijač in vode, pa naj bi bile v resnici

zdravju zelo škodljive in ob večkratni uporabi celo kancerogene. Poleg tega seveda, da niso razgradljive in dolga desetletja ostajajo v naravi, če jih tja odvržemo. No, vseeno se mi zdi, da sem se v past najlonskih vrečk ujela tudi sama. Zakaj past?? Občutek imam, da nas je tudi tokrat tisk samo zavajal. V začetku leta je Italijane pričakalo znatno povišanje cen energentov, da sploh ne govorimo o bencinu, ki se v Italiji prilagaja svetovnim cenam, ko se te višajo, ko se pa nižajo, ostaja njegova cena pri nas nespremenjena. Pa še veliko drugega se je dogajalo. O tem seveda mediji niso spregovorili, ljudem pa je šlo vse nekako mimo, zaradi plačljivih vrečk verjetno, o katerih se je pisalo in govorilo povsod. Menda se je komu splačalo, da se vsi jezimo na raz-

gradljive vrečke in obenem spregledamo številne probleme, ki nam grenijo vsakdan. Včasih, ko listam tukajšnji dnevnik, Il Messaggero, ki mu pravijo tudi Menzognero, Lažnivec, se sprašujem, ali je mogoče, da novinarji mislijo o nas, da smo popolni bebi. Pisanje oziroma nakladanje ni primerno niti za osnovnošolce, saj imajo ti toliko znanja in izobrazbe, da bi se jim tako branje zdelo smešno, celo neumno. Ali res ljudje kupujejo take časopise in jih potem berejo? In še slabše, ali res takemu natolcevanju verjamejo? Ali je novinar lahko res tako neodgovoren, da piše, ne da bi prej preverjal in razmislil? Ali celo, da piše to,

kar mu naročajo, pa čeprav je iskanje resnice njegova edina naloga?

Žal so taki tabloidi popularni tako v Italiji kot v Sloveniji, pa tudi v sosednji Avstriji sem zasledila podoben nivo pisanja. Zdi se mi, da je bilo nekoč drugače, da je bil tisk vsekakor boljši. Morda pa gre samo za lažni občutek. Tisk je vedno lagal, ljudje pa smo od nekdaj verjeli. Kar strah me je, koliko bo natolcevanja, laži in obrekovanja in obljub v naslednjih mesecih, ko se bomo tako Slovenci kot Italijani odpravljali na volišča. In vsi dobro vemo, da je na volitvah najlažje zmagati tistemu, ki ima denar in tisk v svojih rokah. Tisk in vse ostale medije, seveda. In lahko potisne ljudem vrečko na glavo, da ne vidijo in ne slišijo ničesar več.

Suzi Pertot

Pogled na naša nogometna igrišča Po prvem polletju bledo spričevalo

Zaostalima tekmama Primorca in Zarje v prvi amaterski ligi minuli konec tedna je za deseterico slovenskih ekip v nogometnih nepoklicnih prvenstvih pri nas polovica prehojene poti. Konec tedna pa se po enome-sečnem novoletnem premoru začenja povratni del tekmovanj v deželnih ligah. Poglejmo, kako so se naši klubi doslej odrezali.

Elitna liga. Kras (ocena 5) je najvišje postavljena zamejska ekipa. Pred začetkom sezone so v Repnu gojili visoka pričakovanja, nato pa je moštvo pričakal pristanek na trdih tleh. Zbrali so zgolj 14 točk in so v skupini ekip, ki bi igrale dodatne tekme za obstanek, ko bi se prvenstvo končalo danes. V spomladanskem delu bodo tako Kneževičevi fantje iskali naj-

prej obstanek v ligi. Postava, ki prejema po štiri, pet ali celo šest golov, pa ima nekatere težave. V nedeljo ne bo debate, doma je treba premagati pepelko lige. Promocijska liga. Primorje (7) je po silovitem začetnem delu

zadnje čase vidno popustilo, vendar gre navsezadnje za novince v ligi, ki zaseda četrto mesto. Juventina (6/7) je dosegla točko manj kot Prosečani in se bo tudi letos potegovala za uvrstitev v play-off. Sistiana/Sesljan (5/6) in Vesna (5) sta igrala pod pričakovanji in sta v nevarni coni play-out, oboji pa imajo

vse možnosti in kvaliteto, da se izvlečejo.

Prva amaterska liga. Primarni cilj Mladosti (6), Primorca (5/6) in Zarje (5/6) je obstanek v ligi. Nekaj več točk so doslej v malho spravili Doberdobjci, ki so v zlati sredini, medtem ko Bazovci in Trebenci delijo položaj med ekipami, ki bi igrale dodatne dvoboje za obstanek. Druga amaterska liga. Sovodnje (6/7) in Breg (6) ne bosta imela težav z obstankom in hkrati nimata skomin po visokih položajih. Doslej je šlo bolje Sovodnjcem, ki pišejo od letos novo zgodbo in so za zdaj šteti na lestvici. Brežani pa so deveti. Tretja amaterska liga. Gaja (7) je ugodno presečenjske skupine z začasnim tretjim mestom, ki bi ob koncu rednega dela pomenilo igranje play-offa.

Večkrat pa smo že poudarili, da nastopajo predstavniki gropajsko-padriškega društva predvsem sebi in privržencem v zadovoljstvo in za popestritev dogajanja okoli vaškega športnega središča, v katerem je nogometno igrišče zdaj tudi na novo urejeno.

HC

Nov način doživljanja tretje življenjske dobe

- Nastanitev v apartmaje za eno osebo
- Osebna nega
- Domača kuhinja prilagojena po potrebi
- 24-urna pomoč z našim osebjem
- Zdravniška in medicinska zunanja oskrba
- Vsakodnevno čiščenje prostorov
- Razne družabnosti
- Interna pralnica

Kakovostna alternativa domu za ostarele

Silicanum residence za starejše

Ulica degli Scogli 53 - 34170 Gorica - Tel. 0481 538556

Cell. 335.1395483 - info@silicanum.com

www.silicanum.com

Ilustracije in knjige Čeha Štěpána Zavrela in Mehikanca Gabriela Pacheca

Nekoč je bilo v Miljah ...

Še ta teden je na ogled dvojna razstava, ki jo je Občina Milje posvetila v naslovu omenjenima mojstroma knjižne ilustracije ob koncu leta, podobno kot je bilo lani ob istem času močoč občudovati dela tržaške ilustratorke sodobnih pravljic Nicolette Costa. V četrtek in petek je odprto od 17. do 19. ure, v soboto od 10. do 12. ure in od 17. do 19. ure, v nedeljo od 10. do 12. ure. Info na spletni strani: benvenuti-amuggia.eu.

V Negrininovi dvorani na glavnem miljskem trgu (ob županstvu) se uprizarja **Čarobni svet Štěpána Zavrela** (1932-1999), se pravi njegove živopisane, tople in sanjske pripovedi v podobah, izrisane in barvane v prvinskih tehnikah, ki se svojsko spajajo z besedili starih in sodobnih bajk. Na videz orientalski obrisi, sedimentacije srednjeveških viteških in bizantinskih dragocenih dvorcev, nakitov in oblačil, so s pomočjo akvarela, akrila, voščenenih pastelov, lesoreza in kolaža zmontirani v ikonopijske sodobnega življenja.

Kdor si lahko vzame čas in prelista, prebere razstavljene knjige, za katere so nastale izvirne Zavrelove slike, bo občudoval znamenite podvodne podobe Benetk prihodnosti, ko bo voda preplavila lagun.

Gabriel Pacheco

Se zamislil ob ekoloških apoloških Poslednjega drevesa (*L'Ultimo albero*) ali Mesta cvetic (*La città dei fiori*), ob aktualnosti pripovedi o Dedku Tomažu (*Nonno Tommaso*), ki ga "zaprejo" v dom za ostarele, o bajki o socialni pravičnosti, ki jo napovedujejo Hribi velikanov (*Le montagne dei giganti*). Kar pa najbolj prevzame, je nevsiljiv duhovni pri-

je naslikal z mehkiimi, skoraj chagallovskimi zlatorjavimi toni, na besedilo Maxa Bollingerja, ali pa Glumač Jakob (*Jacopo il giullare*), ki jo je priredil Bollinger po stari srednjeveški pripovedki. In na koncu še njegovo zadnje, zelo dovršeno in artistično poljudno delo Na poti z Bogom (*In cammino con Dio*), Sveto pismo za otroke in odrasle, ki ga je 1996 sestavil skupaj z Regino Schindler.

Ne vem, koliko od teh knjig je v naših šolskih ali domačih knjižnicah. Prazniki so že mimo, a res iskreno priporočilo vsem staršem, nonotom in tudi učiteljem, da bi poiskali kakšnega od teh biserov, ki bodo gotovo razveselili malčke in odrasle.

Za zanimivost povejmo, da je Štěpán Zavrel leta 1959 šel mimo Trsta, skozi center za politične begunce v Rižarni kot njegov rojak fotograf Jan Lukas in mnogi drugi. Po študiju in delu v Italiji, Nemčiji in Angliji se je končno ustalil v kraju Sarmede pri Trevisu, kjer je 1983 ustanovil mednarodno razstavo **Le immagini della fantasia** in

spevek, prežet z globoko ljudsko vero, ki ga dajejo Zavrelove svete podobe. Čudovita Pastirjeva piščal (*Il flauto del pastore*), ki jo

1988 še mednarodno šolo za ilustracijo. Ilustratorka Vesna Benedetič ga je spoznala, tik preden je postal 'slaven', in o njem pravi: "Bil je čista, krasna duša in filozofiranja z njim so mi odprla 'svet'. S svojim pristopom in svojimi deli je res vplival prav na vse ilustratorje naše generacije. Dal mi je ogrom-

Štěpán Zavrel

no, pokazal mi je pot, predvsem pa mi je potrdil to, v kar verjamem od nekdaj..., duša, samo duša je ključ!"

Po Zavrelovi smrti nadaljuje njegovo dragoceno poslanstvo po njem imenovana fundacija, ki je tudi letos priredila že 33. izdajo **Le immagini della Fantasia 35**. Večina delavnic in srečanj z mojstri te vrste se je (od oktobra) že iztekla, a do 28. t. m. so še na ogled številne razstave v tamkajšnji *Hiši domišljije*, letos so namenjene japonski ustvarjalnosti (Philip Giordano, Mukaši Mukaši).

Fundacija Štěpán Zavrel sodeluje tudi pri organizaciji razstave v

Miljah, saj je bil **Gabriel Pacheco** l. 2013 častni gost omenjene prireditve. Več o tem na spletni strani www.sarmedemostra.it in v brošuri, ki jo dobite tudi v Miljah na razstavah. **Zrcalo podob** je naslov izbora v muzeju Carà kakih 60 Pachecovih del, ki so tiskana v visoki kakovostni tehniki *giclee fine art print* in odražajo izjemno bogat ustvarjalni svet. Ob gledanju slik in razstavljenih knjig se nam prikrađe svojski, prefinjeno

in elegantno zasnovan kaleidoskop osebnih vizij, sanjskih prividov, evokacij in tudi realnih prizorov, likov in zgodb iz svetovne literature. Začne se z značilnim turkiznim Vodnim možem in njegovim vodometom (*L'uomo d'acqua e la sua fontana*) na besedilo Iva Rosatija in s poklonom Fridi Kahlo *Una historia posible*, potem so tu še res subtilne ilustracije antologije mehiških pesmi in legend *Poesia eres tu* in 12 pesmi Federica Garcie Lorca. S pisavo Chiare Lossani in ob navdihu Ovidijevih Metamorfoz in Matissovih interpretacij je oplemenitil in problematiziral starogrški mit *Icaro* -

Nel cuore di Dedalo (Ikar - V srcu Dedala), sam pa je ustvaril čisto vizualno sodobno pravljico *La strega e lo spaventapasseri* (Čarovnica in strašilo). V galeriji je več kot 50 do zdaj realiziranih knjig in v miljskem izboru so tudi zelo znane in pravzaprav klasične predloge: od de Beaumontove Lepotice in pošasti do Perraultovega Obutega mačka, Ostržka in Petra Pana, od Hugojevih Nesrečnikov do Kiplingove Knjige o džungli do Grimmovih Bremenskih mestnih godcev (*Los cuatro amigos*) in Andersenove Morske deklice.

Najprej imaš občutek, da si zgolj sredi monokromij, da umetnik nima rad temnosvilena, niansirana meglena ozadja, kjer se le s težavo prerinejo svetlobni toni; res je, da prevladujejo otožni izrazi, a potem kar naenkrat eksplodirajo majhni cvetovi in biseri mavričnih barv; drzne risarske stilizacije spominjajo na velikane razkrinkane podzavesti in narave, kot Bosch,

Goya, Velazquez, ne da bi šlo za epigonstvo, niti najmanj, a za nedojemljive sorodnosti in afinite. Lahko bi tudi rekli, da smo tu v območju Wildovskih pravljic za odrasle, pomislimo le na razkošno prefinjenost in poezijo vizualne pripovedi o Obutem mačku. Torej v tem primeru gre za bolj "zahtevno" branje, a obenem pravi estetski užitek. Ker sem doma v Miljah, ko sem imel trenutek časa, sem šel večkrat na obe razstavi; bolj kot slike sem si ogledoval knjige in ob njih užival, saj so skoraj vse tu na ogled, in to je prava dragocenost te dvojne razstave.

Davorin Devetak

SNG Nova Gorica / Premiera: Galeb

Kruto razblinjanje iluzij

Z mešanimi občutki nemoci, nekakšne utrujenosti, razočaranja, ki jih ob neizpolnjenih željah prinašajo življenjske izkušnje, so gledalci odhajali iz velike dvorane Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, v kateri je bila v četrtek, 7. decembra 2017, premiera drame *Galeb* Antona Pavloviča Čehova (1860-1904). Znano delo pod naslovom *Utva*, ki ga je Čehov napisal proti koncu svojega življenja, l. 1896, in je o njem sam dejal, da piše "nekaj čudnega" in da z njim krši vsa scenska pravila, je tokrat na odru izlilo vso izpovedno moč velikega ruskega dramatika pod naslovom *Galeb*. Za nov svež slovenski prevod, ki v sodobnejšem jezikovnem zvenu še bolj osvetljuje brezčasno sporočilnost del Čehova, je poskrbel Borut Kraševc. V SNG Nova Gorica se je po desetih letih vrnil mednarodno uveljavljeni italijanski režiser Paolo Magelli (1947), rojen v Pratu (Toskana). Veliko je delal v državah nekdanje Jugoslavije, še predvsem na Hrvaškem. Režiral je tudi v številnih drugih državah po svetu, vodil je dve gledališči - v Zagrebu in rodnem Pratu (Teatro Metastasio). Njegove predstave s samosvojo poetiko so bile v gosteh na pomembnih gledaliških festivalih in dobivale tudi prestižne gledališke nagrade. Tudi sam je premijnik veliko nagrad, nazadnje je bil l. 2014 deležen nagrade zlati lorovor venec festivala Mess v Sarajevu. V Novi Gorici je režiral *Le tovišarje* Maksima Gorkega l.

2008 in *Ženitev* N. V. Gogolja l. 2001. Magelli se je že četrtič ukvarjal z dramo *Galeb*, "ki ga vznemirja, ker je tekst perverzno duhovit in zato strašno tragičen". Vsakič jo je obdelal na drugačen način. Kot je sam dejal, je do zdaj v gledališču mnogo "raziskoval" in pri uprizoritvah uporabljal najrazličnejše tehnološke pripomočke in pri tem preizkusil marsikateri nov pristop do dramskih del. Po vseh teh preizkušnjah in eksperimentiranju se je odločil, da v svojih odskih stvaritvah spet postavi v ospredje igralca z vsemi njegovimi čustvi, s katerimi lahko obogati in dopolni lik, ki ga interpretira. Igralci so sprejeli ta njegov izziv in odlično utelesili vse like te gledališke mojstrovine, ki jo preveva široka pahljača čustev. V drami, ki jo je Čehov imenoval komedijo - v njej so tudi komični trenutki -, ni veliko "zunanega" dogajanja, veliko pa je razmišljanja, o umetnosti, literaturi. Protagonisti so zaverovani v to misel, da jih le ustvarjanje lahko reši iz sivega vsakdana, ko včasih ne vedo, kaj bi sami s sabo. Veliko več se dogaja v njihovih mislih in dušah, zato so trenutki tišine na odru včasih bolj zgovorni kot tisoč besed. Drama je prepojena z ljubeznijo. A ta se kaže v svojih neizpetih odtentkih. Mar-

sikateri protagonist se razžira v ljubezni do nekoga, ki mu je ne vrača, ali se zateka v ljubezenski trikotnik, da bi potešil tisto vročo željo po ljubezni, ki je ne najde v zakonskem sopotniku. To hlastanje po ljubezni je že prav bolestno, saj se ne morejo izvleči iz teh nesrečnih čustvenih spon, ki jim grenijo življenje. Igralski ansambel SNG Nova Gorica je z gosti Nejcem Cijanom

Ana Facchini, Matija Rupel, Matjaž Tribušon, Brane Grubar, Urška Taufer, Gorazd Jakomini, Blaž Valič, Helena Peršuh (foto SNG NG / Peter Uhan)

Garlattijem, Branetom Grubarjem in Matjažem Tribušonom spet izkazal svojo igralsko moč in se še bolj intenzivno kot sicer poglobil v dodeljene vloge in naddrobno orisal like in njihove zapletene značajske in psihične nianse. Vsak izmed teh nosi v se-

bi nekaj neizpolnjenega, neizpetega, kar mu ne da živeti. Še najbolj se ta nepotešenost izrisuje v likih Nine, Konstantina in Maše. Mlada Nina, ki jo Urška Taufer izredno doživeto in zrelo najprej predstavlja kot dekle, polno svetlih želja, da bi postala igralka in se uveljavila v tem poklicu. Po neuspelem nastopu na odru ob jezeru na posestvu slavne igralka Irine se odpravi z doma, išče sreče v gledališču, a zabrede v nesrečno ljubezensko razmerje z znanim pisateljem. Ta jo izrabi le kot trenutno "igračko" in "snov" za novo knjigo. Ob tej bridki iz-

umetnost in se kiti z njo, sam pa bi rad ustvaril nekaj novega. Žal, tudi on tragično propade. Njega je z vsemi viharji, ki vihrajo v njem, upodobil Nejc Cijan Garlattini. Mašo kot mlado žensko, ki jo razžira ljubezen, namenjena človeku, ki ji je ne vrača, zato jo zatre v sebi, s tem da se poroči z učiteljem, ki ga sploh ne ljubi, je v ostrine močne deziluzije odela Arna Hadžialjevič, ki vsakič preseneča s svojim zmeraj bolj izpiljenim in poglobljenim interpretativnim izražanjem. Irina v poosebitvi Ane Facchini je igralka, ki vidi le sebe in svoje velike igralske talente ter se s ponižujočimi besedami obrača na sina in ga tlači s svojo močno osebnostjo. Njena igra je energična, suverena, mestoma prav kruta. Brane Grubar je Irinin ostareli, neoženjeni brat Pjotr Sorin, ki nima kaj več pričakovati od življenja. Gorazd Jakomini je resen, strog stvaren Ilija, upravitelj Irininega posestva; grob je z ženo Polino Andrejevno, ki jo je kot strto, strastno ljubezni željno žensko upodobila Helena Peršuh. Matjaž Tribušon je odigral pretkanega pisatelja Trigorina, ki stre srce in življenje mlade Nine in pri tem ostane ravnodušen kot ob smrti galeba, ki ga je Konstantin Trepljev ustrelil iz gole lovske strasti. Mrtva ptica je padla ravno pred mlado dekle Nino kot zla slutnja. Blaž Valič je odigral bolj "ciničnega" zdravnika, ki na podeželju priganja dolgčas tudi z ljubezenski-

mi razmerji s poročenimi ženskami. Semjon Medvedenko v poosebitvi Matije Rupla je v usodo vdan učitelj, ki mora preživljati brate in sestre in ga žena Maša prezira. V delu *Galeb* je Čehov še bolj okrutno in ostro razdril vse iluzije likov, ki nastopajo v njem. Tudi slava jim ne prinese sreče, talenti, na katere se nanašajo, pa so varljivi. Predstava *Galeb* v natančno obdelanem, pronicljivem režijskem konceptu Paola Magellija, ob katerem je bila njegova zvesta sodelavka dramaturginja Željka Udovičič Pleština, je tokrat res ubral neko drugo režijsko pot - gledalcem bi sicer lahko prihranil detalj moške golote, ki je bil sam sebi namen, brez njega prizor ne bi bil nič manj poveden! -, pusti v gledalca močan vtis. Tudi scenska podoba na "široko razprtem" odru, zamejenem s platnom v ozadju, skozi katerega pronica svetloba in zarisuje pokrajino, je dognana, in tudi pod, posut z nekakšno zmesjo trave, maha in zemlje, učinkovito predstavlja dogajanje ob bregu jezera (scenograf Lorenzo Bacci). Kostumograf Leo Kulaš je igralce oblekel v brezčasne kostume, ki poudarjajo njihova razpoloženja. Poglavlje zase predstavlja glasba, katere avtorja in hkrati izvajalca sta Ivanka Mazurkijević in Damir Martinović Mrle. Svojevrstni glasbeni par glasbo ustvarja tudi z "igranjem" britvice po strunah klavirja in opni bobna in zvoke računalniško oblikuje in preoblikuje. Glasba, glasno izvajana v živo s posebnimi zvoki, in glas pevke Ivanke še poudarjata tiste občutke tesnobe brezizhodnosti in usodnosti.

Iva Koršič